COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS III. PARS II.

LIPSIAE
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
venduntur etiam
AMSTELODAMI apud PETRVM MORTIER.
M D C C L I V.

I.

Kongl. Svenska Vetenskaps Academiens Handlingar foer Aor 1750. Vol. XI. Med. Kongl. Academiens Tilſtand. Tryckte i Stochholm hos LARS SALVIUS, pao des egen Koſtnad. 8. mai. plag. 20. tab. aen. 7.

h. e.

Academiae Regiae Suecicae Scientiarum Acta. Annus 1750. Vol. XI.

Cum de Academiarum ſcientiarum ſcriptis omnibus in commentariis noſtris dixerimus, Suecicam, utilium et egregiorum inuentorum copia ciuibus praecipue ſuis inſeruientem, praeterire omnino non poſſumus. Et eius quidem ſcripta germanis primum Cl. HOLZBECHER, deinde Cl. KAESTNER legenda tradiderunt, neque tamen adhuc verſio ad illum annum, a quo hiſtoriam naturalis et medicae doctrinae exorſi ſumus, pertingit, ut facile veniam impetraturos nos exiſtimemus, ſi de hoc anno iam dicamus, diu quidem inter Suecos edito, ſed in Germania procul dubio pauciſſimis viſo, ut pro nouo haberi adhuc poſſit.

Eduntur autem quinae plagulae ſingulis quadrimeſtribus, et primum inter commentarios cuiusuis

N 2 eius

eius modi partis locum occupat aliqua, ad historiam inuentorum pertinens, dissertatio, cui semper scriptum aliquod, praecedentibus tomis exhibitum, occasionem praebet. Igitur hac in parte, ianuario, februario, martio anni, quem tenemus, destinata,
p. 1. primo loco, quae mathematici ad definiendam telluris figuram et magnitudinem egerint, breuiter recensentur. Debetur haec historia Academiae Secretario Cl. P. VARGENTIN.

p. 12. 2) Ill. DE HALLER agit *de ossium formatione in locis insolitis corporis humani.* Explicaturus praecipue, quo modo arteriae ossescant, primo nota phaenomena recenset, osseae duritiei reperiri arterias in senibus: Saepius inueniri tubercula ossea passim in interiore superficie aortae, curuaturaque eius conspicua, similes vidit in carotidibus, in meningibus, in arteriis iliacis et cruralibus, illisque, quae ad pedes sanguinem adferunt, et in venis, a pene redeuntibus. Non facile magnae arteriarum partes durescunt, sed spatia exigua, quae membrana tenui teguntur, et in latere interiore arteriae laeuia sunt, atque a sanguine praeter eunte, velut excauata, exterius vero, impressa gerunt quasi signa fibrarum transuersalium, ad musculosam arteriae tunicam pertinentium. Inter haec tubercula ossea, conspiciuntur saepe vulnera exigua purulenta, cum scilicet tunica interior, qua teguntur, detrita est. Alibi rarius haec vulnera obueniunt, minore exsistente vi praeterfluentis sanguinis.

Ex his durescentibus solidis in senibus, explicauit BOERHAAVIUS naturalem ossium originem et incrementum, vt, premente sanguine solida nostra, tandem rigescant haec et durescant, canaliculis concrescentibus. Sed BUDAEUS * opinionem hanc emendauit, negans tubercula illa ossea esse, pro terreis

* In Miscel. Berol. Tom. V.

reis aut gypſeis illa accipiens. DE HALLER vero, cum ſaepius loca arteriarum oſſea reperiſſet, tandem in cadaueris virilis arteria magna, paſſim partes duras, flaueſcentes, inuenit, conuexitate ſua ipſum arteriae cauum intrantes. Eas aperuit, nam ab interiore arteriae tunica adhuc tegebantur, viditque in illis liquorem luteum effluentem in membranam celluloſam, fibris muſculoſis et tunicae interiori intertextam. Craſſus erat liquor ac mollis, et ei, qui in atheromate reperitur, ſimilis. In eodem cadauere erant loca plura flaua ſimilia, ſed ſiccata, quorum aliqua duritie gaudebant coriacea vel cornea, alia cartilaginea alia oſſea, quae inſtrumento ferreo tacta reſonabant. Sic igitur naturalem quandam mutationum ſeriem vidit, a liquore flauo incipientem, qui recenter effuſus mollis erat, paullatim vero dureſcebat, tandemque oſſeam naturam conſequebatur, durior tamen vero oſſe, poris fibrisque, ſecundum longitudinem ſibi adiacentibus, deſtitutus. Haec ſaepius deinde in pluribus cadaueribus vidit, et phaenomenon, conſectariaque, inde deducta, indubia pronunciat. Concreſcentias ſcilicet has oſſeas, nec a fibris carneis induratis, nec a canaliculis concretis oriri, ſed a liquore effuſo. Vnde nouum argumentum naſcitur contra Cl. DV HAMEL, qui liquorem hunc negat *. Hinc etiam conſequi videtur arteriarum duritiem praeter naturalem in ſenibus magis a fluidorum defectu, quam a ſolidorum rigore eſſe repetendam, huiusque mutationis in fluidis cauſam eo redire, quod vel ſanguis ſenum plus terrae contineat, ut probabile videtur, vel cordis vis debilior fiat, relinquanturque particulae hae terreſtres, mollibus et cedentibus partibus appoſitae, quas velocior ſanguinis fluxus ſecum rapuiſſet. Quae coniectura confirmatur, quod reperiantur loca talia oſſea, ubi

 vix

* vid. Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sciences an. 1743. in variis commentariis.

vix videtur ſrictio eſſe ulla, nec tantus pulſus arteriae, ut fibrae exſiccari et indurari queant. Huius exempla habentur in omento et pia meninge, ipſaque dura, inter quarum laminas ſaepius tubercula oſſea magna ſunt reperta.

p. 16. 3) Cl. ACRELL *iuuenem unico cum pede natum* deſcribit, qui tunc annum aetatis 26 egit, ſanus ceteroquin et vigore plenus, niſi quod careat toto pede dextro inde a coxa os iſchium dextrum plane percipi non poteſt, ut ne quidem minimum eius ſignum reperiatur in latere dextro. Sed tamen fulcrorum ope non ire ſaltim, et currere, verum equitare etiam et aratrum currumque agere ruſticus puer didicit. In ſiniſtro latere omnia recte ſe habent. Lumborum vertebrae a ſiniſtro dextrum verſus flectuntur; os coccygis proxime ſuper anum reperitur, et cum ſacro locum innominati dextri replet, peluim ſimul efficiens. Anus duos digitos transuerſos a ſcroto remotus, ad finem oſſis coccygis altior eſt, quam eſſe ſolet. Genitalia loco conſueto reperiuntur, unicum vero habent teſticulum, medio in ſcroto, vaſa ſpermatica a parte ſiniſtra accipientem; eſt autem teſticulus cum vaſis dimidio craſſior et maior, quam utplurimum eſſe ſolet, nullumque deeſſe ſibi requiſitorum ad generandum, ſi famae credi debet, iuuenis iam probatum dedit. Imagines partium harum cum deſcriptione uberiore adduntur. Si quando moriatur, dabitur academiae occaſio, ut omnia accuratius cognoſcantur.

p. 19. 4) *Terras quasdam, pigmentis aptas, in Nericia reperiundas* Cl. IO. HESSELIVS deſcribit, locorum ſimul, ubi reperiuntur, conditione indicata.

p. 26. 5) *Nouum geographicum inſtrumentum exhibet* Cl. DANIEL EKSTROEM, quo libramenta peragi et anguli capi poſſunt.

6) Cl.

6) Cl. CAR. SCHVLZ *duas medias proportionales inueniendi nouam methodum* docet, circulo et regula sola peragendam, sed quae, ut certae cuiusdam lineae situs tentando reperiatur postulat. p. 44.

7) *Secale, frigore tactum, denuo progerminans* describit Cl. C. F. MENANDER. Nocte, quae iunii diem 12 anni 1749. praecedebat, circa Fenniae urbem, cui Aobo nomen est, graue, eoque tempore insuetum, frigus ingruebat, ut mane aqua glacie, tellus pruina, obducta cerneretur. Hinc secalis, quod tunc copiose florebat, aristae post aliquot dies pallescere et marcescere, flores vero tum, qui proruperant, tum qui locustis adhuc tegebantur, siccescere, culmusque ipse perire a partibus superioribus versus inferiores coeperunt, ut, qua terrae proximus erat, diutissime viridis maneret. Quae vere sata erant, hordeum, pisa et similia, teneriora erant; et contemta quasi ab hoc inimico, nullum perpessa damnum, perstabant. Triticum ante ob siccitatem nimiam, maxima ex parte perierat. Iam postquam emarcuerant culmi, noua protrudebantur germina, ut stolones ex trunco arboris relicto; horum unus, duo, tres pluresue prodibant ex ipsa radice, ut, quis princeps esset, qui laterales, aduerti non posset. Contingebat hoc circa iulii 18. Hae nouae plantulae circa consuetum alias messis tempus egregie florebant, sed alio frigore 21 augusti peribant. Similia Fennis saepius contingunt, sed grana, ex secundis eius modi plantis nata, inutilia pronunciant, saltim sationi non apta. Alicubi plantae bis sectae sunt. p. 46.

8) *Prata humida emendare docet* Cl. BRENNER. Falce, ei negotio aptata, iubet secari prati superficiem secundum longitudinem et latitudinem, quo exire aqua possit, deinde stercorari, si opus sit, et gramina ita seri. p. 49.

 9) Cl.

p. 52. 9) Cl. PETR. VARGENTIN *obſeruationes, ad acum magneticam pertinentes*, exhibet. Confirmat praecipue, quotiescunque aurorae boreales ingruunt, acum turbari.

p. 60. 10) Cl. HENR. THEOP. SCHEFFER, NIC. SELAENDERI *reſponſa ad tres quaeſtiones, ab Academia propoſitas, illuſtrat.* Sunt eae quaeſtiones: 1) Sitne in Suecia materia quaedam, ligni Braſiliani loco, tingendo apta? 2) Grana, quae igne leni exſiccata non ſunt, (*ritorr*) qua arte ſeruari diu poſſint? 3) Lumen parare, quod ſub aqua luceat, piſcesque, ut capiantur, alliciat? SELAENDER reſponſa dedit in *bibliotheca mixta Hamburgenſi* Vol. I. P. VI.

Primo problemati ſoluendo aptam crediderat *purpuram mineralem*, ex praecipitato auri paratam, ſed noſter pretium nimium obiicit, negatque minerali materia lanam, ſericum, goſſypium, linteum cet. rubro colore tingi poſſe. Suadet, ut rubia tinctorum diligentius colatur.

Secundum, quod quaerebatur, credit obtineri poſſe, tegendo fruges arena, aptiore huic negotio, quam ſi calx, a SELAENDERO propoſita.

De lumine, ſub aqua lucente, SELAENDERI cogitata (quae vero ipſa recenſita hic non leguntur,) probat et in aliquibus emendat.

p. 68. 11) *Fruges ne frigore pereant, cauere ſtudet* Cl. IO. SVNDELL. Obſeruauit numquam damnum inferri frugibus a frigore, ventis flantibus, ſed eo tempore, quo venti quieſcunt, fontes autem frigidos paludesque vapores emittere, frugibus praecipue nociuos. Igitur ſuadet agros ventis libere permeabiles efficere, caeſis, ſi quae obſtant, ſiluis, et experimenta theoriae reſpondiſſe narrat.

12) Vl-

12) Vltimum locum in hac quadrimeſtri et in quouis alio occupant excerpta ex diario academiae. Hic varia memoratu digna continentur, de quibus commentarii exhibiti non ſunt. Vt caules et folia inutilia *peti* ab ouibus deuorari, carnem inde gratiorem guſtui nactis et pingueſcentibus. *Solani* tuberoſi eſculenti (*potatoes*, *Erdbirnen*), quod iam radices tuberoſas oui columbini magnitudine produxerat, abſciſſos caules et terrae commiſſos alia tubera, oui parui gallinae magnitudine produxiſſe. De *Aſparagi* cultura diſſeritur. *Vaccinia* (LINN. *Fl. Suec.* 313.) dyſenteriae mederi, ſi, cum matura ſunt, et mollia legantur, in vaſe lapideo, leni calore exſiccentur, et in loco mediae temperiei reponantur, ubi pluribus annis ſeruari poſſunt: Harum baccarum ſiccatarum aegrotus tot, quot manu continere poteſt, bis vel ter de die edit, aucta doſi, niſi ceſſet morbus prima die, quod plerumque contingit. Cibi vero difficilis concoctionis, potusque, urinam cientes aut aluum mouentes, vitari debent. p. 71.

Aprili, maio, iunio, haec hahentur:

1) Continuatur *hiſtoria eorum, quae ad definiendam telluris figuram et magnitudinem geſta ſunt.* p. 81.

2) Cl. IO. OTTO HAGSTROEM, M. D. *herbas recenſet, quibus rangiferi* (*Rennthiere*) *aeſtiuo tempore in montibus veſcuntur.* Sunt illae *epilobium floribus difformibus* LINN. Fl. Suec. 304. *geranium pedunculis bifloris* l. c. 572. *menyanthes foliis ternatis* l. c. 163. *comarum* l. c. 422. *ſolidago* l. c. 685. *alchemilla* l. c. 135. *rumex* l. c. 295. β. *ſonchus* l. c. 644. *melampyrum* l. c. 510. *aira* l. c. 64. folia *betulae* l. c. 776. *ſalicis* l. c. 811. *cornus* l. c. 132. *rubus* l. c. 413. *angelica* l. c. 234. *carduus* l. c. 657. *melica* l. c. 57. Obſeruare has herbas auctorem iuſſit LINNAEVS, ut conſtaret, p. 95.

ret, possintne iisdem in montibus rangiferi hieme quoque nutriri.

p. 100. 3) Idem HAGSTROEM *herbas recenset, quae ab animalibus comesae, saporem ingratum carni vel lacti conciliant.* *Thlaspi* siliculis orbiculatis, foliis oblongis, dentatis, glabris. LINNAEI Fl. Suec. 530. medela est, ut oues aut vaccae, sex vel octo diebus pabulo, cui nihil plane herbae huius inest, (nam in pratis copiose crescit) nutriantur, quo perit sapor ingratus lactis et carnium. *Ligusticum foliis multiplicibus, foliolis superne incisis*, LINN. H. Vps. 62. H. Cliff. 97. auide tamen a vaccis comeditur. *Euphorbia foliis crenatis, umbella uniuersali quinquifida pentaphylla, partialibus trifidis, propriis triphyllis* LINN. Fl. Suec. 436. Haec herba gustatu amarissima et caustica, libenter tamen comeditur a vaccis, ouibus, capris; sed praeter ea, quod turpissimum saporem carni earum conciliet, ouibus saltim, dysenteriam conciliat, nescit auctor, an quoque vaccis. *Sonchus pedunculis squamosis, floribus racemosis*, LINN. Fl. Suec. 644. rangiferorum lac deturpat.

p. 103. 4) Cl. STENO C. BIELKE *obseruationibus scriptum praecedens illustrat.* Vmbellatas plantas plurimas, item dydynamias et tetradynamias, Linnaeanas, lactis saporem mutare narrat. Alios effectus alimentorum in ea, quae excernuntur, recenset, urinam rubescere a *cacto*, flauescere a *rhabarbaro*; Polonorum diuitum sudor olet vinum hungaricum, quod biberunt; Iudai *allium* olent; ossa animalium a *rubia* tinguntur.

p. 107. 5) *Modum quercus, quam fieri potest, facillime plantandi, docet* Cl. ERLAND TVRSEN. Territorium optimum pronunciat humum, cuius particulae non nimium cohaerent. Glandes maturae autumno

tumno colliguntur, ſtatim terrae committendae, quoniam ſemina, oleo plena, facillime, ſi per hiemem adſeruentur, rancida euadunt, et ſationi inepta. Inſeruntur ſemina ſingula ſingulis foueis, eorum cauſa effectis, et muſco (*vaegmoſſa*) teguntur.

6) *Fagopyri ſpecies varias, praecipue ſibiricum deſcribit* Cl. STENO CAROL. BIELKE. Probat a LINNAEO in ultima editione ſyſtematis naturae *perſicariam* et *polygonum* ad *Fagopyrum* eſſe relata, ut quae oeconomicos ob uſus omnia eiusdem generis ſint. Suecicae ergo *Fagopyri* ſpecies ſunt: 1) *Perſicaria* LINNAEI Fl. Suec. 319. ſucci plena planta et ſiccis in agris creſcens, ouibusque proinde conueniens pabulum, quae valent de omnibus *fagopyri* ſpeciebus, adhuc nominandis. 2) *Helxine* l. c. 323. 3) *Polygonum* l. c. 322. Aſia borealis has habet *fagopyri* ſpecies: 1) *Helxine* LINNAEI Hort. Vpſal. p. 96. no. 1. quam LINNAEVS ſub nomine *fagopyri* ſibirici deſcripſit in Actis Acad. 1744. 2) *Helxine* Hort. Vpſ. p. 96. n. 4. quarum omnium cultura et uſus deſcribuntur. p. 109.

7) *Arbor piſifera Sibirica deſcribitur* a Cl. STEN. CAR. BIELKE. *Robiniam* appellat LINN. Hort. Vpſ. p. 212. no. 2. *Aſpalatum* AMMAN. Ruthen. p. 210. no. 285. *Caraganam* ROYEN. Hort. Lugd. Bat. 537. In plurimis ſabuloſis Aſiae borealis locis abſque cultura creſcit, rarior, ubi homines degunt, quia folia guſtui grata a pecoribus decerpuntur. Arbor ad betulae mediocris magnitudinem pertingit. Sibiriae incolae piſis arboris non utuntur, ſed tanguſorum aliqua natio illis veſcitur. Aegre adſueſcit arbor terrae argillaceae, cui etiam ſtercoratae indita obſcuro foliorum colore, et duritie ad pergamenam accedente, quam parum ſibi hic placeat, quaſi oſtendit. Pabulo pecorum praecipue inſeruire poteſt, et ex piſis oleum exprimi, liber vero tenuior, et flexilior p. 122.

lior tiliaceo, veſtibus inde faciendis perquam idoneus eſt. Ligni color grata flauedine gaudet, variisque operibus ligneis, inde efficiendis, aptum eſt. Piſa, maceratione praeparata, tinctoribus inſeruire poſſunt.

p. 127. 8) *Auem quandam deſcribit et depictam exhibet una cum nido* Cl. CAR. LINNAEVS, Suecis *Sommar. Guling* appellatam, ipſi: *Ampelis flaua, artubus nigris, rectricibus quinque, anterioribus retrorſum flauis.* Rarior eſt et LINNAEO, dum Faunam ſuecicam ſcripſit, nominari non potuit. ALBINVS in hiſtoria auium anglice edita, *auem flauam Bengalenſem* (*the gellow bird from Bengall*) appellat, et ſatis bene depingit, Tom. III. p. 19. Mirum autem eſt Suecicam auem inter Bengalenſes reperiri. ALBINVS animal pro ignoto huc uſque habet, ſed GESNERVS de auibus edit. german. francof. 1669. p. 132. *Oriolum* appellat, ALDROVANDVS ornitholog. p. 854. *picum nidum ſuſpendentem* figurasque duas malas p. 857. 858. ſub nomine *galbulae* exhibet. Narrat LINNAEVS, quae hi aliique de aue prodiderint, deinde ipſe auem deſcribit, cum vero deſcriptiones eius modi niſi figura accedat, parum iucundae lectu ſint, prolixiores in excerpendo hic non erimus.

p. 132. 9) Cl. IO. HENR. BVRMESTER *caſus quosdam faciliores ad theorema coteſianum de circulo in partes aequales ſecto exhibet.* Cum generaliora dederint alii geometrae, non prodeſſe poteſt hic labor niſi tironibus.

p. 136. 10) *Morbum endemium Aleppi graſſari ſolitum* deſcribit Cl. FRID. HASSELQVIST. Smirnae, de hoc morbo ſequentia comperit: Quicumque Aleppi naſcuntur, aut eo veniunt, iis haec ſubeunda ſunt: Vno vel pluribus in corporis locis ſaepius decem vel duo-

duodecim naſcuntur exanthemata rubra, pauliſper eleuata, nullo tamen dolore, ut aegrotus fere neſciat, quod illa gerat. Haec igitur poſtquam longius aut breuius tempus ſubſtiterunt, in eſcharam abeunt, nulla praecedente ſenſibili ſuppuratione. Haec cum decidit, cicatricem tetram profundam poſt ſe relinquit, ab orientalibus *ſigni aleppenſis* nomine appellatam, idque ſignum omnes deturpat, qui per aliquod tempus in urbe commorati ſunt. Infeliciſſimi hi ſunt, quibus ſignum hoc, in oculos incidens, viſum perdit. Vidit HASSELQVIST hominem, ſingulo ſigno in ſingulo faciei latere directe ſuper os malae notatum, profundo et cicatricibus, quae poſt vulnera ab uſtione nata reſtant, ſimili. Profundius adhuc in alius ſcapula vidit. Numquam bis idem morbus eumdem hominem adgreditur, aduenae, plerumque aliquot iam dies in urbe commorati, eum demum ſentiunt. Vir quidam honeſtus, gente Gallus, retulit Noſtro nouiſſe ſe, qui, poſtquam anno iam, aut longiori tempore, Aleppo rurſus abeſſent, in morbum inciderint, notatique fuerint. Cauſam omnes aquae adſcribunt, ſed ſingularem eius aliquam guſtus vel odoris proprietatem indicare non poſſunt, niſi quod pauliſper tepida ſit. Armenius quidam addebat guſtum aquae ipſi ſubdulcem videri.

11) *De more ſyluas, combuſtis arboribus, in agros commutandi, ſyluarumque tractatione oeconomica* agit Cl. IAC. FAGGOT. Quam parum emendationi terrae mos ille conducat, inde oſtendit, quia ſalia eſſentialia et volatilia lignorum, dum comburuntur, in auras abeant, reſtet vero cinis, ſal alcali fixum continens, quod utique cauſtica ſua et ſoluente natura, cogat tellurem, vires omnes vegetationi idoneas impendendi, eam tamen mox exhauriat, niſi fortuito materies, vegetationi apta, ei copioſius inſit, ut ſi ea profundius ſub terra tecta fuerit, quam p. 238.

quo

quo ignis penetrare potuerit. Senem aliquem narrat Auctor tria eius modi ſyluarum, eodem in loco natarum, incendia vidiſſe, intra 60. annos peracta, ſed faſſum eſſe, rariores arbores renatas poſt ſecundum, quam poſt primum, et adhuc rariores poſt tertium. His uberius expoſitis, monſtrat, quo modo poſſint ſocietates inſtitui, eo fini, vt ſingula membra lignum, quo opus habent, accipere queant, ſyluarum tamen excidium praecaueri.

p. 148. 12) Cl. CHRISTOPHORVS IVSTVS *aedificium deſcribit*, quod exſiccando ignis ope frumento, *riande* Sueci appellant, aliisque uſibus inſeruit.

p. 151. 13) *Poli eleuationes variorum ſinus bothnici locorum* Cl. ANDREAS HELLANT obſeruauit.

Iulio, auguſto, ſeptembri haec exhibita ſunt:

p. 161. 1) *De naturae hiſtoria, prout recentiorum ſtudiis illuſtrata eſt*, diſſeruit Cl. P. VARGENTIN.

p. 171. 2) *Compendium deſcriptionis vorticis Noruegici* Mahlſtrom *dicti*, a Cl. SCHELDERVP exaratae. Nomen deducitur ab ea germanica ſuecicaue voce, quae *molere* ſignificat, quod omnia conterat. A rupe quadam vicina *Moskeſtrom* appellatur. Deſcripto ſitu vorticis geographico additur, ſex circiter horis a borea verſus auſtrum tendere, ſequentibus ſex horis ab auſtro verſus boream, hasque viciſſitudines conſtanter obſeruare. Non tamen hi eius motus cum aeſtu maris congruunt, ſed oppoſiti ſunt; cum enim fluxus maris contingit, et aqua maris ab auſtro verſus boream mouetur, vortex a borea verſus auſtrum tendit, et contra. Cum vehementiſſimus eſt vortex, conos quaſi cauos, vertice deorſum tendentes, efformat, altitudinis, quod de maximis fide digni retulerunt,

lerunt, pedum duodecim. Omnia vero ab his contundi, vel ipſas quoque balaenas, falſum eſt, cum optima piſcatio in vortice vehementiſſimo contingat, et iniecto in vorticulum eius modi conicum ligno, paulatim is deſtruatur. Vorticem inde oriri, quod aqua alicubi abſorbeatur, negat Noſter. Veram autem phaenomenorum explicationem, ex increſcente paulatim aquae in vortice altitudine, qua efficiatur, ut rurſus defluat, deduci poſſe credit, et, quid aeſtus marinus eo faciat, oſtendit, ſed haec locorum aliarumque circumſtantiarum deſcriptionem exactiorem, quam quae huc transferri poſſit, poſtulant.

3) Cl. CAR. LINNAEVS deſcribit *inſectum, quod frumenti grana interius exedit*, vacuas tunicas relinquens. Vermiculus eſt, in muſcam exiguam abiens. Has muſcas ſaepius circumuolitare ſegetes vidit LINNAEVS, ſed ob exiguitatem contemſit. Alas habent duas, ſingulas filo ſuo capitato, (*halteres*) quod aequilibrio in volatu ſeruando prodeſſe creditur, inſtructas, et proboſcidem; pulice mediocri maiores non ſunt, nigrae capite, thorace, pedibus, antennis. Antennae conſiſtunt ex tuberculo minimo, apice tenuiſſimo, et vix ſine microſcopio viſibili, inſtructo. Alae vitri aut aquae ad modum albeſcunt, nullis maculis notatae. Fila illa capitata, lucida ſunt et vireſcunt, praecipue in iuuenibus. Extrema pedum (tarſos praefata venia vocat) lucida ſunt, et vireſcunt. Venter oualis eſt, cum toto corpore laeuis verſus inferiora viridis, verſus ſuperiora obſcuriore colore. Figura fere muſcae domeſticae, exiguiſſimae ſimilis eſt, ſed alae una alteram magis tegunt, quam in muſca domeſtica. Velociſſima eſt muſca, ut, licet ingentem copiam, ex vermibus natam, vitro clauſam haberet Noſter, apprehendere tamen nullam potuerit, donec, vitro ſub aqua poſito, omnes madefecit. Tunc autem pulicum fere ad morem ſaliebant,

p. 179.

bant, etsi pedes posteriores saliendo parum apti viderentur. Hoc ergo insectum est, quod *grana vacua* (*taubes Korn*) efficit, quae si aperiantur, farina crassior et inutilis reperitur, ab excrementis vermiculi residua.

p. 186. 4) Cl. C. M. DASSOW *de ascite refert, postquam aqua quatuor vicibus emissa esset, feliciter curata.* Prima vice librae viginti octo emissae sunt, remediis tonicis simul adhibitis, sed aucta rursus aquae copia post tres vel quatuor septimanas, secunda vice libris viginti quatuor aegrotus leuior factus est. Vinculis expulsiuis expressus quidem liquor, sed, cum nihil aquae per vias ordinarias excerneretur, restabat adhuc in cauis. Tertia operatio, diebus triginta quatuor post secundam februarii 2. anni 1749. elapsis, suscipiebatur, emissis rursus libris aquae octodecim. Quatuordecim diebus post plus urinae reddebat aegrotus, augebantur vires paullatim, et martii initio lectum linquebat et exibat, vinculis tamen tumorem sustinens. Iunii vero 8, noua paracentesis peragenda erat, exeuntibus libris undecim sed nihilo minus lecto affixus haerebat aegrotus. Iulio mense, cucurbitis quatuordecim pedibus appositis, liquores viscosos educere cogitabat, adhibitis simul purgantibus vehementioribus; sequebatur febris erysipelacea, in tumorem in crure sinistro degenerans, qui aperiebatur. Sed reliqua symptomata omnia narrare prolixum esset, id saltim addimus, nato magno dolore in regione inguinali et supra umbilicali, ut de aegri vita desperarent, applicatum esse emplastrum ex gummatibus resoluentibus aliisque ingredientibus idoneis, quo vix duabus horis gestato, cum aeger in lecto doloris imminuendi causa se erigeret, umbilicus, nullo alio auxilio adhibito, se aperiens, ingentem copiam liquoris crassi serosi profudit, quotiescunque consideret aeger et

ventrem

ventrem premeret. Fluxus hic lymphae ſeroſae quatuordecim fere dies durabat, redeuntibus ad aegrum viribus et edendi deſiderio: Imminuebatur febris, dolorque in ventre plane ceſſabat. Diebus quatuordecim exactis, materies flaua eadem ex apertura profluebat, praecipue matutino tempore dimidium circiter menſurae, *Quartier* dictae, replens, tetri odoris, coloris flauo coerulei: Iam vires erant aegro lectum relinquendi, licet copioſe proflueret liquor. Dolor nullus ſentiebatur, niſi grauatiuus in latere ſiniſtro, fortior, cum ſcalas adſcenderet. Fluor ille, ab auguſto ad nouembrem durabat, ultimis quatuordecim diebus ulcere benigno apparente. Vmbilicus ad conſuetam anguſtiam redibat, et naturae ſolius vi priſtino ſtatui reſtituebatur. Inde ab hoc tempore, nulla reſtantis aquae in corpore indicia ſenſit aeger, ſed ſanitate, quantum percipi poteſt, perfecta gaudet. Ipſe vero, qui inde a decimo ſeptimo aetatis anno arti ſalutari operam dedit, anno vero 1747, quo infeſtari morbo coepit, aetatis vigeſimum octauum egit, adiecit cogitata quaedam, ad hanc morbi hiſtoriam pertinentia. Felicem eius exitum, non oblitus diuinae benignitatis, his cauſis adſcribit: Quod nobiliora inteſtina preſſionem quidem paſſa ſint, perniciem praeter ea nullam, quod auxilia externa decumbenti nulla defuerint, ipſeque pro ſua artis peritia phaenomena accurate obſeruare, remediorumque applicationi conuenienti inuigilare potuerit; quod, ultima operatione aliter, quam fieri adſolet, in umbilico ipſo ſuſcepta, occaſio hinc data fuerit umbilico ampliandi ſe, liquoris et puris ab abſceſſu, in ventre nato, profluentis, emittendi cauſa.

5) *De anguillae generatione et augmentatione diſſerit* Cl. ALGOT FAHLBERG. Viuiparam eſſe anguillam adſerit: nam viuas anguillulas in diſſecta vidit, p. 194.

 et

et, cum ex alius anguillae umbilico videret iuniorem capite et dimidio corpore prominere, extracta hac, duobus digitis paullo longiore, matrem secuit, et in ea reperit quatuordecim anguillulas digitorum duorum, unius cum dimidio, et unius longitudine, omnes per horae spatium viuaces. Adiecit his DE GEER notulas, firmantes FAHLBERGII adserta et illustrantes, ex LEEVWENHOEKIO desumtas.

p. 198. 6) Cl. SAMVEL DVRAEVS *formulas edit aberrationi annuae fixarum computandae idoneas*, quatenus scilicet illa a motu telluris successiuaque luminis propagatione coniunctim pendet. Demonstrationes non addit, olim a se in dissertationibus, de fixarum aberratione Vpsaliae habitis, traditas, et ab aliis quoque prolatas.

p. 206. 7) Cl. CAROLVS DE BRENNER *paludosos agros arena emendare* docet, quae scilicet uligini intermixta, idoneam plantis nutriendis terram producit.

p. 210. 8) *Pondera staterasque Sinensium describit* Cl. AND. BERCH.

p. 214. 9) *Filorum lineis similium praeparationem* ex flabellis vel brachiis lupulinis (*Hopfenranken*) docet Cl. PETR. SCHISSLER, obseruationesque suas addit Cl. VLRICVS RVDENSCHIOELD.

p. 218. 10) *Locorum variorum, intra polarem circulum sitorum, latitudines* obseruauit Cl. ANDR. HELLANT.

p. 226. 11) Cl. IO. HESSELIVS *duo genera cespitis (torf)* describit, quorum unum combustum cinerem flauum relinquit, pictoribus inseruientem, alterius cinis tenuissimus est et albus.

12) *Vlti-*

12) *Vltimum cinerem accuratius examinauit* Cl. ABRAH. BAECK, reperitque non ſolui in aqua, nec ei coniungi more terrarum pinguium, calcis etiam nihil continere, quia cum ſolutione mercurii ſublimati aurantium colorem non producit, neque cum acidis efferueſcere, eſſe ergo terram macram, cum olea auolarint et ſulphura plantarum, ex quibus ceſpes natus eſt, reſiduam. Metallis poliendis apta eſt. p. 230.

13) *Ex diario academiae* refertur de ingenti tumore, ad collum cuiusdam nato, ei, qui atheroma vocatur, ſimili. Chirurgus illum feliciter reſecuit. Pondus erat librarum Suecicarum viginti. Materies non grumoſa erat, ſed cohaerens, ut eſt albumen oui, mollis tamen, ut caro. Quo fit, ut ad notorum generum, atheromatis, ſteatomatis, meliceridis, nullum reduci poſſit. Tactu vero exterius diiudicari non poterat, eſſetne contenta materies ſolida, an fluida. Non pendebat ex muſculis maxillaribus, ſed proprio ſacco continebatur, ex integumentis externis effecto, a quibus tunicae tumoris vaſa ſanguifera plurima accipiebant. Praecipue interior, quartusque ramus corotidis externae, maxillaris externa, longitudine et diametro plurimum erat auctus, loco conſueto motus, et ſub maxilla primo adſcendebat, ad poſterius tumoris latus, ad eius vero baſin rurſus regrediebatur, deinde ad tumoris anterius interiusque latus verſus faciem adſcendebat, iuxta collum tumoris. Igitur arteria haec duobus in locis ramos emittebat, ſingulum craſſitie tenuis calami ſcriptorii. Tumorem hunc pauper ruſticus ſpatio ſedecim annorum geſſit, ſeptimanis 5 reſtitutus. Depictus ſiſtitur. p. 232.

Cl. BOTTENHAGEN retulit ex puellae ſeptennis brachio, acum ſerico circumuolutam eſſe extractam. Eo quo modo peruenerit, ignoratur, cum de dolore nullo infans queſtus ſit. Addit ſimilem

 caſum:

casum: Virgo annorum octodecim acus capitatas (*Stecknadeln*) aliquot ore tenens, subito territa, omnes deglutiuit. Octo demum septimanis elapsis, dolores sensit, et aliquot acus ex pharynge, depressa lingua apparentes, extracta sunt. Adscenderunt aliae, et adhibitis emeticis eiectae sunt triginta duo, obtusae, curuae, duae vel tres sibi circumuolutae, ac si forcipibus vis ea illis esset illata, nigrae, ac si ignem essent expertae, licet nouae omnes fuissent deglutitae. Post ea conualuit.

Cl. HESSELIVS seruo rustico excrementa in regione inguinali prodire narrauit, ex quo vulnus, ei illatum, intestina laesit. Ceterum rusticus valet.

Cl. EHRENDOV calculum vesicae ex porco misit, magnitudinis nucis moschatae.

Accedunt alia, ad Sueciae oeconomiam pertinentia, de quibus dicere hic nihil attinet.

Octobri, *nouembri*, *decembri* haec leguntur:

p. 241. 1) Quae ad eruendas parallaxes et aberrationes fixarum ab astronomis gesta sint, narrantur.

p. 252. 2) Cl. FRID. PALMQVIST NEWTONI *theorema binomiale demonstrat.*

p. 257. 3) *Parochiam Pernonsem describit* Cl. IAC. FAGGOT, dimensionem eius, incolarum numerum, vitae subsidia recensens.

p. 269. 4) Cl. OLAI PETRI HIORTER, vita functi, *obseruationes meteorologicas anni 1747. in compendio exhibet* Cl. MART. STROEMER. Maxima barometri altitudo Vpsaliae fuit digitorum suecicorum decimalium $26\frac{35}{100}$ mutatio maxima digitorum $2\frac{18}{100}$ In thermometro, cuius gradus 0 aquae ebullienti, 100 aquae in glaciem abeunti respondet, frigus maximum

mum indicabatur. Nouemb. 30. graduum $121\frac{5}{10}$, calor maximus maii 27, graduum $72\frac{9}{10}$. Praeter maximas et minimas barometri ſingulis menſibus altitudines, et pluuiae niuisque liquatae menſuras, quae memorabilia atmoſphaera ſingulis menſibus exhibuerit, recenſentur aurorae praecipue boreales, venti vehementes, fulgura, cet.

5) *Preſteres bini prope Nyſted in regione Sueciae Laland viſi, deſcribuntur* a Cl. FRIDERICO RABEN. p. 276.
Columnae ſunt ex nubibus pendentes, cauae, omnia, ſuper quae feruntur, motu vorticoſo attollentes, nautis nomine *Trombes*, *Waſſerhoſen* notae, ſed in borealibus regionibus rariores. Horum, de quibus refert Noſter, effectus iis, quos nautae deſcribunt, ſimiles fuerunt, et a mari aduenerunt. Vnus arbores eradicauit, auicularum gregem, quae in agro conſederant, eleuauit, et per ſuperius ſui orificium, tantum non exanimes in campos rurſus diſiecit.

6) *Fringillam capite coeruleo, dorſo viridi, abdomine fuluo* deſcribit Cl. CAR. LINNAEVS. Ex India p. 278.
adlata eſt auis, quod colores praecipue monſtrant, quibus ſuperbit.

7) *Lobeliam certum in lue venerea remedium exhibet* Cl. PETR. KALM. Facile medentur barbari Americae ſeptemtrionalis morbo huic, etſi mercurium penitus ignorent; ſed remedium noluerunt docere Gallos vicinos, parati ceterum ipſis ad auxiliatrices manus praeſtandas. KALMIVS, quicquid de hac re comperit, dum in Penſyluania degeret, debet WILHELMO IOHNSON, magnae auctoritatis inter barbaros viro, et praeter alias ſummas virtutes ſcientiarum promouendarum ſtudioſo. Monſtrarunt vero tres barbari ſeparatim interrogati de remedio, eiusdem plantae radices, methodumque illa

 utendi

utendi eamdem narrarunt; quartus, ob hanc medicinam celebris, aliam adhuc praetulit, ab auo ſuo acceptam. Reperiuntur vero in America ſeptemtrionali quinque Lobeliae ſpecies, ſed una praecipue in morbo illo ſalutaris eſt, quam deſcribit, ignarus, ſitne ab alio deſcripta, quia libros multos, per ſyluas et auia errans, ſecum ferre non poteſt. *Radix eſt perennis, fibroſa, fibras plurimas, albas, lineae craſſitie, duorum digitorum longitudine, plus minus glabras, tamquam e centro emittens. Caulis ſimplex, interdum tamen ramos emittens, erectus, diuerſae longitudinis, ab 1 ad 4 pedum longitudinem, communiter tamen 1 et 2 pedum longitudine, teres, glaberrimus, laeuis, ſubnitidus, pallide viridis, aut interdum rubeſcens, praecipue verſus inferiorem partem, foliatus, folia usque ad ſpicam florum geſtans. Folia duplicis generis, radicalia primo anno, caulina ſecundo demum prodeuntia. Radicalia ouato-lanceolata, ſubacuta, crenato-plicata, glaberrima, utrinque ſubnitida, obſcure viridia, cum tinctura purpurei, in petiolos deſinentia. Folia caulina, per totum caulem ſparſa, ouato-lanceolata, ſubacuminata, inaequaliter dentata, patentia, plura, glaberrima, ſubnitida, in petiolos deſinentia, ad margines puncta albida tantillum eleuata ſunt, quid, quod ipſi denticuli eius modi puncta albida eleuata gerunt, nerui in infima folii ſuperficie longitudinales eleuati. Rudimenta florum ad alas inferiores. Flores ſuperiorem caulis partem occupant, pedunculis 2 vel $2\frac{1}{2}$ linearum longitudine inſidentes; quiuis flos ſedet ad alam folioli lanceolati, acuti, ſerrati, ſerraturis ſubulatis. Flores fere erecti, magni, coerulei, magnitudine vix floribus lobeliae, flos cardinalis alias dictae, cedentes. Calycis laciniae lineares, acutae, longae, ſcilicet 5 ad 8 linearum longitudinem, marginibus prope baſin retrorſum flexis.* Reliqua floris *Lobeliae* in LINNAEI Gener. Plant. Planta in partibus omnibus lacteſcit, amat loca humida, ripas foſſa-

fossarum, fluuiorum, cet. Sapor radicis, similis tabaco est, diu percipitur, et vomitum ciet.

Hac igitur planta sic utuntur: Radices sumunt plantarum quatuor vel sex, prout inueteratus est morbus, lauant eas; alii recentes sumunt radices, alii siccas, coquunt in vasis cupreis aut orichalceis; alia enim, in quibus remedia coquunt, non habentur. Decoctum bibit aeger mane, cum euigilat, quantam eius bibere potest copiam; reliqua etiam parte diei hoc praecipue potu utitur. Inde purgatur, quod si vehementius contingat, decoctum debilius redditur. Potu spirituoso nullo inter ea utitur, sed cibis leuioribus, in primis ex regno vegetabili, interdum tamen carnis quoque esus ei permittitur. Secunda et tertia die idem vitae genus continuat, sequentibus non bibit solum decoctum, sed eo quoque lauat corpus, membra praecipue, maxime morbo inquinata; ita duobus tribusue septimanis plerumque sanitati restituitur. Si ulceribus tectus sit aeger, conspergunter ea, ut siccentur, radice *gei floribus nutantibus, fructu oblongo, seminum cauda molli, plumosa*, LINNAEI Fl. Suec. 424, in puluerem redacta. In inueterato morbo, *lobeliae* decocto parum auxilii post usum aliquot dierum adferente, additur ei radix *ranunculi foliis radicalibus reniformibus, crenatis, caulinis digitatis, petiolatis*, GRONOV. Fl. Virgin. 166. Sed huius dosis mediocris adhibenda est, ne inflammentur intestina. Ex hoc decocto purgatio vehemens per superiora et inferiora oritur, sed, si iusto fortius sit, in venenum abit. Obiter notat *angelicam canadensem, purpuream*, vehementissimum esse venenum, qui vel praestantissima antidota non resistant. Alius barbarus fide dignus *lobeliae* loco uti maluit *Ceanotho* LINNAEI, seu *celastro inermi, foliis ouatis, serratis, trineruiis*, LINNAEI Hort. Cliff. 73. GRONOV. Fl. Virgin. 25. Decoctum *lobeliae* ad modum adhibens,

addensque in inueterato morbo radices *rubi caule aculeato, foliis ternatis*, LINNAEI Fl. Suec. 40. *Lobeliae* radice sola una cum foliis radicalibus vidit Noster hominem, cum grauissime hoc morbo laboraret, et de vita eius desperaretur, a barbaris sanatum fuisse. His autem remediis adeo certum est morbum tolli, ut nullus barbarorum eo perierit, nullus, dum remediis usus fuit, exstinctus, et nullus sit, cui pristinam integritatem non restituerint. Sunt, qui alio tempore mercurio, alio herbis sanati sunt, et hi leniorem esse et meliorem ex herbis medicinam adserunt.

p. 290. 8) *Cicindelam capite, thorace pedibusque rufis, elytris nigro-coeruleis*, describit Cl. DANIEL ROLANDER, quae per anum fumum cum sonitu, pulueris pyrii ad modum, emittit. Inimicus ei est *carabus alatus viridi aeneus, elytris conuexe punctatis striatisque, pedibus antennisque nigris.* Vtrumque insectum depictum sistitur.

p. 295. 9) *De radicibus sii aquatici* (LINNAEI Fl. Suec. 235.) *earumque nocuo in oues effectu* IO. GEORG. BEYERSTEN disserit. Rustici his radicibus usi sunt, ut, lue in pecora grassante, suis cauerent, neque damnum ullum animaduersum est, sumtis radicibus iunioribus ante medium aestatis. Sed unus eorum, qui augusto exeunte recentes radices extraxit, et pro more concisas pecori, pauxillum cuiuis dedit, infelicior multo fuit. In furorem enim acta pecora, alia perierunt, ut vaccae duae, alia vix euaserunt. Similia alii rustico contigerunt. Puer, qui recentes radices comederat, lacte poto, et vomitu excitato, difficulter seruatus est. Monet Cl. BEYERSTEN certum se esse, *sii* hos effectus fuisse, non *cicutae aquaticae*; neque tamen negat, *sium* medicam vim habere posse, dum modo dosis obseruetur.

10) *Phthi-*

10) *Phthisin, a loci conditionibus natam, sistit* Cl. OLAVS SOEDERBERG. Villa quaedam est regalis Sueciae, *Skalltorp*, ubi tum nati, tum qui ibi seruiunt, fere omnes hoc morbo intereunt. Annis 16 mortui sunt ibi homines 30, quorum 14 morbo eo periisse certus fuit pastor loci, plures sine dubio numeraturus, si morbi genus, quo interiere, reliqui rustici indicare possent. Horum unus 66 annis obiit, alia puella anno aetatis 14, qui duo termini aetatum extremi sunt, sed omnes Noster ex necrologio nominat, aetate, ubi addisci potuit, adiecta. Causam mali edit aquam stagnantem et putrescentem, qua utendum est incolis, cum fontes non adsint. p. 298.

11) *Ardesiam tegularem, in districtu Haelsingensi repertam*, describit Cl. HENR. KALMETER. p. 305.

12) Obseruationes huic descriptioni adiicit Cl. CAROLVS HORLEMAN. p. 309.

13) Cl. CLAVDIVS ELIANDER *machinam*, granis melioribus a leuioribus separandis idoneam, describit, non quasi a se inuentam, sed quae alibi cum fructu adhibeatur. p. 310.

14) *Gramen auenaceum hirsutum* (*landhafre* Sueci appellant) *agris infestum, destruere tentat* Cl. TIBVRTIVS, vel potius, quo modo cesserit methodus, negotio huic perficiendo a Dom. WIBIOERNSSON proposita, refert. Tota eo redit, ut, cum viret gramen, falce resecetur, deinde ager secali conseratur. Egregiam esse methodum experimento didicit Noster, et iis, quae obiici possunt, respondet. p. 311.

II.

Employment for the Microſcope. In two Parts. I. An Examination of Salts and ſaline ſubſtances, their amazing Configurations and Cryſtals, as formed under the Eye of the Obſerver: with plain Directions how to prepare ſuch ſubſtances, and perſerve them in conſtant Readineſs for Inſpection; whereby the Curious may always be furnished with numberleſs Objects hitherto little known. Alſo occaſional Conſiderations on Gems, Poiſons, the Vegetation of Metals, the Reſuſcitation of Plants, the Formation of Amber, Corals, and many other Subjects. II. An Account of various Animalcules never before deſcribed, and of many other Microſcopical Diſcoveries: With Obſervations and Remarks. Likewiſe a Deſcription of the Miſcroſcope uſed in theſe Experiments, and of a new Micrometer ſerving to ſhew the Size of magnified Objects. Together with Inſtructions for printing off any Medal or Coin. Illuſtrated with ſeventeen Copper Plates. By HENRY BAKER, Fellow of the Royal Society, and Member of the Society of Antiquaries of London. London: Printed for R. Dodsley, 1753. 8. alph. 1 pl. 6. tab. aen. 17.

h. e.

Materia obſeruationum microſcopicarum etc. Auctore HENRICO BAKER.

In prima parte huius libri nouum plane genus obſeruationum microſcopicarum proponitur. Concernunt

cernunt eae obſeruationes, modum atque ordinem, quo naturaliter ad ſe mutuo accedunt, et inter ſe iunguntur minimae ſalium particulae, in aqua ſolutorum, ſimulac aqua, quae eas a ſe inuicem ſeiunctas tenebat, euaporatione abſumi incipit. Quem p. 3.
obſeruationum campum primus ingreſſus eſt Cl. BAKERVS, atque ob id anno 1744 donatus numo aureo, qui quotannis ei ſodali ſocietatis regiae Londinenſis datur, qui maxime ſingulare et nobile inuentum eo anno ſocietati exhibuit.

Qui hoc genus obſeruationum inſtituere voluerit, p. 10.
ſalem quendam, vel ſubſtantiam quandam ſalinam, ſoluat aquae pluuiae vel fluuialis tanta circiter copia, quanta ad ſaturationem opus eſt, ſolutionem autem ſinat per aliquot horas quieſcere, ut, ſi forte ſaturationis gradus ſuperatus fuerit, abundantes ſalis particulae praecipitentur, vel in cryſtallos coeant. Quo facto huius ſolutionis, quae ſaturationis gradum tenet, guttam calamo ſcriptorio, ad eam rem efformato, hauſtam expandat, ſuper tabella plana vitrea, in circulum, cuius diameter circiter quartam pollicis partem aequet; hanc tabellam, quantum fieri poteſt, horizontaliter teneat ſuper flamma candelae, in diſtantia idonea, quoad in margine guttae particulae ſalinae in conſpectum prodire coeperint, et tunc ſtatim ſubiiciat guttam hanc microſcopii compoſiti (ſimplicibus enim in hoc negotio non licet commode uti) lenti obiectiuae, atque oculum ſic armatum defigat in guttae, lumine candelae etiam interdiu illuſtratae, eas partes, ubi aliquas figuras a circumferentia verſus centrum ſe ſe propagantes exoriri viderit.

Apparent enim in gutta ſic praeparata figurae, quarum exortus quidem lentus eſt, ſed quae velocius creſcunt, quo plus aquae in auras euaporatione abit. Hae figurationes, quas Cl. Auctor appellat, p. 41.
omnino differunt a cryſtallis, quae ſaepe una cum illis

illis ſigurationibus in medio guttae comparent. Cryſtalli enim, ſimulac in conſpectum oculi per microſcopium intuentis prodire incipiunt, eam figuram habent, quam conſtanter deinceps retinent, dum in maiorem molem creſcunt, quaedam cubicam, non nullae rhomboiden, aliae pyramidalem etc., pro diuerſitate ſalium ſolutorum. Figurationes contra formam ſingulis momentis temporis mutant, et continenter ſic extenduntur prorſum, ut quam figuram aliqua figuratio, quam naſcentem vides, poſt breue tempus habitura ſit, aeque difficile ſit praedictu, atque in qualia folia floresque ſe ſe explicatura ſit planta ignota, quam nunc primum ex ſemine progerminare videas. Scilicet ſalina figuratio, quam primum nata eſt, a puncto in amplius ſpatium, vel quaquauerſus, vel in certas plagas, ſubito extenditur ſucceſſiua quidem, attamen continua, appoſitione nouarum particularum ſalinarum ad eas, quae iam coniunctae ſunt, quae appoſitio in plurimis figurationibns ramificationis ſpeciem prae ſe fert.

In non nullarum ſalſaginum guttis hae figurationes ex paruis cryſtallis in margine guttae natis exoriuntur, et in infinite multos ramos, ordinatim poſitos, extenduntur: in aliis, praeſertim iis, quae metallico ſale abundant, hae cryſtalli a figurationi-
P. 43. bus ſeparatae manent; quod ſpectaculum prorſus ſimile adſpectui ſpathorum, cryſtallorum, et gemmarum in fiſſuris ſaxorum venarumue, Auctorem adducit, ut coniiciat, gemmas et cryſtallos foſſiles eodem, quo cryſtalli iſtarum guttarum, modo atque ex iisdem elementis ex ſalibus pura in fluido quodam, ex venis vel ſaxis exſudante, ſolutis, produci, et, ſi quidem hae ſolutiones metallicis particulis careant, cryſtallos puras et adamantes gigni, quarum durities a perfecta homogeneitate partium pendere videtur, ſin autem ſalium metallicorum plenae ſint, cryſtallos vulgares et gemmas coloratas naſci. Certe

in

in gutta ſolutionis cryſtallorum aeruginis Auctor affirmat vidiſſe cryſtallos ad marginem natas, ſmaragdis et colore et figura ad modum ſimiles, in gutta autem ſolutionis entis Veneris topaſiis ſimillimas.

Ceterum de ſic dictis figurationibus notandum p. 47. eſt, diuerſas ſuppeditari a diuerſis ſolutionibus, eas vero, quae in diuerſis guttis eiusdem ſolutionis fiunt, ubi perfectae ſunt, ſibi mutuo prorſus ſimiles deprehendi; praeterquam quod aliquando poſt primas p. 49. cryſtallos et figurationes iam iam perfectas, alius generis figurationes aliaeque cryſtalli ſubnaſcantur, quas peregrino cuidam ſali, in ſolutione latenti, ortum ſuum debere veriſimile eſt.

Quo maior autem eſt varietas harum admirabilium effectionum naturae, eo maiores gratiae debentur Auctoris diligentiae, qui et iconibus et verbis operoſe deſcripſit illa phaenomena guttarum deſumtarum ex ſolutionibus ſalis foſſilis, ſalis marini, ſalis fontium (quorum trium ſalium ſolutiones cryſtallos tantum, nullas autem figurationes, ſuppeditant), nitri, vitrioli coerulei Hungariae, vitrioli Martis viridis Angliae, vitrioli albi Goslarienſis, cryſtallorum aeruginis in aceto digeſtae, aluminis, boracis, ſalis ammoniaci, ſalis Iouis, ſacchari Saturni, entis Veneris, florum antimonii, Mercurii ſublimati corroſiui, arſenici, ſalis ſuccini, ſalium ex non nullis fontibus medicatis Angliae, ſalis polychreſti, ſalis mirabilis Glauberi, ſalis tartari, tartari vitriolati, florum benzoini, ſalis * chamomillae, ſalis coralliorum, ſalis meliſſae, foeniculi, rhamni cathartici, berberis, cucumeris, corticis Peruuiani, glycyrrhizae, ruſci, abſinthii, nicotianae, cardui benedicti, lauen-

* Hos et ſequentes omnes ſales vegetabilium non fuiſſe eſſentiales, ſed lixiuioſos, etſi id Auctor expreſſis verbis non indicauerit, coniicimus ex dictis pagina 157. libri huius.

lauendulae, artemisiae, porro salis cornu cerui, salis urinae, salis millepedarum, camphorae, et mannae Calabricae. Adiunxit tandem phaenomena guttae illius liquoris, qui de naribus coryza affectis destillat.

Dum Auctor in describendis omnium illarum guttarum phaenomenis versatur, multas interspergit obseruationes historicas, chemicas, aliasque, quarum quidem pleraeque vulgatae sunt, passimque apud alios Auctores exstant, quaedam tamen nouae sunt, et ulteriori consideratione dignae videntur.
p. 80. Sic e litteris ad SLOANIVM datis, enarrat modum, quo nuper in fodinis cupri comitatus Vicloensis Hiberniae coeptae sunt in usum conuerti aquae ex puteis extractae *: Colliguntur eae nunc, et fluere coguntur per cisternas plures, 10 pedes longas, 4 latas, 8 profundas, quarum latera caementitia structura vestita sunt, fundus laeuibus iuncis tectus est; in quibus cisternis super trabibus ponuntur virgae ferreae, quae, pro nota ferri cuprum solutum attrahendi virtute, breui incrustantur puluere fusco, e particulis cupri, quas aquae secum vehunt, constanti; hunc puluerem, repetita ablutione praecipitatum et in fundis cisternarum collectum, fusione reducunt in cuprum, quod pluris aestimatur illo cupro, quod ex ipsis harum fodinarum venis paratur; viginti centupondia ferri mollioris, aquis illis immersi, producunt calcis cupri nouem et triginta centupondia cum dimidio, et viginti centupondia huius calcis sedecim puri cupri centupondia largiuntur. Vbi
p. 140. Cl. Auctor de genesi succini exponit, atque illud non nisi oleum quoddam fossile, vi acidi cuiusdam persolidatum, cum quo plus vel minus terrae iunctum sit,

** Harum fodinarum prima mentio facta est in Phil. Transact, Vol. XLVII. no. 84. p. 500. Conf. Commentar. nostr. Voll. III. P. I. p. 54.

ſit, eſſe contendit. Refert ex literis ad ſe datis a D. IACOBO MOVNSEY, medico in exercitu imperatricis Ruſſorum, et a IONA HANWAY per Ruſſici imperii prouincias iter faciente, praecipuum locum, unde *naphtha Perſica* afferatur, eſſe inſulam parum latam et incultam iuxta litus maris Caſpii occidentale, *Swieten* dictam; ibi eſſe ſcaturigines albae pariter ac nigrae naphthae, quam Perſae in ciſternis prope ſcatebras effoſſis colligant, quaque nauiculas ſuas onerent, ex his ſcatebris naphtham tempeſtate quidem ſerena ad duorum triumue pedum altitudinem ebullire, turbido autem coelo multo altius, et non nunquam in ſuperficie incendi, ut flamma in mare defluat, et per longum eius tractum extendatur. Communis eſt opinio, ſali tartari, cineribus clauellatis, et ſalibus quarumcunque plantarum lixiuioſis unam eandemque eſſe virtutem medicamentoſam, quum iis, quae in diuerſis plantis diuerſa ſunt, per incinerationem ſublatis, ea, quae ſic ex ſingulis plantis relinquuntur, nec ſpecie nec virtute differre poſſe videantur. Hanc opinionem Auctor p. 157.
haud leuidenſi impugnat argumento, ex obſeruationibus ſuis petito. Tam enim notabilem monet eſſe diuerſitatem et cryſtallorum et figurationum, quas guttae ſolutionum ſalium, ex diuerſis plantis paratorum, ſub microſcopio oſtendant, ut, quemadmodum nemo, qui eas viderit, ſibi perſuadere ullo modo poſſit, eas ab iisdem omnes principiis pendere, ita nec credibile ſit, ſales ex tam diuerſis principiis compoſitos, ad alia corpora applicatos, eadem virtute pollere. Liquorem, quem nares ſtillant, co- p. 186.
ryza affectae, plenum eſſe ſalium, probant figurationes ſeu concretiones, quae in gutta eius liquoris fiunt, ſiue ea paullum calefacta fuerit, ſiue minus, et quae partim figurationibus ſolutionis ſalis cornu cerui (quod Auctor notauit), partim figurationibus ſolutionis ſalis Ammoniaci (quod Auctorem non animad-

animaduertiſſe miramur) admodum ſimiles ſunt. Hinc bene colligit Cl. Auctor, cauſam coryzae eſſe lympham ſalibus grauidam, et rationem inde reddit, cur potus aquoſus huic morbo ſoluendo maxime idoneus ſit. Vbi Auctor ſub finem primae partis huius voluminis, argumenti affinitate inuitatus, de vegetationibus metallicis et palingeneſia plantarum exponit, modum docet, arborem veneris elegantiſ-
p. 195. ſimam parandi. In ſemunciam aquae fortis iniice paruum fruſtum cupri puri terſique (limatura enim cupri propter particulas ferri de lima detritas experimentum turbat); poſt duodecim horas, exemto cupri fruſto, affunde eidem aquae forti paruam copiam ſolutionis mercurii in aqua forti, quae ſolutio debet eſſe albida, et aquae, cui pollen iniectum eſt, ſimilis; iniice porro parumper ſalis ammoniaci, in ſubtilem puluerem redacti, moue miſturam, donec ſal iniectus ſolutus ſit, et hanc ſalis iniectionem repete, quoad miſtura colorem nanciſcatur ex caeruleo album, et tenacitatem amylati; tandem clauum ferreum pollicaris longitudinis, cuius ſuperficies plana et polita eſt, illi miſturae immerge, eumque, poſtquam cupri colore tinctus eſt, inde extractum pone in medio orbis vitrei politi, duo tresue pollices lati, ac guttas duas eiusdem miſturae, ſatis commotae, ad utrumque claui latus per aequale ſpatium pennae ope extende quantum potes, ut pars vitri madefacta pellucida maneat. Vbi omnia ſic diſpoſita in ſitu horizontali per breue tempus quieuerint, nudo oculo conſpicuae fient puriſſimi cupri ramificationes, e lateribus claui quaſi progerminantes, et per aliquot horas diesue magis magisque creſcentes. Perfecta fere vegetatione liquor flauedine quadam tingitur, qua arboris venuſtas perit; quod ut praecaueatur, clauus ſub finem vegetationis vulſella circumſpecte auferendus, et locus, quem clauus reliquit, charta bibula vel penicillo deſiccandus,

atque

atque orbis vitreus aquae caute submergendus, statimque extractus alio orbe vitreo, interpositis segminibus corticis suberis, tegendus est: sic arbor veneris per aliquot annos asseruari potest. Inuentionem huius arboris veneris Cl. Auctor tribuit feminae Nordouicensi, picturae minutae artem exercenti, et monet, si puluis ex alumine et nitro pro sale ammoniaco adhibeatur, ramificationes omnino diuersas produci, addit etiam alias quasdam methodos, similem cupri vegetationem efficiendi.

Ceterum Auctor non solum phaenomena figurationum et crystallisationum salinarum studiose enarrauit, sed systema etiam ad earum rationem reddendam excogitauit, quod tamen modeste et subtimide p.26.39. proposuit, ac doctorum hominum iudicio, experientia ulteriori adiuto, permisit. Sed eius systematis recensionem lector a nobis ne expectet. Tam miras enim Auctor partes attractioni et repulsui viribus, omni materiae iuxta eius sententiam primitus innatis, tribuit, easque ipsarum et vicissitudines atque alternationes directionesque fingit, ut systema illud nobis quidem magis, quam ipsum explicandum phaenomenon, prodigiosum atque inexplicabile videatur.

Longe maiori verisimilitudine se se nobis commendant consectaria, quae Auctor sub finem partis primae ex obseruationibus suis duxit, ad alia naturae phaenomena explicanda. Primo, cum ex illis ob- p. 213. seruationibus manifestum sit, particulas salium solutorum partim praecipitatione, partim menstrui euaporatione coniungi certa lege, atque uniri in figuras, cuique salium generi peculiares; et cum sales ubiuis in terra abundare, siue in materiis metallicis aliisque latentes, siue in fluidis soluti et agentes, constet: probabile habet Auctor, omnes crystallos, gemmas, reliquaque fossilia, constanti et ordinata figura praedita, admistioni et operationi salium figu-

ram ſuam debere, hinc a Cl. LINNAEO ad claſſem ſalium recte referri; et, cum omnia nota metallorum menſtrua ſales ingrediantur, ideoque et in terra latentia metalla ſalibus liquefactis ſoluantur neceſſe ſit, omnes ramificationes in mineris cupri et ferri, nec non arboreſcentes illas mineras argenti *panamicas*, figurationibus ſolutionis vitrioli adeo ſimiles, actione ſalium, quae particulas metalli, iisdem ſalibus prius ſoluti, fluido euaporante, inter ſe iungat,
p. 214. produci. Cui ſententiae cum obiici poſſet, quod aurum ſemper in moleculis vel granulis, et vix unquam ſub ramificationum ſpecie, reperiatur: reſpondet Cl. BAKERVS, id inde forſan eſſe, quia ſales alia metalla ſoluentes aurum ſoluere non valent; quae tamen reſponſio num idonea ſit, lectores iudi-
p. 218. cent. Secundo non dubitat Auctor, vi ſuarum obſeruationum quasdam coralliorum ſpecies regno minerali aſſerere, eas nimirum, quae lapideae duritiei ſunt, quippe quas, poſtquam eas neque plantis annumerari, ob fibrarum et vaſorum ſuccos nutritios deferentium defectum, poſſe, neque inſectorum ſtructuras eſſe, demonſtratum iuit, operationi particularum ſalinarum, materiae cuidam lapideae immiſtarum, originem debere cenſet. Quam rem ita explicat, ut dicat, aquam maris proxime litora, ubi huius modi corallia reperiantur, ſaturatam eſſe particulis ſalium, quibus litorum ſuperficies abundet, et has particulas, una cum ſale marino miſtas lapideae cuidam materiae, in mari ſemper obuiae, conſtituere moleculas, quae hinc inde rupibus affixae baſin ſeu radices quaſi corallii efficiant; eas vero radices attrahere alias particulas et ſalinas et lapideas, quae prioribus certa lege apponantur, ut ſic continuato corallii incremento ramoſae aliaeue figurae prodeant, quarum extremitates non poſſint non fieri graciliores, propter ea quod aqua maris in maiori a litore diſtantia ſalium illorum copiam contineat mino-

minorem. Tertio Auctor figurationum, quas hieme tabulae vel orbes fenestrarum vitrei, crusta glaciali intus obducti, frequenter ostendant, rationem ex obseruationibus suis magna cum veri specie reddit. p. 223.

Pars huius voluminis secunda praecipue descriptioni minutorum animantium, in aquis degentium, destinata est. Continet capita duo et triginta, in quibus totidem animalculorum genera additis iconibus describuntur: 1) Animalculum *capillare* Auctori a formae similitudine dictum, cuius figura literam Italicam *ſ* perfectam refert: 2) Animalculum grani auenae figuram habens, quod ob duas valuas, inter quas degit, et quas, si libuerit, aperit ad corporis utramque extremitatem exserendam, inter conchylia referendum est; huius et praecedentis animalculi nutrimentum et propagationem Auctor nondum detexit, neque se primum haec animalcula vidisse fatetur: 3) Anguillae in massa farinacea acescente viuiparae a Cl. NEEDHAMO iam descriptae *: 4) Anguillae in granis tritici rubigine vitiati, ab eodem etiam detectae **: 5) Animalculum in aqua, in qua pisciculi per aliquot dies asseruati fuerant, repertum ab Auctore, et ab eodem *Protei* nomine insignitum, quia se se in tres quatuorue diuersas figuras potest conuertere: 6) Animalculum rotis armatum Leeuwenhoekianum: 7 et 8) Sex alia animalcula, quae cum praecedenti aliquam similitudinem habent, etsi non rotatione, ut illud, sed vibratione potius organorum eorum, quae rotae dicta sunt, torrentes in aqua efficiunt; tria horum animalculorum corpus testa munitum habent: 9) SWAMMERDAMI pulex aqnaticus arborescens: 10) Polypus plumatilis TREMBLEII: 11) Animalculum, in cuius dorso Ioblo-

* Philos. Transact. no. 478.

** New microscopical Discoveries by Mr. NEEDHAM pag. 35.

IOBLOTI phantaſia ſatyri faciem finxit: 12) Tria animalcula aquatica, quorum unum ad erucae, alterum ad veſpae ſimilitudinem accedit: 13) Animalculum globoſum: 14) Ouula paruae cochleae aquaticae cum generibus aliquot inſectorum, quae illis adhaerent, inter quae etiam polypi infundibuliformes ſunt a TREMBLEIO * deſcripti: 15) Polypi cateruatim degentes, et ſertum primularum veris aliorumque florum ſpecie referentes, quorum quosdam REAVMVRIVS et TREMBLEIVS iam commemorarunt: 16) Inſectum moriforme inuentori ſuo, GVILIELMO ARDERONO R. S. S. dictum, quia morum multum cum ipſo ſimilitudinis habet, ſed nondum ſatis examinatum: 17) Genus animalculorum in tubulis ex arena compoſitis, et figuram ſpeciei cuiusdam petrefactorum ſyringoidum habentibus, habitantium: 18) Inſectum aquaticum millepedis aliquatenus ſimile: 19) Inſectorum aquae dulcis, quae ſquillas Auctor vocat, quaedam ſpecies piſciculis valde infeſta: 20) Inſectum quoddam piloſum, cruſtaceum, rarius occurrens: 21) Paruae cuiusdam libellae nympha, pinnarum, quales piſcibus ſunt, ſeptem paria in extremitate ventris habens: 22) Inſectum exiguum in baſi canalis, per quem aquae fluebant, repertum, quod ad eſcam ſuam capiendam duobus brachiis utitur, in reticula vel potius flabella deſinentibus, et duos aculeos in capite pro armis in defenſionem ſui gerit: 23 et 24) Inſectum microſcopicum in cortice fraxini, millepedae ſimile, praeter quam quod caput forcipe curua inſtructum eſt: 25 et 26) Pediculi in carpione et alio piſce: 27) Inſectum, quod Cl. Auctor ad genus ſquillarum aquae dulcis refert: 28) Variae obſeruationes microſcopicae cum Cl. Auctore ab amico communicatae, inter quas eſt deſcriptio germinum in ſeminibus maturis tiliae atque aſparagi, et inſecti oculis nudis vix viſibilis,

* Philoſ. Tranſact. no. 474. Obſ. 10. p. 181.

bilis, quod cuticulam hominis perrodit, et ſub ea deliteſcens ſanguinem ſugendo exquiſitam pruriginem excitat, colorem habens nitide rubrum, figuram fere cimicis, hinc, et quia tempore meſſis in agris praecipue tritico conſitis frequens eſt, Anglis *Harveſt-bug*, ſeu cimex meſſorum appellatum: 29) Inſecta aquatica lucida, quorum alia in teſtis oſtreorum e mari recens extractorum cicindelarum more micant, ſcolopendris terreſtribus, quas etiam lucere conſtat, haud multum abſimilia, alia, quae vermiculi ſunt corpuſculum habentes terminatum veſica, quam conſtringendo aut diſtendendo ſe ſe in aqua ubiuis ſiſtunt, ſuperficiem maris ſcintillantem reddunt, alia denique, a IOSEPHO VIANELLO, M. D. Italo, deſcripta, in plantis marinis degentia, forma in erucas non diſſimilia, tota, ſed non niſi agitata, lucent, et ſic mari longe lateque ſplendorem conciliantes, piſcatoribus tempeſtatem inſtantem nuntiant: 30) Pediculus in membranaceis veſpertilionum pinnis reperiundus: 31) Aranea ingens venenata, teſtacea, ex inſula *Nevis*, (quae eſt una Caribanicarum) duos habens dentes perforatos, velut vipera, quibus tarantularum more vulnus infligit letale: 32) Obſeruationes miſcellae, de non nullis inſectis aquaticis, et de fungis mucorem, in cortice aridi cuiusdam ligni repertum, componentibus.

Appendix huius operis deſcriptionem tum microſcopii compoſiti ab artifice IOANNE CVFF parati, quo Auctor uſus eſt, et quod ab incommodis Marshalliani immune eſt, tum micrometri, quod ad microſcopium compoſitum applicari poteſt, a Cl. MARTINO FOLKESIO inuenti, tum microſcopiorum ſimplicium LEEVWENHOEKII, quae ſocietas Londinenſis aſſeruat, continet. Microſcopiorum Leeuwenhoekianorum lentes ſunt utrinque conuexae, optime elaboratae. Inter ſex et viginti harum lentium, quas Cl. BAKERVS examinauit, unam deprehendit, p. 435.

 quae

quae diametrum obiecti 160, unam quae 133, unam quae 114, tres, quae centies, tres, quae 89, octo quae 80, duas quae 72, tres quae 66, duas quae 57, unam quae 53, et unam quae 40 vicibus amplificat. Denique Auctori ſubiungere viſum eſt expoſitionem artificii, quo monetarum, aliorumque cuiusque moduli numorum, impreſſiones charta excipi poſſunt, et quod ipſe primum in Philoſoph. Tranſact. No. 472. propoſuerat.

III.

Muſeum Teſſinianum, opera Ill. Comitis Dn. CAR. GVST. TESSIN, Reg. Regnique Suecogoth. Senator. Reg. Cancellar. Praeſid. ad aulam Reg. Summ. Mareſchalli, Educationi R. Princip. Hered. Guſtavi Praefect. Acad. Aboenſ. Cancellar. Ord. S. R. M. Seraphin. Equ.Aur. et Commendatoris, nec non omnium S. R. M. Sueciae Ord. Cancell. Equ. Aur. de Aquila nigra, collectum. Holmiae. Apud Laurentium Saluium 1753. fol. 1½ alph. tab. aen. 12.

Splendidi huius muſei enumeratio, in quo Ill. Poſſeſſor neque ſtudii neque opum pepercisſe obſeruatur, a Cl. LINNAEO digeſta et obſeruationibus, hinc inde additis, illuſtrata comparet. Eſt vero eadem ſecundum eam, quam Cl. ille Vir in ſyſtemate naturae propoſuit, methodum exarata. Numeroſa itaque corporum mineralium copia, citatis ubique dicto illo libro, aliisque, in quibus deſcriptiones vel delineationes eorum reperiuntur, adiunctisque locis natalibus, et exhibitis quorundam nouis iconibus, hic proponitur, ac eius modi characteribus deſcribitur, quae ſpeciebus diſtinguendis ſufficiant.

Licet

Licet autem omnes ſpecies nondum hic collectas eſſe pateat, quae in ſyſtemate recenſentur, nouae tamen ſaepe et plures quidem adduntur, quarum deſcriptione hiſtoria naturalis locupletatur. Nequimus autem omnes hic recenſere recens declaratas ſpecies, quas rerum harum ſtudioſi meliori iure ex ipſa deſcriptione addiſcere poterunt. Poſt petras minerae ſequuntur, quas foſſilia excipiunt; oppoſitis ſibi paginis latinas Suecicasque eorum denominationes et deſcriptiones contineri inuenimus. Cum de ipſa operis diſpoſitione ergo nihil iam monendum reſtet, pauca ſpeciminis loco notaſſe ſufficiet. Sub *ſilicis* p. 6.
vagi cretacei nomine olim in Syſt. Nat. Cl. LINNAEVS, ſardum, opalum, onychem, carneolum, ceu varietates cum aliis eius modi corporibus complexus fuerat, nunc vero eadem ab hac ſpecie denuo ſeparans ita determinauit, ut nomen *ſilicis vagi rotundati concentrico-corticoſi* ipſis tribueret. Mica variis p. 18.
mineris admixta eſſe deprehenditur, de qua notat ea propter eius originem admodum eſſe dubiam, cum natiua eius materies nunquam reperiatur, ſed ſquamarum inſtar, apyra etiam lapidibus immiſta eſſe detegatur. Per petrificatorum, quorum ingentem quantitatem collegit Ill. TESSIN, inter quae corallia etiam balthica eius muſeum ornant, frequentiorem contemplationem, quatuor eorum claſſes conſtitui debere monet Cl. LINNAEVS; et ſequentes quidem: α) *foſſilia*, lithophyta aut teſtacea, quae diu in terra immutata latent, ibi calcinantur et glutine deſtituta, ſicciora fragilioraque fiunt, nec in lapidem immerguntur; β) *redintegrata*, ſi animalia, cortice duro inueſtita, intus tantum, forma externa ſeruata, conſumta fuerint, et in eius locum terra, aut cryſtalliſatio ſucceſſerit; γ) *impreſſa*, ſi adhuc typus deſtructo toto animali ſupereſt; δ) *transſubſtantiata*, ſi exteriorem aeque ac interiorem ſtructuram in lapide adhuc obſeruamus. Illuſtrantur quaedam ex deſcri-

ptis hiſce corporibus, per adiunctas ad finem operis tabulas aeneas, quae ſiſtunt aliquas nitri et pyritis ſpecies, deinde plumbum cryſtallinum, echinites, entomolithos, milleporam, nautilites varias, carpolithum, hyſterolithum, anomiasque conchas varias, conchidium, graphiten, conchitem, arcam ſic dictam laceratam et alia quaedam petrificata, ex quibus inter varia ſingularia muſei ornamenta, notari meretur, in ultima tabula expreſſus, ramus, ut vocat Cl. LINNAEVS, rhizophorae, cui madrepora iuncta eſt, quae peculiari varietate ludit. Cum autem praeter ea conchylia omnia fere, hucusque deſcripta, deinde bibliothecam librornm rariſſimorum cum picturis et delineationibus optimis, nec non nummos et gemmas numeroſiſſimas aeque ac pretioſiſſimas Ill. Poſſeſſor iam collegerit, eius etiam inter hiſtoriae naturalis cultores indefeſſum ſtudium, a viris, tot tamque grauibus muneribus conſpicuis, alienum, maximopere depraedicandum eſſe opinamur.

IV.

Dictionaire Anatomique ſuivi d'une bibliotheque anatomiqne et phyſiologique. Par. Mr. TARIN, Medecin. a Paris, chez Briaſſon. 1753. 4. pl. 14.

hoc eſt:

Dictionarium anatomicum, cui accedit bibliotheca anatomica et phyſiologica.

Cum ardua res ſit, ſcientiae cuiuscunque technicos, quos vocant, vocabulorum noſſe ſignificatus, aeque ac fata eiusdem ita ſibi nota reddere, ut, quid nouum, quidue iam dilucidatum ſit, inde pateat, laudari et variis commendari debet induſtria modis eorum virorum, qui in utroque officio verſantur

ſantur exequendo. Et haec etiam ratio eſt, qua propter Cl. Auctoris inſtitutum utile ſit iis, quorum cauſa hoc opus ſuſcepit, euaſurum; in primis, cum omnium partium corporis humani fuſiorem ſe daturum eſſe explicationem promittat. Secedit autem, ut inſcriptio docet, hoc opus in duas partes, in dictionarium ſcilicet et bibliothecam, in qua poſteriori perficienda uſus eſt Ill. HALLERI opera, pariterque adiutus variis, a Cl. SALLIER Abb. DESMARETS et FALCONET ſuppeditatis, auxiliis. De vtraque parte pauca quidem nobis dicenda eſſe intelligimus, quod prior et poſterior pars ſeriem literarum ſequatur. At praeter id, quod breues nimis ſint deſcriptiones, aliquas earum utique ſine limitatione admittendas non eſſe cenſemus. Obſeruauit autem eam normam Cl. Auctor, ut propoſito prius nomine gallico, latinum vel graecum, ſi ex his illa orta fuerint, adiungeret, quod eo magis neceſſarium erat, quoniam Gallis per ſaepe exterarum ſolet deeſſe linguarum notitia; hinc ea omnia latinis expreſſit literis. Poſt haec partis deſcriptae curtam addit adumbrationem. Arteriarum vero et ligamentorum denominationibus minores literas adiectas eſſe deprehendimus, quae tabulas myologicas et ſyndesmologicas notant, quas in propoſitis de his doctrinis, et de quibus alio tempore dicemus, ſcriptis, dedit Cl. Auctor. Nobis tamen in malam partem neminem interpretaturum eſſe confidimus, ſi de etymologia et ſcribendi non nullorum vocabulorum ratione, nec non de ipſis definitionibus, noſtram expoſuerimus opinionem. Ὕδωρ ſeu hydor graecis aquam denotat, non *udor*, quo ſcribendi modo ſemper uſum fuiſſe noſtrum animaduertimus, inde enim legitur *angeioudrologia*, *hudrographia*, *hudrologia*. Sic et dubitamus, num glandula, graecis Ἀδὴν dicta, nomen ſuum ab ἀδηνὴς, id eſt, *ſine conſiliis*, traxerit, atque num *autologiae*, *autographiae* et *autotomiae* nomi-

minum explicationem facile quis diuinauerit, quae
p. 23. ex ὧς, auris deriuantur. Fornicem cerebri, *voute à trois piliers* inferiorem faciem corporis callosi esse adserit, quem tamen meliori iure, tanquam singularem partem plerique solent contemplari dissectores, cum ab illo septo pellucido intercedente, separatus progrediatur. *Amphiarthrosin*, cuius vocis significatio varie adsumitur, ita Cl. Auctor explicat, ut articulationem notet, quae et ex articulatione cum motu et ex connexione immobili participat. Pleraque reliqua cum alibi notis conueniunt. In bibliotheca tandem copiosissima auctorum enarratio et thematum, in diuersarum academiarum commentariis propositorum, syllabus exhibetur. In quibus si defecerit, vel tractatus etiam ad scopum suum vix attinentes, huc retulerit, quod haud raro factum esse apparet, veniam Cl. Auctori daturos esse speramus omnes, quibus et multum temporis et diligentissimam ipsorum librorum perscrutationem requiri, ad eius modi moliendum opus, non est obscurum.

V.

De respiratione insectorum Diss. IOANNES FLORENT. MARTINET. Lugd. Batav. 1753. 4. pl. 5.

Documentis variae eruditionis experimentisque plena haec tractatio respirationis modum in genere primo, deinde insectorum in specie considerat, simulque diuersas auctorum sententias perpendit atque diiudicat. Antiquiores physici insectorum respirationem vel plane negarunt, vel parum de ea prodiderunt, praecipuam huius rei causa REAVMVRIVS, LYONETTVS, GEERIVSque laudem reportarunt. Aliter ac in homine penes insecta fit respiratio, illius descriptionem igitur breuem, ad demonstrandam

ſtrandam differentiam, ſuggerit Cl. Auctor, haec autem per varias tracheas aerem ducunt, nec non per varia loca, alia per os, alia per poſteriorem corporis partem. Ad chryſalidum reſpirationem vero in primis attentus Noſter, erucarum ſtructuram antea perpendit, quibus utrinque nouem ſtigmata data p. 5. ta ſunt, orificia trachearum conſtituentia, ad quae intus duae membranae locantur, quae tum aperiuntur tum contrahuntur. Tracheae autem ipſae innumeris ramificationibus ſub corio diſtribuuntur, ſed aer per illa, quae ingreſſus eſt loca, non exit, per os anum et cutim potius emittitur. Mutatur deinde eruca in chryſalidem, de qua dubium eſt, num reſpiret, habet tamen ſua et nouem quidem utrinque ſtigmata, quae valuulis inſtruuntur et aperta ſunt, docente REAVMVRIO atque Auctore, immo aerem per eadem ducere putantur, quod oleo inunctis iisdem, ut erucae, pereunt. Negat vero aeris ingreſſum LYONETTVS: ex recentioribus denuo confirmat DE GEER. Veritatis ea propter cognoſcendae cauſa ſollicite Cl. Auctor eas aeris penſitauit mutationes, quas animalibus in uniuerſum infenſas eſſe demonſtrat experientia; qua ſcilicet conſtat, halitus, fumos, atque vapores cauſticos coagulantes et venenatos, ſiue in pulmonibus admiſceantur ſanguini, de qua re multi dubitant, ſiue per chyli vias ad eundem deducantur, aliquando citiſſime animalia internecioni dare. Hinc per artem variis effluuiis impraegnauit aerem Cl. MARTINET et chryſalides illi immiſit. Fallacia tamen omnis ut abſit, ita ſuſcepit negotium: Vitreum ſcilicet recipiens p. 15. plumbi quadranguli craſſioris fruſto impoſuit, ne exhalationes, per metalla exire neſcia, auolarent. Sub eo concremauit corpora ſic, ut inde excitatus vapor vitrum obſcuraret. Vitrum deinde cum plumbo, mediante limo, conglutinauit, ut per viginti quatuor horas noui aeris acceſſus impediretur, ſimul-

ſimulque inſecta immiſit, aquaticis quidem in vaſculo, ad pollicis unius altitudinem aqua repleto, repoſitis. Copioſiſſima vero, hanc ob rationem inſtituta, tentamina, in quinque diuerſis ſectionibus proponuntur, quae experimenta in regni animalis, vegetabilis, mineralisque corporibus recenſent, deinde in liquoribus et vacuo BOYLEI facta, perhibent. Magnus eorum et multiplex numerus, quo illa hic adducamus nos impediunt, ex iis autem clarum eſt, hic etiam diuerſis ſubiectis alia magis accommodata eſſe et ſine noxa ſuſtineri, alia vero protinus vel breui intercedente ſpatio funeſta euadere, nec non chryſalidem non nunquam fumos perferre, inſe-
p. 18. ctum ipſum non aeque. Inter alia de *piperis braſilienſis* fumo adnotatum eſt, *eundem hominum reſpirationi perquam nociuum, penetrantiſſimum, forte et lethalem, ſuffocare omnes cimices, in aedium lectorumque rimis nidificantes, cameris per octiduum, ſi hoc vapore adimpletae ſunt, bene reſeratis: ſuffocare etiam araneum, apes, panorpes, locuſtas varias, nunquam*
p. 20. *vero chryſalides.* Maximam deinde partem inſectorum et chryſalidum citius tardiusue necat fumus
p. 23. ſulphuris accenſi, oleum autem oliuarum omnes. Quod itidem fit ſi externa ablata atmoſphaera, in vacuo detinentur inſecta. Ex funeſtis, quae poſt olei applicationem ſequuntur, chryſalidum mutationibus REAVMVRIVS quidem impeditae reſpirationis cauſam deducere voluit, ſed, cum Cl. Auctor quasdam poſteriori parte oleo immerſas adhuc ſuperſtites remanere deprehenderet, ambigua adhuc huius euentus eſt ratio. Quae enim LYONETTVS et GEERIVS de bullularum ex ſtigmatibus egreſſu deficiente concluſerunt, experientiae in uniuerſum minus ſunt conſona. Vſus autem reſpirationis, quos poſt ea Cl. Auctor perpendit, certe ſunt nobiliſſimi, licet ea chryſalidum nondum certo potuerit demonſtrari. Interim eius modi, prout omnium, ad hiſto-

riam

riam corporum naturalium penitius intelligendam factarum, disquisitionum dilucidationes iucundae aeque sunt ac perutiles; id, quod et variis argumentis et singulari etiam exemplo comprobare annititur Cl. Auctor. Vidit nempe araneum, nondum cognito modo in aqua nidum struere vacuum, et ab aquae ingressu miro modo defensum. Indidit scilicet araneum in vas vitreum, in quo planta aquatica continebatur, cum quo aeque ac cum planta intra paucos dies nidum, ex filamentis et materia viscida fabrefactum, conglutinauit, capacem admodum, ut duos tresue araneos capere posset, subinde ad superficiem aquae deueniens, et ano aerem capiens, quem in vacuum nidum, ut distendatur, videtur emittere, qui etiam simul ingressum aquae arcet. In hoc tamen loco per aliquot menses laete vixit araneus, egrediendo et intrando vicissim. Est ne igitur chrysalidi, quae vitam foetus viuere videtur, aliqua respirationis necessitas, an forte aer, in stigmatibus obseruatus, ex humoribus secedit? Certe melius est, haec indeterminata relinquere, quam incerta ponere.

VI. Hi-

VI.

Histoire de l'Academie Royale des Sciences et belles lettres année MDCCLI.* a Berlin chez Haude et Spener, 1753. 4. alph. 2. pl. 19. tab. aen. 10.

hoc est.

Historla academiae regiae scientiarum et bonarum literarum an. 1751. Berolini etc.

In hoc tomo quatuor tantum, quae ad classem philosophiae experimentalis pertinent, inueniuntur commentarii, qui ideo ad nos spectant, nostramque exigunt recensionem.

p. 3. 1) *Noua experimenta circa sanguinem humanum*, Auctore Ill. ELLERO. Praemittuntur generales quaedam meditationes de natura, compositione et effectibus sanguinis et eius, ex vena missi et in vase plano excepti phaenomena recensentur, inde transitus fit ad experimenta Leuwenhoekiana de globulis sanguinis, per microscopium visis, eorumque pro-
p. 11. portione et mutatione. In sano corporis statu, per vim cordis et resistentiam vasorum, chylus sanguini remixtus in serum mutatur et globuli serosi in rubros illos cruoris conuertuntur, eodem modo in aegroto corpore globuli hi vel nimis laxi, pituitosi, vel condensati vel prorsus resoluti apparent, et ita in diuersis morbis obstructionibus viscerum, febribus intermittentibus, inflammatoriis et lentis tandem conspiciuntur. Experientia itaque casus fortuitus,

* In titulo legitur annus MDCCLII, errore typographico, cum enim praecedens tomus, qui sextus erat, ad annum MDCCL pertinens, anno 1752 editus, in Commentariis nostris. Vol. II. Part. III. p. 426. propositus fuerit, hic, qui septimus est, omnino ad annum MDCCLI. pertinet.

tuitus, et ratiocinium medicamenta exhibuerunt, quibus morboſis his ſanguinis mutationibus medemur; actio tamen particularum medicamentoſarum in globulos ſanguinis definita non eſt, hinc non inutilem laborem ſe ſuſcepturum fore credidit Cl. Auctor, ſi medicamenta, uſu ſuo maxime conſpicua, ſanguini mixta, eorumque effectus accuratius examinaret.

Experimentorum vero, hunc in finem inſtitutorum, ſequens ratio eſt: Sanguinem, e vena ſani hominis miſſum, vaſe tepido excepit, hoc in balneum maris collocauit, cuius calor, indicante thermometro, ſano homini ſimilis, ſuppoſita lampadis flamma conſeruatus fuit. Medicamenta liquida, ſalia nimirum et gummata in aqua, reſinas in ſpiritu vini ſolutas et depuratas, phialis excepit, in idem maris balneum immiſſis. Ad mixtionem ſanguinis, cum medicamentis praeſtandam, phialas paruas cylindricas, quae unciam ſemis liquidi capiebant, ſimili modo calefactas, elegit, et drachmas duas ſanguinis cum tertia aut quarta parte medicamenti liquidi combinauit et agitata phiala phaenomena coagulationis, praecipitationis vel coloris mutati obſeruauit. Porro guttulam unam vel alteram liquidi remixti, mediante penicillo intra laminas microſcopio adaptandas, extendit, quo mutationes, quas medicamenta in ſanguine efficiunt, oculo armato examinare poſſit. Recenſentur itaque experimenta cum omnibus ferme ſalium ſolutionibus, arſenico, mereurio ſublimato corroſiuo, acidis mineralibus, eſſentiis myrrhae, croci, aloes etc. inſtituta. Acquieſcit vero Cl. Auctor in nuda phaenomenorum recenſione, nec ullas inde concluſiones de viribus medicamentorum deducit, quod etiam ob mutationes, quas medicamenta in primis viis et in motu ſanguificationis inteſtino ſubeunt. fieri non potuit, nos vero, paucis exemplis adductis, rationem experimentorum porro declaramus. Solu-

p. 13.

Solutio vitrioli rubrum ſanguinis colorem in pallidum et griſeum quaſi mutabat, et coagulum flocculos efficiebat, microſcopium quoque globulos ſanguinis in flocculos mutatos ſiſtebat. Solutio ſalis communis et nitri rubicundum ſanguinis colorem magis purpureum reddebant, et miſcela gelatinam lucidam referebat, licet haec in nitri admiſtione poſt refrigerium tandem appareret. Microſcopium globulos diſtinctos et tranſparentes conſpiciendos praebebat, cum ſale communi magis flaueſcentes. Olei vitrioli paucae guttae ſanguinem in maſſam duram, bruni vel nigricantis coloris, mutabant, globulorum tamen mixtio hoc ipſo non diſturbata fuit, cum plurimi flaueſcentes per microſcopium cognoſcerentur. Spiritus nitri ſanguinem ſpiſſiorem quidem reddebat, fluidum tamen adhuc, color vero rubicundus in pallidum mutabatur, microſcopium globulos, lacteo colore conſpiciendos, praebebat. Spiritus ſalis ſimilia ferme phaenomena exhibebat, ſed maſſa ſanguinis, ut in remixtione olei vitrioli dura reddebatur.

2) *Diſſertatio anatomiea de neruis facici* Auctore Cl. MECKEL. Neruorum diſquiſitio, a variis anatomicis quidem tentata, in hunc uſque diem tamen parum exculta fuit, cum in hac anatomes parte perficienda induſtriis etiam indagatoribus inſignes ſe opponant difficultates. Is enim, qui neruorum ſcrutinium ſuſcipit, reliquas corporis humani partes accurate cognitas habeat, quo tenera filamenta, per oſſium canales aliasque partes ducta, proſequi poſſit; molles enim atque ſubtiles alboque colore conſpicuae neruorum fibrillae in minimis ſaepius cum filamentis contextus celluloſi confunduntur. Non vero in fibrillis tantum excurrunt nerui, ſed intricatos formant plexus, in quibus detegendis diſſectori ſaepius ad varios truncos redeundum eſt. In his vero

vero laboribus, in primis delineationi neruorum aptis reddendis, exſiccatio minimorum filamentorum non ultimam difficultatem obiicit. Cum itaque his de cauſis praeſtantiſſimi anatomici excuſandi omnino ſint, quod in neruorum deſcriptionibus et delineationibus ad eam, quam exoptamus, perfectionem nondum peruenerint, eo maiorem laudem promeretur Cl. Auctor, qui difficilem hanc anatomes partem in aliis iam ſpeciminibus et in praeſenti quoque diſſertatione multo cum ſtudio illuſtrare ſuſcepit.

Omnis vero haec tractatio in quatuor ſectiones diſtribuitur, in quarum prima generalis neruorum faciei conſideratio traditur, in ſecunda varii auctores, qui hunc laborem ſuſceperunt, diiudicantur, in tertia ſpecialis neruorum in facie diſtributio exponitur, in quarta vero uſus neruorum faciei declaratur.

Nulla pars corporis humani tam copioſis minimorum neruorum ramificationibus conſpicua eſt, quam facies, et, ut nerui totius corporis nexu ſingulari coniuncti inueniuntur, ſic in facie potiſſimum hic nexus pateſcit, in qua animi affectuum vis depicta quaſi deprehenditur, id, quod variis exemplis a Cl. Auctore illuſtratur, et praeter ea velocitas motuum in oculi partibus, ut commodum, a copioſis varieque connexis neruis deriuandum, proponitur. Traditur itaque ſummaria deſcriptio neruorum ſupraorbitalis, infraorbitalis et maxillaris inferioris, tanquam ramorum quinti paris, nec non portionis durae ſeptimi paris, quippe qui nerui per faciem potiſſimum diſtribuuntur. p. 24.

In ſectione ſecunda omnes diſſectores, qui neruos faciei vel deſcriptos vel delineatos dederunt a GALENO ad noſtra uſque tempora enumerantur et diiudicantur. Ex his plurimi merito taxantur, FALLOPIVS tamen et EVSTACHIVS, ob adhibitam diligentiam, laudantur. DUVERNEY in primis ob ſe- p. 29.

ptimi paris et neruorum non nullorum coniunctorum egregiam delineationem, WINSLOVIVS vero ob accuratam omnium horum neruorum descriptionem cum encomio commemorantur.

p. 40. In tertia sectione, in qua nerui faciei accurate describuntur et icone addita egregie illustrantur, eximia Cl. Auctoris industria abunde apparet, et licet eundem in rerum minutissimarum descriptionibus vix sequi possimus, ex summaria tamen praecipuorum ramorum descriptione quilibet cognoscet, quantum studii in hac dissertatione positum sit, in primis, cum multa, ad considerationem neruorum quinti paris spectantia, et alibi ab Auctore exposita *, emendentur et perficiantur.

Primus ramus quinti paris neruorum cerebri primum suum ramum per orbitam ad frontem ducit, qui ideo *frontalis* seu *ophthalmico frontalis* dicitur. Hic utplurimum tres ramos exhibet, qui marginem orbitae superiorem sub musculo orbiculari transeunt. De praecipuo, qui *frontalis magnus* appellari meretur, notandum est, eum pluribus ramificationibus, hic accurate descriptis, ad frontem excurrere et ad sinciput et tempora produci. Secundus ramus, qui *supratrochlearis* siue *frontalis paruus* nuncupatur, non, ut praecedens, latius excurrit, sed in anteriori frontis parte proxime ad orbitam dispescitur. Tertius, *infratrochlearis* dictus, maximam partem interior est, uno tamen ramulo ad palpebram superiorem internam, altero ad frontem supra nasum extenditur. His tribus accedit ramus quartus, qui ex ramo nasali, primo scilicet ramo quinti paris, sub ligamento palpebrarum exit, et uno ramulo ad radicem nasi deuenit, altero anastomosin

* Differt. anat. physiol. de quinto pare neruorum cerebri. Auctore IOH. FRIDERICO MECKEL. Gottingae, 1748. 4.

mosin certam cum orbitali inferiori portionis durae paris septimi efficit.

Numerus ramorum, ex *neruo infraorbitali* deductorum, maior omnino est, quam praecedentis. Hic post musculum leuatorem proprium labii superioris ex foramine infraorbitali exit, in sex vel septem ramos diuisus. Tres rami priores et interiores sunt *subcutanei narium superior*, *medius et inferior*, quorum ramuli per nares et vicinas partes distributi et nexus cum portione dura studiosius hic describuntur. Quartus ramus est *labialis superior primus*, qui post musculum leuatorem proprium labii superioris descendit, ramulo ad palpebram inferiorem reflectitur et post connexionem, cum ramo faciali inferiore portionis durae factam, per musculos usque ad cutim labii superioris dispescitur. Rami sequentes quintus, sextus et septimus *labiales superiores secundus*, *tertius et quartus* dicuntur, et simili ferme ratione, sed paulo exterius se distribuunt, ita, ut tandem ad angulum usque labii accedant. Cum etiam hi cum ramis portionis durae saepius communicent, *plexum infraorbitalem* efficiunt, qui in pinguedine, sub musculo leuatore labii superioris proprio, ab orbita ad labium usque extenditur. p. 49.

Adduntur hic non nulli ramuli, quos secundus ramus quinti paris per ossium foramina ad faciem mittit, ex his praecipuus est *subcutaneus ossis pomi*, qui, postquam *neruos anteriores subcutaneos* temporum exhibuit, per foramina ossis pomi transit, et variis ramificationibus et anastomosibus conspicuus est, quae cuncta ex nominibus adductis quodam modo intelligenda, a Cl. Auctore nitide, et varietatibus etiam quibusdam additis, describuntur. p. 56.

Nos, his relictis, ad eos ramos progredimur, quos tertius paris quinti ramus variis in locis ad faciem mittit, sunt vero praecipue tres *mentalis*, *buccinator* et *subcutaneus posterior temporum*, qui diuersis p. 61.

in locis ad faciem deferuntur. Et *mentalis* quidem ex inferioris maxillae canale per foramen mentale post musculum quadratum siue depressorem labii inferioris egreditur et in mentum ramo inferiore minore et superioribus duobus maioribus distribuitur, minor *muscularis siue sympathicus menti* dicitur, quoniam praecipue musculos adit et cum portione dura saepius coniungitur, maiores bini rami ad labium inferius diriguntur, ideoque *labiales inferiores* nerui unus *exterior* alter *interior* appellantur. Hi vero nerui per crebras coniunctiones rete maxillare inferius constituunt. Neruus *buccinator* * inter masseterem et buccinatorem musculum egreditur, et interdum triplici, interdum duplici ramo, superiori et inferiori, distribuitur, inferior praecipuus est, omnes tamen in buccinatore musculo usque ad angulum oris et zygomaticum musculum, ibi insertum, procedunt, et saepius cum portione dura committuntur. Neruus tandem *subcutaneus posterior temporum* inter maxillam inferiorem et processum mammillarem, ante glandulae parotidis, hic collocatae, partem et post arteriam et venam temporalem versus partem lateralem faciei ante auriculam excurrit, et variis auriculae partibus surculos exhibet, ipse vero versus tempora variis ramis progreditur. In accuratiori hac descriptione et nexus cum portione dura et constantes et variantes viae uberius declarantur.

p. 70. Non vero tantum copiosissimi hi rami, a nobis descripti, sed alii permulti, a portione dura nerui paris septimi siue acustici oriundi, per omnem faciei partem excurrunt, et cum praecedentibus, ut passim iam monitum fuit, coniunguntur. Cl. Auctor itaque notabilis huius nerui, quem WINSLOVIUS sympathicum minimum optimo iure appellauit, historiam

* Buccinatorem dicimus, licet saepius buccalem dixerit Cl. Auctor, ne cum buccali ramo portionis durae inferius nominando confundatur.

ſtoriam a principio repetit, non nulla vero, in diſſertatione ſupra citata euoluenda eſſe, ſuadet. Hic vero neruus, poſtquam per foramen ſtylo maſtoideum tranſiit, varios ramos profundos emittit, hic indicatos: Et primo quidem duo rami emittuntur, quorum prior, qui anterior et minor eſt, *ſtylohyoideus* neruus appellatur, hic cum ramulo nerui intercoſtalis, qui ante arteriam temporalem excurrit, communicat et in muſculo ſtylohyoideo maximam partem diſpeſcitur; alter vero, qui poſterior et maior eſt, *biuentricus* dicitur, muſculo huic dicatus, ex quo tamen egreditur, et in duos alios ramos diſpeſcitur, ſcilicet in maiorem ſuperiorem et minorem inferiorem, qui cum ramis paris octaui communicant. Vti vero rami, nunc commemorati, *profundi interni* dici poterant, ſic alius, nunc deſcribendus, *profundus externus* appellari meretur. Hic mox ſub foramine ſtylo maſtoideo oritur, anaſtomoſi cum neruo auriculari paris tertii ceruicalium coniungitur, et poſt aurem externam aſcendens in duos ramos diuiditur, *auricularem* aſcendentem, et *occipitalem* retrorſum reflexum.

Ipſe huius portionis durae truncus in glandula parotide, antequam ad maxillam inferiorem accedit, in duos ramos diſpeſcitur, ſcilicet in *maiorem ſuperiorem aſcendentem*, et *minorem inferiorem deſcendentem.* Superior ramus antrorſum progrediendo ſuper arteriam temporalem tranſit, et iterum in duos ramos diuiditur, *ſupra zygomaticum ſiue temporalem* et *facialem;* hi paululum progreſſi, antequam ramos ſuos ulterius dimittunt, coniunguntur et pedem anſerinum (la patte d'oye) WINSLOVII efficiunt, quem tamen nexum non in omnibus cadaueribus ſimili modo euenire aſſerit Cl. Auctor. Antequam vero arcus coniungens formatur ex neruo ſubcutaneo poſteriori temporali acceſſiones non nullae adduntur, et his coniunctis vena temporalis cingitur. His ner- p. 86.

Q 3 uis

uis auctus ramus superior portionis durae latior fit, et ex coniunctione plurimos ramos emittit, superiores *zygomaticos* seu potius *supra zygomaticos*, et transuersim excurrentes *faciales*. Tres priores rami *zygomatici* inter tunicam aponeuroticam capitis et musculos superiora versus excurrunt, quartus, interdum iam tertius, *orbitalis superior* fit, et variis ramulis, varie quoque coniunctis ad palpebras et frontem ducitur, quintus vero siue interdum primus facialis, *orbitalis inferior* appellatur.

p. 85. His succedunt nerui *faciales*, qui musculum masseterem transgressi, sub zygomatico musculo in facie distribuuntur, et potissimum tres eorum numerantur. *Primus neruus facialis* superior et minor est, et uno ramo potissimum sub musculi zygomatici adhaesione ad os pomi se abscondit, altero autem exterius, usque ad confinia narium ad angulum oculi internum, variis ramulis accessoriis nexus, excurrit. *Secundus neruus facialis* maximus est, medio loco supra ductum stenonianum excurrit, et ex praecedenti et sequenti ramo faciali accessiones recipit: Hic, post musculum zygomaticum varios ramos emittit, quorum superiores maiores ad radicem narium usque, inferiores autem transuersim in facie excurrunt. Et superiores in primis, qui super ramos nerui infra orbitalis, a secundo ramo quinti paris oriundos, transeunt, aliisque neruis vicinis iunguntur, plexum insignem *infra orbitalem*, inter oculum et labium superius positum, efficiunt. *Tertius ramus facialis* minor et inferior est, et ramis inferioribus praecedentis nerui se iungit, qui ideo coniunctim ad labia deferuntur. Qua occasione Cl. Auctor varietates, in diuersis cadaueribus visas, accurate describit, et unico praecipue exemplo ostendit, pedem, sic dictum, anserinum non semper a dura portione formari.

p. 92. Nunc ad ultimum ramum portionis durae, superius nominatum, scilicet *minorem inferiorem et descen-*

descendentem deueniendum est, hic in glandula parotide post truncum arteriae et venae temporalis angulo satis obtuso oritur, et in dicta glandula in ramos duos maiores, scilicet anteriorem *facialem infimum* et posteriorem *subcutaneum colli* dispescitur. *Facialis infimus* duos potissimum ramos format, *buccalem*, qui ad os et pinguedinem labiorum potissimum distribuitur, et *marginalem aut angularem maxillae inferioris*, qui ad inferiorem huius ossis marginem praecipue excurrit. Hi rami et inter se et cum ramis buccinatoribus, superius nominatis, a tertio ramo quinti paris oriundis, crebrioribus anastomosibus coniunguntur. *Subcutaneus colli* neruus, qui ramos suos in cutim colli sub maxilla distribuit, nunc plures nunc pauciores emittit, qui cum neruo ceruicali tertio communicant et praeter ea in variis cadaueribus insigniter variant.

Vltimus igitur, quem inter neruos faciei describit Cl. Auctor, est ceruicalis tertius, qui partim *subcutaneum colli ceruicalem*, partim *auricularem* neruum, hic maxime considerandum, exhibet. Et *subcutaneus colli* quidem post musculum mastoideum oritur, deorsum et retrorsum excurrit et superiorem aeque ac inferiorem ramum sistit, qui tum inter se, tum cum aliis vicinis communicant; *auricularis* vero, ad marginem posteriorem musculi mastoidei egressus, supra eundem ad marginem anteriorem progreditur, ibidemque se in anteriorem profundum et posteriorem vere auricularem diuidit. Sed in hoc aliisque ramis, nunc a nobis adnotatis, Cl. Auctorem non sequi possumus, quippe qui sollicita descriptione ad ultimos usque surculos progreditur, et plura proponit, quam quae in elegantissima icone addita et abunde explicata delineari potuerunt.

p. 97

Sectio quarta tandem usum neruorum faciei declarat. Varietas insignis partium, in facie collocatarum,

p. 103.

tarum, motu et ſenſu praeditarum, et animi affectuum vis, in organis his praecipue ſe declarans, faciem eam partem corporis efficiunt, in qua animi corporisque vel vigor vel languor, etiam nobis inſciis, depinguntur. Motus vero, hanc ipſam rem declarantes, aut a ſenſu et motu muſculorum, aut a maiore et minore impulſu ſauguinis ad faciei vaſa, dependent, quae cuncta in exemplis gaudii, moeroris et irae ſuſius declarantur. Maxime vero ad annulos neruoſos, varie circa arterias et venas faciei ductos, reſpiciendum eſt; his enim impetus arterioſi ſanguinis eo tempore acceleratur, quo regreſſus in venis impeditur. Hinc rubor faciei oritur, qui ideo quoque in hac parte inſignior eſt, quoniam Cl. Auctore, in tractationibus antecedentibus paſſim monente, cuilibet neruo propria adhaeret arteriola, tunicas eiusdem penetrans. Si itaque impetus neruoſi fluidi auctior eſt, facies rubet, ſi vero nimius obſeruatur, et arteriarum tunicae conuulſiuo quaſi motu tentatae ſanguinem propellere nequeunt, facies pallet. Tandem et intimus nexus neruorum faciei cum reliquis et praecipuis corporis neruis ſingulares prorſus effectus producit, id, quod per labiorum ſenſibilitatem in baſiis et per promptiſſimos oculorum motus luculenter declaratur.

p. 231. 3) *Examen chemicum aquae.* Auctore Cl. MARGGRAF. Corpora naturalia diſquirens chemicus, puriſſima illa ut eligat neceſſe eſt, ideoque Cl. Auctor, chemicum aquae examen ſuſcipiens, non tantum aquam pluuiae et niuis experimentis aptas iudicauit, ſed in his quoque colligendis debitam curam adhibuit. In vaſis igitur vitreis, planis, puriſſimis, et aqua deſtillata elotis, in loco quodam horti, ab arboribus et domiciliis remoto, pluuiam et niuem excepit; et pluuiam quidem a menſe decembri 1749. ad martium 1750, quibus menſibus aer ab inſectis

aliis-

aliisque corporibus, eum inquinantibus, liber esse solet, collegit, eademque cura usus est in niue, per hyemem anni 1751 collecta. Aquae pluuiae igitur centum mensuras, *quart* dictas, quarum singula triginta sex uncias continet, in balneo arenae blandae destillationi exposuit, ita, ut aqua destillanda non ebulliret, sed una tantum gutta post alteram caderet, puritatis tamen rationem, tum in vasis destillatoriis tum recipientibus, habuit. Destillatione peracta tres circiter mensurae aquae turbidae in retorta supererant, quas tamen in minori retorta ad sex vel octo uncias, destillatione continuata, reduxit Cl. Auctor, et postquam hoc residuum, per filtrum purissimum percolauit, terram albam, non nihil flauescentem, calcareae simillimam, in filtro collegit, quae exsiccata centum granorum pondus habebat. Liquor tamen, per filtrum transmissus, adhuc tur- p. 136. bidus inueniebatur; huic itaque triginta circiter guttas solutionis salis tartari instillauit, et in liquore, ad pondus quatuor unciarum usque euaporato, terram quoque albam praecipitari vidit, similisque terra post percolationem in filtro relicta fuit. Crystalli salinae, in liquore hoc puriore natae, partim nitro, partim sali communi similes erant, et ex iisdem cognoscitur, acidum in aere esse, quod se cum terra calcarea coniungit, et, cum crystalli bruno colore conspicuae sint, viscidi vel oleosi quid accedere. Sed et acidi huius praesentia porro per solutiones metallicas, aquae huic concentratae pluuiali immixtas et praecipitatas, euincitur. Tandem quoque putrefactio, in hac aqua pluuiali purissima obseruata, terrestrium et salinarum particularum praesentiam demonstrat.

Eadem prorsus experimenta cum aqua niuali in- p. 138. stituta fuerunt. Ex simili vero quantitate aquae non nisi sexaginta grana terrae calcareae educta fuerunt, in pluuia etiam magis sal nitrosum, in niue vero

acidi ſalis praeſentia detecta fuit. Aqua vero, hac deſtillatione depurata, terram adhuc oſtendit, ita, ut in duodecima deſtillatione adhuc pauca eius veſtigia obſeruarentur, cuius tamen prouentum Cl. Auctor pulueri, in laboratoriis volitanti, non adſcribendum eſſe cenſet. Ex hac vero puritate aquae pluuiae et niualis praeſtantia eius, in lauanda cute et coquendis leguminibus, prae aqua fontana et puteali declaratur.

p. 144. Aquae puteales longe impuriores ſunt, quam praecedentes, in genere igitur monet Cl. Auctor oleum tartari per deliquium et ſolutiones metallorum aquarum quidem impuritatem detegere, neutiquam vero particulas contentas definire, eadem itaque induſtria, qua in ſuperioribus experimentis inſtituendis verſatus fuit, varias aquas berolinenſes ſub examen vocauit, earumque contenta definiuit et in tabula addita ita diſpoſuit, ut uno intuitu variarum proportio pateat. Ex his vero breuiſſimis tantum indicamus; terram calcaream in his aquis deprehenſam fuiſſe, in quibusdam ad unciam ſemis et ultra, in aliis ad unciam unam et ultra, partem quandam terrae gypſeae huic acceſſiſſe, in quibusdam ſal commune, in aliis nitrum verum, in uno vel altero veſtigia ſalis mirabilis GLAVBERI inuenta fuiſſe.

p. 152. Terram porro, ex his aquis eductam, vere calcaream eſſe experimentis comprobatur, tandemque praeſentia particularum martialium in his terris euincitur. Poſt calcinationem enim terrarum, qua omne oleoſum expellitur, ſpiritu vitrioli addito, non tantum terra ipſa, ſed et particulae martiales ſoluuntur, quae poſt modum, inſtillato lixiuio ſalis alcali, cum ſanguine calcinati, praecipitatum coeruleſcens vel coeruleum exhibuerunt. Martis praeſentiam ſimili modo in aliis terreis corporibus diſquiſiuit et inter alia praecipue in lapidibus tophaceis thermarum carolinarum inuenit.

4) *Ob-*

4) *Obſeruatio de pneumonanthe, nouo plantarum genere, cuius character a gentianis differt.* Auctore Cl. GLEDITSCH. Botanicum ſtudium, in definitione generum et ſpecierum conſtitutum, difficile omnino redditur, quod alii ſpecies a ſtabilitis generibus ſeparant, et ut noua genera deſcribunt, alii vero diuerſa genera combinando ſpecierum numerum augent, et ita minus certas definitiones generum proponunt. Cum vero generum mutationes non tirones tantum, ſed exercitatos ſaepius botanicos confundant, variantia potiſſimum genera, a quibus quaedam ſpecies diſcerpi, aliaeque addi poſſunt, non niſi ab exercitatiſſimis botanicis conſideranda et definienda ſunt. *Vaga* haec genera appellat Cl. Auctor, quoniam ſpecies, ad ea relatae, in partibus floris et characteribus eſſentialibus ita differunt, ut ſaepius characteri generico contradicant, et ambiguae ſint ſpecies, partim ad hoc, partim ad aliud genus referendae. Genera haec, cum in inferioribus conſtituta ſint, a generibus *intermediis*, Auctori dictis differunt, quae ad varias claſſes variosque ordines ceu genera ſuperiora pertinent, e. g. plantae leguminoſae partim ad papilionaceas, partim ad roſaceas referendae. Vagis vero generibus adſcribit *fumariam*, *centauream*, *rhamnum*, *verbenam*, *conuallariam*, *geranium* et *gentianam*, et in hoc ultimo genere, accuratius definiendo, verſatur Noſter. Praemiſſa igitur definitione generica *gentianae* ex LINNAEI D. G. no. 236. tabulam ſubiungit, ad quam omnes partes floris in diuerſis ſpeciebus *gentianae* et *centaurii minoris*, quae a LINNAEO ſub *gentianae* genere proponuntur, in germania creſcentibus, examinatae uno quaſi intuitu comparari poſſunt. Vti itaque LINNAEVS *ſwertiam* a *gentianis* ob tubi corollae defectum, ob binas glandulas nectariferas ad cuiuslibet laciniae baſin, et ob ſtigma ſimplex diſtinxit, ſic Cl. Auctor tres *gentianae* ſpecies ideo ad peculiare p. 158.

culiare *pneumonanthes* genus reduxit, quod antherae in cylindrum coalitae deprehenduntur, quales in flosculis et semiflosculis florum compositorum obseruamus. Noui huius generis definitio sequens est.

CAL. Perianthium *monophyllum, tubulosum, erectum, persistens, tubo corollae breuius, laciniis quinque angustis, vel linearibus acutis profunde diuisum.*

COR. Petalum *unicum, campanulatum, erectum imperforatum.* Tubus *amplissimus et longissimus,* Limbus *breuis, quinquefidus, plicatus, erectus vel semirepandus.*

STAM. Filamenta *quinque, distincta, inferius latiora, compressa, tubo adnata, superius subulata corolla breuiora.* Antherae *quinque, erectae, connatae in corpus conicum, basi secedentes.*

PIST. Germen *oblongum in medio ventricosum ad basin tuberculis quinque paruis melliferis instructum.* Stylus *modo breuis, modo longior et simplex intra tubulum antherarum.* Stigma *unum vel duo reflexa.*

PERIC. Capsula *oblonga, teres, ventricosa, apice bifido, unilocularis, biualuis.*

SEM. Semina *numerosa, parua, variae figurae.* Receptacula *duo singulae valuae secundum longitudinem adnata.*

Species prima est: *Pneumonanthe foliis longis et angustis floribus sessilibus, alaribus, campanulatis.* Scilicet *pneumonanthe* LOBEL. Ic. 309. TABERN. 1176. cui additur *gentiana asclepiadis folio* CLVSII Hist. p. 312. et *gentianella alpina latifolia magno flore* C. B. Prodr. p. 97. In iconibus florem *gentianae maioris luteae* C. B. Pin. p. 187. et *gentianae, quae centaurium minus* C. B. Pin. p. 278. vulgo appellatur, sistit, quo definitionem *gentianae* illustret, porro vero in speciebus *pneumonanthes*, nunc adductis, coalitum antherarum iconibus declarat.

VII. CA-

VII.

CAROLI LINNAEI ſpecies plantarum, exhibentes plantas rite cognitas, ad genera relatas, cum differentiis ſpecificis, nominibus triuialibus, ſynonymis ſelectis, locis natalibus, ſecundum ſyſtema ſexuale digeſtas. Tom. I. et II. Holmiae, ap. Laur. Saluium, 1753. 8 mai. alph. 3. pl. 9.

Qui ſyſtematica ratione plantarum cognitionem et faciliorem et certiorem reddere, allaborarunt phyſici, GESNERVS, CAESALPINVS, MORISONVS, RAIVS, HERMANNVS, BOERHAAVIVS, TOVRNEFORTIVS, RIVINVS aliique, plurima adhuc reliquerunt minus accurate deſcripta atque determinata genera; forte etiam adhuc manca atque fallax eſſet inferiorum generum diſpoſitio, niſi Ill. LINNAEVS ſingulari plane ſtudio, operaque incredibili anteceſſorum ſuorum inuenta examinaſſet, atque omnium perfectiſſime genera deſcripſiſſet, ordinaſſet, et ſtabiliuiſſet. Haec ſolidis fundamentis innixa generum differentia, a Cl. LINNAEO exhibita, cum aliorum ſyſtematicorum ordinem longe ſuperaret, tanto certe applauſu excepta fuit, ut, ſi non omnes, plurimi tamen, et genuini, botanici genera, ab eodem Cl. Auctore determinata, adſumſerint multa; licet ſyſtemata noua, aliumque ordinem elegerint. Non vero hoc ſolum eſt, de quo LINNAEVS maximam laudem, ſummique botanici nomen promeruit, ſed optime quoque intellexit, incertam maxime atque fallacem eſſe plantarum hiſtoriam, propter ea, quia ſpecifica nomina triuialia et minus ſufficientia ab auctoribus adſumta, ſtirpibusque data fuerunt; hinc etiam omni ſtudio tentauit, ſpecierum legitimas differentias eruere, et nomina eius modi ſpeciebus imponere, quibus una ab altera, omni-

omnibusque reliquis certo atque conſtanter ſeparari atque dignoſci poſſit. Et hoc tanti ſemper fecimus, ut vel ea propter LINNAEVM ſummis encomiis condecorandum eſſe, exiſtimauerimus. Hinc etiam recentiori nunc tempore omnes, ſolis pſeudo botanicis exceptis, iisdem principiis inſiſtentes, vel Linnaeana ſpecifica nomina ſimpliciter adſumſerunt, vel alia atque noua compoſuerunt. Eſſent adhuc alia, quae ſumma LINNAEI in rem herbariam merita declarare poſſint, ſi omnia adducere vellemus huius Viri inuenta. Haec vero commemorata, et illud in primis, de nominum ſpecificorum mutatione optime ex indicato nunc libro cognoſcimus. Cl. enim Auctor hactenus in variis ſcriptis, ut flora Lapponica, Suecica, Zeylanica, horto Cliffortiano, Vpſalienſi aliisque, ſpecies plantarum determinatas, certisque nominibus inſignitas plurimas recenſuit, quas diſperſas, et ex ſui ipſius libris, et aliorum quoque ſcriptis, collegit, acquiſitasque nouiter plantas addidit, inque unum ſyſtema omnes reduxit. Quotquot itaque ſpecies vere cognitae atque determinatae hactenus fuerunt, eas omnes in hoc opere collectas deprehendimus. Et hic recenſitas quidem plantas vel viuas, vel exſiccatas Cl. Auctor vidit et examinauit, non viſas plane omiſit, et illarum, quarum perfectam cognitionem obtinere non potuit, ſigno notauit, ut alii easdem accuratius examinent. Quoniam itaque hac ratione plures ſemper, et antea a ſe ipſo non nominatas, ſpecies obſeruauit, notasque certiores et praeſtantiores detexit, differentias quoque, quamuis antea optimas, emendare, et noua ſpecifica nomina exhibere ſaepe fuit coactus. Vituperarunt quidem non nulli hanc in denominandis ſpeciebus inconſtantiam, verum cognouimus diu, immutabilem denominationem poni non poſſe, uſque dum omnes ſpecies unius generis notae ſint. Habemus itaque et in hoc opere plurima ſpecifica

muta-

mutata nomina, et alia, plantis antea non denominatis, nunc recenter impoſita. Horum nominum ſpecimen nunc dare neutiquam volumus, cum et ratio denominandi ſatis ſuperque ſit cognita, et nimis ampla eorum deprehendatur copia. Id modo adhuc monemus, Cl. Auctorem in illis generibus, quae unicam comprehendunt ſpeciem, vel ubi ſpecies ipſum genus conſtituit, nomina ſpecifica omiſiſſe, idque recte. Namque ſpecificum nomen non prius debet ſpeciei imponi, niſi cognita alia ſpecie. Non vero hancce regulam primum nunc obſeruauit Cl. Auctor, ſed olim fere ſemper id fecit, licet aliquando praeter neceſſitatem tunc eius modi adpoſuerit, quorum tamen plurima nunc omiſſa deprehendimus, ita nominatur ſimpliciter *trapa*, *chryſophyllum*, *polianthes*, *pſidium*, *muntingia*, *eriocephalus*, *iaſione*, et ſ. p. aliquando tamen ſuperflua retinuit ſpecifica nomina, ut ſunt *cachrys*, *turnera*, *ſaururus*, *poinciana*, *breynia*, *celſia* etc. Inuenimus etiam hinc inde eiusmodi characteres adſumtos fuiſſe, quibus ſpecies accurate haud diſtinguuntur. *Glyzyrrhiza leguminibus echinatis*, ab altera *leguminibus hirſutis* dicta diſcerni vix poterit. *Tragopogon pratenſe luteum maius* in noſtris pratis ſemper calicem oſtendit florem ſuperantem, ideoque illud vix nominari debet *tragopogon calicibus corollae radium aequantibus*. Praeter vera autem nomina, alia, quae triuialia vocantur, in margine adpoſuit Cl. Auctor, ut miſſis, longioribus ſaepe, deſcriptionibus magis quam nominibus, breuiſſimo unoque quaelibet herba nomine inſigniri poſſit. Haec vero absque ſelectu ſe ſe appoſuiſſe, atque nunquam triuiale nomen ſine ſufficienti differentia ſpecifica proponendum eſſe, ſimul monet. Ita *amaranthus* alius dicitur tricolor, melancholicus, triſtis, liuidus, graecizans, blitum, caudatus, hybridus, hypochondriacus, retroflexus, ſpinoſus. Ita *nerium* nominatur oleander, diuaricatum,

p. 989.
p. 209.

p. 399. tum, antidyſentericum. *Saxifraga* alia penſyluanica, alia androſacea, caeſia alia, burſeriana, bryoides, bronchialis, ſtellaris, niualis etc. In ordinandis et diſponendis ſpeciebus ſubdiuiſiones fecit Cl. Auctor. Nimis enim longum et taediosſum eſſet in generibus, quae plurimas habent ſpecies, eam inuenire, quam quaerimus plantam. *Euphorbia* e. gr. quinquaginta ſex, *meſembryanthemum* triginta quinque, *mimoſa* triginta nouem, *ciſtus* viginti octo, *ranunculus* triginta ſeptem, *geranium* triginta octo, *trifolium* quadraginta, *centauria* quinquaginta, *gnaphalium* triginta ſex, *lobelia* viginti quinque, comprehendit ſpeies. Ideoque eas ſpecies, quae uno quodam charactere conueniunt, coniunxit, et alia atque appoſita ſaepe nota inſignitas, deinde ſubordi-
p. 9. nauit. Ita e. gr. tres ponit *veronicarum* differentias: ſunt nimirum aliae ſpicatae, corymboſo race-
p. 480. moſae aliae, aliae pedunculis unifloris donatae. *Meſembryanthema* corollam habent vel albam, vel rubi-
p. 495. cundam, vel luteam. *Potentillae* ſpecies diſtinguun-
p. 476. tur foliis pinnatis, quinatis et ternatis. *Geranii* ſpecies aliae ſtaminibus fertilibus ſeptem, aliae quin-
p. 454. que, aliae decem oſtendunt. Inter *cardamines* ſpecies primo enumerantur illae, quae folia habent ſimplicia, ſequuntur ea, quae ternata, haec excipiunt ea, quae pinnata, et claudunt, quae ſupra decompoſita oſtendunt. Haec ultima *cardamines* ſpecies, ſiliquas latas, compreſſas, uniloculares habet, ideoque eandem potius ad *lunariam* referendam eſſe exiſtimamus. Notari ulterius etiam debet, Cl. LINNAEVM genera nunc aliter ſaepe, quam in generibus ſuis fecit, ordinaſſe, aliquando, licet rariſſime, generica nomina, antea aſſumta, mutaſſe, ut eſt ge-
p. 511. nus *xylon*, a *goſſypio* diuerſum, quod nunc *bombax* nominatur, *glechoma* in *glecomam*, *ethuſam* in *aethuſam* mutauit, porro noua quaedam genera adſumſiſſe, alia, minus recte diſtincta, ſpecierum modo

titulo

titulo inſigniuiſſe, ſpecies ab uno genere ad aliud amandaſſe, aliasque ſpecies in varietatibus, et e contrario varietates dictas ſpeciebus inſeruiſſe. Dabimus harum mutationum quaedam ſpecimina, omnia enim exhibere taedioſum lectori euaderet. Genera ad alias claſſes relata ſunt e. gr.

Nardus	antea triandria digynia	nunc monogynia.
Tillaea	- triandria trigynia	- tetrandria tetragynia.
Diodia	- didynamia angioſpermia	- tetrandria monogynia.
Euonymus	- tetrandria	- pentandria.
Bufonia	- diandria	- tetrandria obſ. LOEFLINGIO.
Ruppia	- gynandria polyandria	- tetrandria tetragynia.
Illecebrum	- pentandria digynia	- monogynia.
Arctopus	- pentandria digynia	- polygamia dioecia.
Franckenia	- decandria monogynia	- hexandria monogynia.
Acer	- octandria monogynia	- polygamia monoecia.
Ruta	- octandria	- decandria.
Dioſpyros	- octandria monogynia	- polygamia dioecia.
Chryſoſplenium	- octandria	- decandria.
Anagyris	- diadelphia	- decandria.
Neurada	- decandria monogynia	- decagynia.
Huxonia	- decandria pentagynia	- monadelphia decandria.
Coriaria	- decandria pentagynia	- dioecia decandria.
Garcinia	- icoſandria	- dodecandria.

Crateua
Triumfetta
Peganum
Portulaca
Heliocarpus
Reseda

} antea polyandria nunc dodecandria.

Euphorbia	- polyandria monogynia.	- dodecandria trigynia.
Philadelphus	- icosandria tetragynia	- monogynia.
Tetragonia	- polyandria tetragynia	- icosandria pentagynia.
Isopyrum	- polyandria digynia	- polygynia.
Cnicus	- polygamia frustranea	- polygamia aequalis.
Najas	- monoecia	- dioecia.
Andrachne	- monoecia pentandria	- gynandria monoecia.
Acalypha, *Croton*, *Iatropha*	- monoecia polyandria	- monoecia monadelphia.
Empetrum	- polygamia dioecia	dioecia triandria.
Gleditschia	- dioecia hexandria	- polygamia dioecia.
Rhodiola	- polygamia dioecia	- dioecia.
Nyssa	- dioecia	- polygamia dioecia.
Panax	- pentandria digynia	- polygamia dioecia.
Ficus	- cryptogamia	- polygamia polyoecia.

Genera noua, in Cl. LINNAEI scriptis hactenus non commemorata, plurima deprehenduntur, de quorum

quorum tamen characteribus ſaepe nihil adnotatum inuenimus. Dabit eos Cl. Auctor in noua, propediem edenda, generum editione. Eius modi ſunt:

Monandria digynia *Cinna*. Canadenſe gramen, auenam ſatiuam fere referens, flores habet confertos, ſecundos, lateribus calycis et petalo maiore ſcabris, ariſtam infra apicem glumae maioris petali breuiſſima. p. 5.

Triandria monogynia *Loeflingia*, ad *illecebri* ſpecies retulit ipſe LOEFLINGIVS. p. 35.

Triandria monogynia *Ortega* LOEFL. eſt *rubia* linifolia aſpera C. B. P. p. 560.

Triandria monogynia *Caſſytha*, habitus et omnia cuſcutae, fructificatio diuerſa. p. 35.

Triandria digynia *Stipa*, quae aliquas feſtucae ſpecies ſiſtit. p. 78.

Triandria digynia *Ariſtida*. Huius panicula oblonga, diſtincta glumis corollis uniualuibus, filiformibus, longitudinaliter conuolutis, triplici ariſta terminatis. p. 78.

Triandria digynia *Apluda*. p. 82.

Triandria trigynia *Minuartia*. p. 89.

Triandria trigynia *Quernia*. Vtrumque hoc genus conſtituit LOEFLINGIVS, dixitque LINNAEVS ſtructuram floris in utroque genere eandem eſſe, ſed in hoc ſemina ſolitaria, in illo plura. Calix quinquepartitus, petala nulla.

Tetrandria monogynia *Scurrula*. Paraſitica planta. p. 110.

Pentandria monogynia. *Aretia* villoſa, ſcapis unifloris HALLERI, diſtinctum ſiſtit genus, aliis *Aretiae* ſpeciebus partim ad *Diapenſiam*, partim ad *Androſacem* relatis. p. 141.

Pentandria monogynia *Trioſteum*, quod et *Trioſteoſpermum* DILLENII comprehendit, a *Lonicera* diſtinguitur. p. 176.

Pentandria monogynia *Galax*, quae *Viticella* eſt MITCHELII. p. 200.

Pentandria monogynia *Mangifera*, in Fl. Zeylan. dubie iam commemorata.

Pentandria monogynia *Sauuagesia*, videtur diuersa a *Sauuagea*, in generibus descripta; haec enim ibi inter polyandrias collocatur, quod vero nomen nunc non reperitur.

p. 223. Pentandria digynia *Trianthema*, est *Portulaca capparidis folio, flore muscoso* HERMANNI. Genus determinauit Cl. SAUVAGES.

p. 281. Pentandria pentagynia *Aldrouanda*. Genus a Cl. MONTI in Comment. Bonon. descriptum.

p. 325. Hexandria monogynia *Calamus*, est Arundo, Rotang dicta.

p. 332. Hexandria digynia *Velezia* LOEFLINGII. Sistit *Lychnidem syluestrem minimam exiguo flore*, C. B. P.

p. 339. Hexandria trigynia *Trillium*. Comprehendit *Paridis* species triphyllas.

p. 345. Octandria monogynia *Osbeckia*, in honorem PETRI OSBECK, Sueci, qui plantas Chinae et Iauae examinauit.

p. 358. Octandria monogynia *Gnidia*.

Octandria monogynia *Baeckea*. Plantam ABRAH. BAECK cum Auctore communicauit. Calicem habet infundibuliformem, quinquedentatum, petala quinque, stamina sex sibi paria, et duo solitaria breuissima, inflexa, ouarium subrotundum, stigma capitatum.

p. 392. Decandria monogynia *Rhododendron*. Non nullas *Ledi* et *Chamaerhododendri* species sistit.

p. 421. Decandria trigynia *Stellaria*. Huc reducuntur quaedam *Alsines* species, ut altissima nemorum.

p. 463. Dodecandria pentagynia *Glinus*, est Alsine lotoides sicula.

p. 491. Icosandria pentagynia *Dalibarda*. Calicem habet quinquepartitum, semina quinque nuda, differt a *Rubo* in primis seminibus nudis.

Poly-

Polyandria polygynia *Trollius*, alias ab Auctore ad p. 556.
Helleborum relatus.

Didynamia gymnoſpermia *Thymbra.* Huius ſequen- p. 569.
tes characteres addit Ill. Auctor. Calix monophyllus, utrinque linea hirſuta exaratus, labio ſuperiore latiore, ſemitrifido aequali, inferiore bipartito, corollae labium ſuperius concauum, ſemibifidum, inferius trifidum ſubaequale, ſtylus ſemibifidus.

Diadelphia decandria *Aſpalathus.* Diuerſum genus p. 711.
ab *Aſpalatho* AMANNI, comprehendit plures *Geniſtae* ſpecies.

Diadelphia decandria *Ebenus.* Eſt *Ebenus cretica* p. 764.
ALPINI, addit LINNAEVS, bracteae inter flores in ſpica diſtinguunt genus a *Trifolio.*

Syngeneſia polygamia aequalis *Cacalia.* Huius de- p. 834.
cem numerantur ſpecies, inter quas *Cacalia* HALLERI, quaedam *Porophylli*, et omnes KLEINIAE.

Syngeneſia polygamia ſuperflua *Arnica*, a *Doronico* p. 884.
diſtinctum genus.

Syngeneſia polygamia neceſſaria *Filago.* *Gnapha-* p. 927.
lium maritimum et roſeum hortenſe C. B. P. comprehendit.

Syngeneſia monogamia *Seriphium.* p. 928.

Monoecia heptandria *Guettarda.* Flores maſculi p. 991.
ſeſſiles, calix ſubtomentoſus, cylindricus, integerrimus, vix manifeſte bilobus, corolla infundibuliformis, tubo longo tomentoſo, limbo ſeptempartito, laciniis tubo triplo breuioribus; ſtamina in fauce, piſtilli ouarium nullum, ſtylus tubo dimidio breuior, ſtigma capitatum, feminei flores, maſculis fere ſimiles, drupa ſicca ſubrotunda, toroſa, ex ſeminibus ſex magnis lignoſis connexis.

Polygamia monoecia *Andropogon.* *Graminis dactyli*, p. 1045.
Laguri et Feſtucae quasdam comprehendit ſpecies.

Cryptogamia filices *Blechnum.* p. 1077.

p.1100. Cryptogamia musci *Pilularia, a Marsilea* distinguitur.

p.1106. Cryptogamia musci *Phascum.* Sistit quasdam *Sphagni* Dillenianas species.

p.1136. Cryptogamia algae. *Targionia.* Ita iam nominatum genus a MICHELIO.

p.1189. Palmae *Elatae* a Phoenice distinguitur.

p.1190. Et tandem in appendice *Adonsonia*, quae est *Boabab* ALPINI. Nomen generi dedit B. IVSSIAEVS.

Diximus etiam Cl. LINNAEVM genera quaedam vel a se ipso antea assumpta, vel ab aliis postea determinata, speciebus modo aliorum generum inseruisse. Fecit id quidem iam passim in suis scriptis, illis itaque, quae iam alibi reduxit, generibus omissis, nunc adhuc notamus sequentia:

p. 11. *Paederota* ad *Veronicam.*

p. 108. *Aparine* - *Galium.*

p. 118. *Dodonaea* - *Pteleam*, ut obseruauit B. IVSSIAEVS.

p. 141. *Messerschmidia* - *Tournefortiam*, utpote dubii adhuc generis planta.

p. 150. *Mitreola* - *Ophiorrhizam.*

p. 175. *Diervilla* - *Loniceram.*

p. 208. *Theuetia* - *Cerberam.*

p. 264. *Anisum* - *Pimpinellam.*

p. 267. *Cotinus* - *Rhus.*

p. 268. *Opulus* - *Viburnum.*

p. 269. *Maurocenia* - *Cassinem.*

p. 344. *Pauia* - *Aesculum*, Differt a vulgari floribus octandris.

p. 382. *Guilandinoides* - *Guajacum.*

p. 1058. *Panax* - *Arctopum.*

p. 359. *Vuifera* - *Polygonum. Helxinem, persicariam* et *Bistortam* iam alibi huc reduxit.

p. 473. *Padus* } *Cerasus* } - *Prunum.*

Aruncus

Aruncus / *Filipendula* }	ad *Spiraeam.*	p. 490.
Cimicifuga	- *Actaeam.*	p. 504.
Pulſatilla / *Hepatica* }	- *Anemonem.*	p. 539.
Cunila	- *Sideritidem.* Quorſum etiam retulit non nullas *ſtachydis* ſpecies, easque plantas omnes huc pertinere, ex ſtylo altero ramulo amplexante ramulum longiorem, ut et ex ſtaminibus intra corollae tubum, limbo vix ringentem, patere exiſtimat Cl. Auctor.	p. 574.
Phelypaea / *Squamaria* }	- *Lathraeam.*	p. 606.
Heiſteria	- *Polygalam.*	p. 704.
Tragacantha	- *Aſtragalum.*	p. 762.
Dalea	- *Pſoraleam.*	p. 764.

Dorycnium partim ad *Anthylloidem*, partim ad *Pſoraleam*, et illud Monſpelienſe ad *Lotum* retulit.

Kleinia	ad *Cacaliam.*	p. 834.
Gerbera	- *Arnicam.*	p. 885.
Epipogium GMEL.	- *Satyrium.*	p. 945.
Neottia / *Herminium* }	- *Ophryn.*	
Alnus	- *Betulam.*	p. 983.
Hierochloe GMEL.	- *Holcum.*	p. 1048.
Abies hinc et *Larix*	- *Pinum.*	

Anacampſeros, quorſum in primis *Telephiaſtrum fol. globoſo* DILLENII retulit, nunc *Portulacae* generi inſeruit, additque LINNAEVS: Axillae foliorum piloſae ſunt, et folia ſucculenta coniungunt hanc cum *portulacis*, quamuis ſtamina plurima et capſula apice dehiſcens. p. 447.

Tubiporam, *Madreporam*, *Milleporam*, *Celleporam*, et *Lithoxylon*, utpote non vegetabilia, ſed animalium domicilia plane nunc omiſit; *Cambogiam* vero, *Struthiam*, *Ceruariam*, *Chomeliam*, *Genipam* et *Melicam* in libro indicato inuenire non potuimus, ut ita dubium ſit, an et haec genera ſtudio omiſerit, aut ad quodnam retulerit. Genera itaque, reductis aliis, aliis nouiter annotatis, nunc ſunt 1098. Non vero genera modo ſpeciebus inſeruit, ſed et plurimas ſpecies ad alia genera amandauit: *Cortuſa foliis*
p. 177. *ouatis ſeſſilibus* H. Cliff. dicitur *Verbaſcum foliis lanatis radicalibus ſcapo nudo.* *Alkekengi amplo flore violaceo* FEVILL. nominatur *Atropa foliis ſinuato anguloſis, ca-*
p. 181. *licibus clauſis acutangulis.* Merebitur autem certe diſtinctum genus, aut *Alkekengi* et *Belladonna* con-
p. 196. iungi debent. *Alaternoides lauri ſerratae folio*, ad *Celaſtrum* in H. Cliff. relata, nunc eſt *Ceanothus fo-*
p. 244. *liis lanceolatis enerueis ſtipulis ſubrotundis.* *Oreoſe-*
p. 260. *linum* a *Selino* ad *Athamantam* amandatur. *Oenanthe ſtriata rigida*, *Seſeli caule alto rigido*, *foliolis lineari-*
p. 206. *bus faſciculatis* adpellatur. *Paronychia hiſpanica*, ab
p. 567. *Herniaria* ad *Illecebrum*, et *Maſtichina* a *Thymo* ad
p. 91. *Saturciam* reducitur. Ad *Leucadendron* plures ac-
p. 580. ceſſerunt *Proteae* ſpecies. *Lamium flore luteo* ex *Leonuro* fit *Galeopſis verticillis ſexfloris inuolucro tetraphyllo.* Ad *Leonurum* e contrario alias reduxit plantas, inter quas etiam *Marrubiaſtrum cardiacae folio.*
p. 622. *Digitalis acanthoides canarienſis*, *Geſneriae* hactenus ſpecies, nunc iterum *Digitali* inſeritur. *Lens* vulgaris ad *Cicer* relata, *Eruum ſeminibus compreſſis conuexis* dicitur, et ad *Eruum* praeter ea aliae *Ciceris* et
p. 924. *Viciae* ſpecies reducuntur. *Iacobaea hederae terreſtris*
p. 777. *folio*, a *Solidagine* ad *Othonnam*, *Foenugraeci* plures ſpecies a *Medicagine* ad *Trigonellam*, *Hedypnois* an-
p. 809. nua et aliae *Lapſanae* ſpecies ad *Hyoſerin* ablegantur. Species non nullae, antea adſumtae, et determinatae, nunc varietatum modo locum obtinent, ut *Syringa*

ringa foliis lanceolatis integris, et alia *foliis lanceolatis* p. 9.
integris dissectisque laciniata, H. Vpsal. coniungitur nomine *Syringae foliis lanceolatis*. *Polemonium caly-* p. 162.
cibus lanatis, H. Vpsal. est vulgaris speciei varietas.
Arabis foliis amplexicaulibus dentatis caule erecto sim- p. 664.
plici et *Draba foliis amplexicaulibus dentatis*, *caule diffuso ramoso* ROYENI coniunctim proponuntur nomine *Arabis foliis amplexicaulibus dentatis*. *Anandria*, p. 865.
Tussilago scapo unifloro in H. Vpsal. dicta, non differt a *Tussilagine* scapo unifloro, calice subaperto GMELINI. In solo enim libero calicem clausum, in olla et calidiori loco florem radiatum exhibet, Varietates plantarum speciebus semper adposuit Cl. Auctor. Dubitamus vero, an omnes reuera eo nomine compellandae. *Amaranthus zeylanicus foliis obtusis*, *amarantho siculo similis* nobis videtur distincta species.
In enumeratione *Aloes* plures, et sedecim quidem ad p. 320.
unam speciem reduxit, idque propter conuenientiam floris solam fecit, licet habitu non nullae alienae videantur. E contrario Cl. Auctor aliquando plantas, antea pro varietatibus habitas, nunc in species commutauit, ut est *Calamintha flore magno*. Synonyma paucissima adiecit, nec ea omnia, quae recentiores Auctores confecerunt, adnotauit, in Europaeis enim plantis C. BAVHINVM et alium quendam Iconographum, in exoticis vero plures quandoque excitauit. Notat simul etiam Ill. Auctor, opus eximium RVMPHII, Amboinensem hortum, cura BVRMANNI editum, ad se demum accessisse, absoluto a typographo opere, cuius itaque synonyma alibi seorsim tradere promittit. Paginas et paragraphos allegatorum librorum conferre et euoluere, se non potuisse, candide etiam fatetur. Errores itaque hic commissos, altera emendabit editio, ubi etiam, ut speramus, ea synonyma, quae minus recte adposita fuerunt, commutare allaborabit Auctor. Ita
e. gr. *Geranium africanum arborescens vitis folio, odore* p. 678.

 Melis-

Melissae H. Eltham. duabus speciebus adponitur. Descriptiones specierum raro admodum, et non nisi in obscuris adiecit, tandem loca natalia adnotauit, et an fruticantes, perennes, biennes, annuaeue sint, in notissimis plantis signo quodam monuit. Indice triplici eximium hoc finitur opus; prior sistit genera, alter synonyma, et tertius nomina triuialia.

VIII.

Quaestio medica: An omnes organicae corporis partes digestioni opitulentur? Praeside LVDOVICO ANNA LAVIROTTE, proponebat THEOPHILVS BORDEV theseos Auctor. Parisiis, 1752. 4. pl. I.

Ad arduum illud in corpore nostro digestionis opus absoluendum non ventriculum solum, et liquores quosdam dissoluentes, sed omnes totius corporis partes mirabili quodam consensu conferre in hac dissertatione Cl. Auctor comprobat. Ipsius autem digestionis tria stadia ponit, quorum primum est, quando incepta digestione ventriculi motus exercetur et totius corporis blanda hilarisque fit succussio; alterum, quando exteriore corporis superficie constricta, vasis imminutis humores ad interiora pelluntur; et tertium, quando cutis rubor apparet, calor, pulsus dilatatio et totius corporis quasi intumescentia adest et humores versus exteriora ducuntur. Vti ergo in corpore dantur motuum duplex directio, centrifuga et centripeta, et partium internarum et externarum mutui sibique respondentes conatus; sic etiam ad ventriculum, tanquam ad centrum, aliarum partium omnium vires ducuntur, et ex illo ad has iterum retrogrediuntur. Haec ut ulterius corroboret Cl. Auctor partium, quae cum ventriculo sic consentiunt, considerationem aliquam in-

inſtituit. Caput cum ventriculo quandam habere connexionem nauſea, et vomitus a capitis vulneribus, ictibus, fracturis et commotionibus orti oſtendunt. Eſt vero hic renixus ex varia corporis diſpoſitione varius. Sic lipporum oculi digeſtionis tempore dolent et rubent, genaeque in aliis roſeae apparent. Cauitas oris, larynx, pharinx, ſenſuum, odoris, viſus et auditus organa vario modo affecta et irritata ſuam vim et efficaciam in ventriculum et alia viſcera abdominalia exſerunt. Ventriculi actio in pectus ex reſpiratione ſub digeſtione difficili et ex mammarum in lactantibus mutatione cognoſcitur. Cor etiam, cuius pulſus in digeſtione variant et augentur, cum ventriculo conſentit. Viſcerum abdominalium actionem reciprocam ratio et obſeruationes docent. Bilis ex hepate digeſtionis tempore copioſius in duodenum effunditur et ſplen a pleno ventriculo minorem humorum copiam recipit. Icterici et ſplenici pariter digeſtionis tempore ſuas moleſtias perferunt. Pancreas morboſum et renes calculo affecti, nauſeas, vomitus et ventriculi dolores efficiunt. Vterus, ſi male diſpoſitus eſt, in catameniis fluore albo, grauiditate ventriculum in conſenſum trahit et nauſeam, vomitus peruerſamque digeſtionem producit. Ipſa virorum genitalia ſua habent cum ventriculo commercia, a glandis enim in pene vellicatione acri, a veſicae crepitu, a teſticulorum tumore digeſtio in variis mutatur. Qui veneri nimium indulgent, quandam ventriculi debilitatem experiuntur. Et qua ratione oeconomiam ventriculi turbent membranae et vaſa abdominalia ex haemorrhoidum, et inteſtinorum incommodis colligere licet. Extremitates porro niſum ſuum in ventriculum habent; ructibus enim, qui angentur aut manu, aut pede quandoque tremunt et verſus praecordia fremitum ſentiunt. In melancholicis quibusdam digeſtionis tempore crura et manus tremunt ſtuporeque affici-

afficiuntur. Quibus extremitates amputantur, in iis ſaepius doloribus et ſpasmis ventriculus irritatur. Quae hactenus adduxit phaenomena nunc ex corporis ſtructura explicare Cl. Auctor annititur, idque primum ex textu cellulari facit. Eſt autem hic textus ſiue ſyſtema cellulare pro generali organo habendum, cuius rudimenta ex muco tenaci minimas fibrillas nerueas illiniente deducenda ſunt, quique ſolidi deinde naturam induens in lamellas et membranulas effingitur, cuius muci *lamellefacti* appoſitione nutritio abſoluitur. Hoc itaque gluten omnes corporis partes vinculo quodam nectit atque coniungit, ut ex una parte in aliam expedita via pateat. Praeter ea hoc organon generale conſtrictionis et dilatationis capax eſt, quod ad interiora aut ad partem irritatam humores pellit et contra ventriculum alimentis turgentem omne hoc celluloſum opus erigitur, unde centripeti motus effectus proueniunt, donec ab interioribus fiat humorum refluxus. Deinde Auctor noſter neruis gaſtricis, qui cum omnibus corporis partibus nexum habent, varias has mutationes euenientes adſcribit. Per neruoſum enim ſyſtema ſenſibilitatis et irritabilitatis effectus in variis organis irritatis producuntur. Hinc ventriculus in digeſtione omnes vires ad ſe intendere videtur, donec irritatio a cibis ventriculo illata deſinat nec motus neruoſi diſtributioni amplius obſtet. Habent et animi pathemata propter neruos, quibus anima in functionibus utitur, in ventriculum eiusque digeſtionem influxum. Exinde enim variorum alimentorum appetitus et ventriculus eodem modo his vel illis alimentis gaudet, vel ab iisdem abhorret, quo oculus ab his vel illis coloribus vel recreatur, vel laeditur. Quando ventriculi collapſus quadam proportione inſtat, famis ſenſationem excitat et cum eius tono fatiſcente fatiſcunt quoque corporis vires. Si ſub imperfecta aſſumtorum digeſtione noua ali-

menta

menta ingeruntur, varia incommoda, dolor capitis et febricula oriuntur. Et pueri eo auidius cibos appetunt, quoniam in iis maior neruorum *vibratilitas* et ſenſibilitas organaque facilius mouentur citiusque humorum directiones verſus interiora et exteriora contingunt. Ventres iuxta HIPPOCRATEM hieme calidiores ſunt, quoniam ad ventriculum maior humorum quantitas appellitur et organum externum cellulare validius agit. Somni tempore natura omnium virium energiam digeſtioni impendit, unde illis, quibus nerui facile mobiles et qui magna animi contentione vires exercent, ſomnus inter digerendum prodeſt. Qui vero neruis *otioſis* donati et ſatis validi ſunt, vigilia potius eodem tempore excitentur. Etſi quidem multa animalia longo ſomno, dum digerunt protracto obeſiora fiant, ipſa tamen obeſitas non pro ſigno perfectae digeſtionis habenda eſt. Eſt enim obeſitas omnis plethorae morboſae ſpecies. Frigus, quod poſt paſtum ſuccedit, non a chilo ſanguini admixto et lentore inde facto oritur, ſiquidem chilus nondum ſuas vias tranſiit, ipſeque eundem calorem ac ſanguis habet et ipſo tenuior et fluidior eſt; ſed a conamine neruoſo tonico titillato rectius deducendum erit. Has vires corporis centrifugas et centripetas ex variis inſuper morborum mutationibus comprobari poſſe Cl. Auctor oſtendit affirmatque illos, quibus membrum amputatum fuerat, et hemiplegia et paralyſi affectos difficilius aſſumta digerere ipſeque obſeruauit paralyſi ſpasmodica affectos tempore digeſtionis conuulſionibus diſtortos fuiſſe. Hinc itaque certum eſt ſtatum partium corporis naturalem nunquam melius noſci poſſe, quam ex earum morbis, qui nihil aliud ſunt, quam virium ultra modum erectarum aut depreſſarum exercitium. Ex partium autem miniſterio et concurſu digeſtio perficitur.

IX. D.

IX.

D. HEINRICH FRIEDRICH DELIVS, *Brandenburg-Culmbachischen Hofraths, der Arzneygelahrheit öffentlichen Lehrers auf der Friederichs-Universitæt in Erlangen, der Kayserl. Reichs-Academie der Naturforscher Mitgliedes. Entwurf einer Erlæuterung der Deutschen Gesetze, besonders der Reichs-Abschiede aus der Arzneygelahrheit und Naturlehre. Erlangen und Leipzig,* 1753. 4. *Bog.* 9.

h. e.

D. HENRICI FRIDERICI DELII Illustratio legum germanicarum praecipue recessuum imperialium ex scientia medica et naturali desumta.

Salutem ciuium publicam per leges ciuiles et naturales optime stabiliri et conseruari posse certum est. Cum vero leges ciuiles in naturalibus fundatae sint, et hae ipsae ex scientia naturali optime cognosci et explicari queant, sequitur etiam ex scientia medica, quippe quae naturali scientiae superstructa est, leges ciuiles e naturalibus commode intelligi et illustrari posse. Ipsam autem scientiam medicam veram, quae certis, firmis et haud dubiis principiis nititur, nec in sola arte morbos curandi consistit, non solum in theologicis, oeconomicis aliisque scientiis multum valere et ad salutem publicam conseruandam non parum conferre Cl. Auctor certe non sine fundamento affirmat, demonstratque ex eadem non tantum leges naturales, sed etiam iura Romana atque canonicum egregie posse explicari et illustrari. Ad hunc vero laborem suscipiendum non uinus viri eruditio et vires sufficerent. Hinc ab his noster recedit et tantum imperii germanici leges et constitutiones

tiones confiderandas fibi fumit docetque, qua ratione eaedem ex fcientia medica aliquo modo dilucidiores reddi poffint. Poftquam itaque germanorum veterum leges et iura, fcientiarum et artis medicae inter illos incrementum breuiter diiudicauit, ex ipfis antiquioribus germanorum legibus, ex GOLDASTI *ftatutis* et *refcriptis imperialibus a Carolo M. ufque ad Carolum V.* et ex *receffibus imperii* illos articulos primarios excerpfit et annotauit, qui commendatione aliqua medica digni habentur. Ex multis autem legibus datis illuftrandas illas in primis adducit, quae *de fuperftitione*, *abortu*, *venaefectione*, *balneis*, *medicis*, *matrimonio*, *ieiuniis*, *philtris*, *aere*, *furiofis*, *grauidis*, *homicidis*, *ebrietate*, *fterilitate mulierum*, *vulneribus*, *vino* et aliis plurimis agunt. Haec et eius modi loca a facultatibus et collegiis medicis ut illuftrarentur et a fummis imperii principibus corpus iuris germanici medico legale conftitueretur, optat indeque multas leges obfcuras nimisque feueras fic emendari corrigique poffe et magnam utilitatem in uniuerfam rem publicam redundaturam effe, Nofter omni iure arbitratur. Huius vero operis fufcipiendi, ut fpecimen aliquod ipfe exhiberet, in appendice prima, huic tractationi appofita, addidit annotationes medicas in conftitutiones ciuiles Brandenburgicas, in quibus varias eius modi leges praefcriptas allegauit et explicatione fua medica clariores reddere allaborauit. In altera appendice idem Nofter exhibuit refponfum fuper exercitium praxeos medicae medicaftrorum quorundam, in quo ipfis omnem praxin medicam exercendi facultatem ex rationalibus principiis denegat. Laudabile fane eft inftitutum, quod Cl. DELIVS fufcipiendum fuadet ipfeque fufcepit. Optamus et nos una cum illo Viro, ut eius modi opus falutare tandem aliquando in utilitatem omnium perficiatur, ad quod ut et ipfe operam fuam in hoc labore femel adhibitam ulterius collocare velit, precamur. X. D.

X.

D. LVD. GOTTFR. KLEINII, Consil. medic. ac Physic. Erbacens. Interpres clinicus, siue de morborum indole, exitu in sanitatem, metaschematismo, successionibus, euentu funesto, diiudicationes, praesagitiones medicae, pagellae in memoriae subsidium medicis iunioribus ad infirmos ingressuris fideliter communicatae, cnm praefatione L. B. ALBERTI de HALLER, Francofurti et Lipsiae, 1753. 8. pl. 22.

Verus ac rationalis medicus is erit habendus, qui morbos rite inter se distinguit, eorum causas ex corporis dispositione, vitae conditione varia aliisque circumstantiis siue rebus non naturalibus eruit et disquirit, symptomata probe animaduertit, attente colligit, acute ponderat, varias mutationes et phaenomena sedulo annotat, et ex his omnibus cum praesentem tum futurum morbi statum diiudicat et perspicit. Sapientis enim etiam medici est, non quod ante pedes modo est videre, sed etiam quae futura sunt prospicere. Ex qua sola certe futurae sanitatis, vitae mortisque praedictione medicum magnum iudicari, oraculum haberi eiusque famam, gloriam et fortunam inde pendere, Cl. Auctor non inique arbitratur. Haec vero cognitio medico necessaria continua et studiosa auctorum optimorum lectione, attentione et obseruatione fideli in aegris examinandis adhibita comparatur, et cum non leuis, sed ardua sit haec via, a multis non attingitur. Quo itaque Auctor noster, qui per aliquod tempus artem morbis medendi exercuit, hanc cognitionem aliquo modo illustraret et medicis iunioribus subsidium ferret, plurimorum morborum, qui inter nostrates occur-

rere

rere ſolent, ſigna et ſymptomata vel bona vel mala collegit et praeſagia ex his facienda adpoſuit. Generalia quaedam axiomata medica praemiſit, quae diagnoſin et prognoſin, in morbis formandam, dirigunt. Morbos ipſos deinde ordine alphabetico diſpoſitos pertractauit et quae in illis annotauit ex optimorum practicorum libris excerpta leguntur, ita tamen, ut in iis ordinandis nullis legibus ſe ſe obligauerit. Illos autem auctores, quos ſecutus eſt, ſine libri, capitis, loci et paginae annotatione, nomine tantum, citauit, ſuntque ex his praecipui HIPPOCRATES, GALENVS, CELSVS, ARETAEVS, CRATO, FORESTVS, FERNELIVS, HOLLERIVS, HILDANVS, PISO, PLATER, RIVERIVS, TVLPIVS, PECHLINVS, BARBETTE, ETTMVLLER, WEDEL, SENNERTVS, STAHLIVS, HARRIS, MORTON, BAGLIVIVS, SYDENHAM, HEISTER, HOFFMANN, WERLHOF, PLATNERVS. In horum virorum ſcriptorum lectione multam operam multumque ſtudium collocaſſe Cl. Auctorem, videmus. Ne vero in aliorum verba tantum iuraſſe videatur, etiam cautelas, quas ex propria obſeruatione inſtituta ſibi comparauit, paſſim interſperſit. Etſi quidem multa, quae ad morborum cognitionem faciunt, utilia magno cum ſtudio collegerit Noſter, ideoque laude ſua digna deſtituendus non ſit, negandum tamen non eſt, in morborum ſignis diagnoſticis et prognoſticis certis et accuratis partim magnam adhuc eſſe Auctorum confuſionem, partim multa adhuc dubia, fallacia et minus conſtantia inueniri, quae vero forſitan ſtudioſa obſeruatione et comparatione fideli inpoſterum corrigi et emendari poterunt. Tandem adhuc monemus, Cl. Auctorem inpoſterum obſeruationes practicas non triuiales per decades ſe editurum eſſe, promiſiſſe.

XI.

IACOBI THEODORI KLEIN tentamen methodi ostracologicae siue dispositio naturalis cochlidum et concharum in suas classes, genera et species, iconibus singulorum generum aeri incisis illustrata. Accedit lucubratiuncula de formatione, cremento et coloribus testarum, quae sunt cochlidum et concharum. Tum commentariolum in locum PLINII Hist. Nat. Libr. IX. c. 33. de concharum differentiis. Denique sciagraphia methodi ad genus serpentium, ordinate digerendum. Lugd. Batav. apud G. I. Wishof. 1753. 4. mai. 1 alph. pl. 13. tab. aen. 12.

Ea est historiae naturalis indoles, ut, quem una pars dulcedine sua ceperit, eundem omnium etiam reliquarum teneat amor insignis. Sed, cum vastissima illa sit singulaque eius doctrinae particula propria quoque mentem alliciat voluptate, merito gloriosum iam existit illi, qui cum laude partem aliquam tantum, nulla praetermissa industria, absoluerit. KLEINIVM nostrum, in animalibus exponendis perscrutandisque occupatum, cum multorum applausu quem vidimus, nunc etiam, diu iam exoptato, de conchyliis operi ultimam limam adhibuisse laetamur. In quo sane exornando omnia fecit, quae ab eius modi viri diligenti studio speranda erant vel desideranda. Multa autem et grauia, quae perpetuo Cl. Auctorem manent, officiorum genera effecerunt, ut, quid deesset ipsi tractatui, ab amicis sibi et celeberrimis viris ESGERO et GAVBIO, illo theologo, hoc medico, apud Leidenses praestantissimo, additum fuerit lubenter: nomina scilicet ostracodermatum vulgatiora et icones omnium generum praecipuae

cipuae nitidaeque, quibus ob hanc etiam rationem librum dedicatum fuiſſe obſeruamus. Ingenue praeter ea, luculento candoris animi ſui ſigno, fatetur Cl. KLEINIVS, methodum, qua in declarandis hiſce corporibus naturalibus uſus eſt, non a ſe inuentam, ſed a CHRISTIANO GABRIEL FISCHERO, Regiomontano, Prof. Phyſ. Extraord. nuper beate defuncto *, olim propoſitam, magis tantum elaboratam, auctam atque digeſtam fuiſſe; ex ipſa tamen eius perueſtigatione apparet, parum abeſſe, quin pro ſua haberi debeat. Oſtracodermata autem ipſi vocantur, integumenta teſtaceorum, quorum tanta ad eorum, quae iis inhaerent, animalium ſeruandam vitam eſt neceſſitas, ut ſine iis mox illa priuentur. Viua iam ea ſeruare vel obtinere, eorumque indagare naturam impoſſibilis res eſt, et ardua non minus, domiciliorum, in quibus habitant, ordinare diuerſitates et in methodum componere. Cum tamen multitudo eorum et varietas id poſtulet, elegantiſſimum inſuper admiranda configuratio teſtarum praebeat theſauris ſtudioſorum naturae ornamentum, minime deſpicienda illa erit induſtria, quam a Cl. Auctore in corrigendis multorum erroribus, emaculandisque ordinibus poſitam fuiſſe deprehendimus Conſentientes enim in eos nos habet Cl. Auctor, quod ex tali diſpoſitione facile quiuis notas poſſit eruere, quae ad inuenienda genera, determinandas ſpecies, perſpiciendasque varietates ſufficiunt. Sed audiamus ipſum de ſua methodo in praefatione ſic differentem: *Claſſes et genera ex diuerſa teſtarum externa ſtructura, quae mox in oculos cadere poteſt, exſtruximus, hancque in additis definitionibus diſtincte enarrauimus, ſpecies intermedias plerumque ex ſuperficiei conditione, infimas ex ſpecialiſſima teſtae ſeu configuratione ſeu pictura indicauimus. Cochlides et turbines ex coni, ſeu integri, ſeu ſecti flexione et cur-*

* Vid. Comm. Noſtr. Vol. I. P. III. p. 529.

curuaetura genetice ſunt deducti: in conchis principaliter ad laterum coniunctionem reſpeximus, unde apparet eſſentialis illa concharum differentia, cuius umbram in LISTERI *hiſtoria obſeruauimus: in deſcriptionibus breuitatis et perſpicuitatis ſtudioſi: vocesque non adeo uſitatas, ubi primum occurrunt, illuſtrauimus.* Neutiquam vero is eſt, qui ſine limitatione ulteriori et ab emendatione liberam ſe propoſuiſſe methodum credat, quin omnes, quibus vel largior occurrit rerum theſaurus, vel maior in extricandis rerum naturis et diſcrepantiis data perſpicuitas, diligenter monet, velint ea, quae adnotarunt, addere et opus inceptum perpolire. Diuiſa eſt omnis tractatio in ſex partes: praecipuae ex his prima ſunt et ſecunda, cochlides et conchas pertractantes, reliquae anguſtioribus limitibus circumſcribuntur. In omnibus autem definitiones generum explicationesque ſic dictorum terminorum artis excipit ſpecierum et varietatum expoſitio. Quarum ſingularum deinde ſynonyma et icones, in variis auctoribus deprehendendae, vel ab ipſo Auctore propoſitae, adduntur. His porro ad finem accedit *indiculus tabularum* LISTERI, quem et multum in exponendis conchyliis deſudaſſe conſtat, et ex quo magna etiam pars iconum repetita fuit et huc traducta. Adiungitur denique libro *nomenclator* vocabulorum minus cognitorum, et *index rerum*, quarum expoſitio paſſim traditur, aliusque *polyglottus*, iis inſeruiturus, qui alieno idiomate acceptum conchylium, methodico nomine deſignatum, inuenire cupiunt, et neceſſarius admodum *clauis figurarum*, in aeneis tabulis propoſitarum, quo conferri cum deſcriptionibus poſſint, ultimo loco habetur. Vtilitatis autem vacuam non eſſe et ludibundi tantum ingenii delectationem hancce aſſiduitatem elegans commonſtrat, quae ex perpetua contemplatione enata eſt, diſſertatio, cuius in titulo mentio facta eſt.

De

De omnibus his ſigillatim licet nobis dicendum ſit, methodo tamen, a Cl. Auctore propoſitae, paullo fuſius inhaerebimus. Huius autem ſynopticam tabulam, alibi iam ab eo prolatam *, nunc denuo hic, pauciſſimis mutatam, operique praemiſſam, ita ſi explicabimus, ut generum ipſorum breuiſſime, quantum fieri poteſt, contractas definitiones adiungamus, lectoribus noſtris non ingratum praeſtituros eſſe officium confidimus.

Cochlides, ſub quibus canalem, ex tenui principio in vaſtiores gyros procedentem, intelligit vel *ſimplices* ſunt vel *compoſitae*: illae unicam habent teſtae conuolutionem, hae duplicem, ut ex duabus quaſi cochlidibus conſtent. Conſtituunt autem genera centum et unum, atque tredecim abſoluuntur claſſibus, ex quibus octo ad ſimplices, reliquae ad compoſitas pertinent. *Simplices* itaque ſunt:

1) *Planae*, quarum centrum profundius eſt: Si ſpira extima reliquis capacior apparet, *Nautilus* vocatur, a quo *Seminautilus* in eo differt, ut plures ſpiras habeat, ad os eius inflexas. Spirae, ab utraque parte aequales, ore integro *Cornu Hammonis* faciunt, os dilatatum, proximam ſpiram recipiens, *Semicornu* conſtituit. p. 2.

2) *Conuexae*, quarum centrum verticale in ſphaerae ſegmentum abit: Vmbilicum euidentem, os a latere, ſpiram proximam comprehendens, *Nerita* habet, a qua *Serpentulus* diſtat, qui ſpiram antecedentem tantum tegit, et ore muricato in *Sole*, plano in *Luna*, plicato in *Stella*, anguſto et irregulari in *Angyſtomate* inſtruitur. p. 6.

3) *Fornicatae*, quarum ſpira maxima fornicem, axe ampliorem deſcribit. Horum os deprehenditur circulare et fimbriatum in *Circoſtomate*, diductum p. 12.

* Conf. Cl KLEINII naturalis diſpoſitio echinodermatum. Gedani, 1734. 4. p. 73.

ctum et ad umbilicum replicatum in *Platyſtomate*, ſemilunatum et dentatum in *Dentoſtomate*, in quinque canaliculos deſinens in *Pentadactylo*, undique aculeatum in *Tribulo*.

p. 18. 4) *Ellipticae*, ſi venter oualis in mucronem ſpiralem terminatur. Cum auris humanae forma congruit *Auris marina*, circa alterum extremum in anſam torquetur, *Catinus lactis*, depreſſa eſt, et ore ſemilunari diducto conſpicua *Vitta*, duas ſphaeras, quarum altera minor in ſphaerulam eminet, habet *Cidaris*, ex oblongo ventre in papillam mucronata deſinit *Mamma*, planior eſt, ſpiris in alterum latus inflexis *Scapha*.

p. 23. 5) *Conicae* a figura dicuntur: Planam et ampliorem baſin obtinet *Trochus* obtuſam, margine lacero, labio paulum acuminato *Hamus*, longus eſt, in canalem contractus *Pſeudotrochus*, quem olim *Trochoidis* nomine inſigniuerat Cl. Auctor; in conum acutum et longum ſpirali decurſu contorquetur *Strombus*, muricatus, ore irregulari exiſtit *Tympanotonos*, labia fimbriata in canalem incuruum elongantur in *Vertago*, roſtrum aduncum et biceps accedit in *Noctua*, cucullatum in *Anate*, in muricatos proceſſus extenſum in *Pede anſerino*. Hi omnes longitudinem quandam habent, breues vero et vario ore inſtructi ſunt *Oxyſtrombi*, patulum deprehenditur orificium et in ſpiram maiorem inflatum in *Tuba phonurgica*, latum et longum, non ventricoſum, infra tamen acutangulum, ſupra reſectum in *Pſeudo ſtrombo*, ſinuoſum ſulco circumeunte patens in *Dipſaco*. In ventre longo os amplum, productum ad latera, oſtendit *Auris Midae*, ore obliquo, patulo, reliqua parte faſciis circumeuntibus conſtricta, *Naſſa*, ab altera parte aperta, ab altera conica faſciata deprehenditur *Terebellum*.

p. 38. 6) *Cochleae*, quae ad conos inclinatos accedunt et ſpiris conſtant variis eccentricis. Ex his, quae tenues

nues ſunt, acutae et ore rotundo, fimbriato, praeditae *Cochleae lunares*, ventricoſae, ſpiris acutis, ore rotundo, ſimplici inſtructae *Caelatae* vocantur. Ab his differt ore lunato, fimbriato et labiato *Cochlea pethalata*, ventre amplo, in mucronem ſpirarum trium anguſtarum deſinens *Olearia*, obtuſo ventre, ore rotundo, fimbriato *Tigris*, conicae figurae obtuſae, ſpiris puluinatis, *Fornax*; cum trocho conueniens, ſed in ultima ſpira ampla, ore laterali aperta *Trocho cochlea*. Porro gibbus eſt, ore amplo, turbine breui *Saccus*.

7) *Buccina* ventre globoſo, ore ſubrotundo, canali breui et mucrone, ſtromborum inſtar, inſtruuntur. Magnitudo eorum diſcrepat, maxima *Buccinum tritonis*, cuius vero ſpirae in apicem toroſum terminantur et maculis, tanquam oculis, conſperguntur *Argo buccinum*, quae corbis ad modum contexta eſt, *Cophino-Salpinx*, quae ore laciniato inſtruitur, *Buccinum lacerum*; quae undique tuberoſa eſt *Buccinum muricatum* audit. p. 43.

8) *Turbines*, inter duas praecedentes claſſes ambigunt, ore tantum, ventre et mucrone differunt. Ventrem inflatum habent, oblongum, et in mucronem anguſtiorem deſinunt *Vrcei*, ore obliquo in anſam quaſi prominent *Lagenae*, collo roſtrato, ventre turgido inſtruuntur *Simpula*. Deinde roſtrum tuboloſum incuruum *Gutturnium*, os ſubrotundum habet *Caniſtrum*, ſpiras, coſtis decurrentibus interſectas *Scala*, ventrem oblongum, labium fimbriatum aut calloſum, *Epidromus*: longum collum, necnon longum et acutum conum, *Sipho*, mucronem paruum, ventrem tumentem, os auritum, *Auricula*, os oblongum, amplum, in quod ſpira maxima deſinit *Neritoſtoma*, os anguſtum, rotundum *Turbo lunaris*, os per ſpiras ad mucronem apertum *Garagoi*. Gibba eſt, acuto mucrone donata, labio alato, acu- p. 46.

minato, *Gallinula*, globoſa, labio hiante et canaliculato *Galea.*

Compoſitae cochlides, quae reliquis in claſſibus pertractantur, ſunt:

p. 59. 9) *Cochlides roſtratae*, in quibus ex labio extremo longum protenditur roſtrum. Cum trocho conuenit, recto roſtro inſtructus *Trochus roſtratus*, ultima ſpira, ad os poſita, tenue roſtrum, canaliculatum, acutumque oſtendit in *Gladio*, ex ore obliquo continuatur roſtrum in *Fuſo*, globoſa eſt in incuruum ampliusque roſtrum deſinens *Mazza*, rotundo breuique mucrone et roſtro praedita eſt *Rapa*, globoſo vero, corpore ſpirali et recto, anguſtiſſimo longiſſimoque roſtro *Hauſtellum*, eiusdem formae, roſtro tamen breuiore undique muricatus obſeruatur *Tribulus roſtratus.*

p. 64. 10) *Volutae longae*, ventrem oblongum, gyroſum intus, extus baſin, in gyros formatam, obtinent. Vocantur hae: *Conus*, ſi teſta, in conum efformata, ex baſi minori mucrone exit, *Trochoconus*, ſi mucro turbinatus, corpus intortum eſt, quaſi ex duobus trochi et coni baſibus conſertis enatus, *Ditrochus*, ventre in ſpiras circumducto, differt, *Turricula* mucrone ſtrombum imitatur, *Thema muſicum*, trochum anguloſum, plicatum, apice latius hiantem et lineis notatum, *Veſpertilio* trochum, exaſperatum paucioribus ſtriis, *Nubecula* ex cono in cylindrum abit baſi dentata, ſuperficie undoſis maculis ornata, *Dactylus* cylindricus eſt, apice ſinu ſemilunato incuruo, *Cucumis* figura oblonga et elliptica, extremo turbinato, ore falcato et emarginato differt, *Ficus* ventre obtuſo, turgido, mucrone anguſtiore, *Conchylium* RONDELETII cylindrica baſi, mammilla aucta, labio altero recta exporrecto, altero replicato, *Radix Bryoniae*, figura conica, in mucronem radiatam excurrens, *Aporrhais*, ore longo, ſinuato, *Concha natatilis*, hiatu amplo, inferius con-

coniunẞo, *Cymbium* ventricoſo corpore, ad baſin
turbinato.

11) *Volutae ouatae*, quarum ventri ouali ad baſin p. 82.
gyri accedunt. Huc pertinent: *Bulla* ex duabus
concauis ellipſibus conſtat, quarum altera in alteram
intrat, *Oliua* ore, ad longitudinem poſito integro et
canaliculato inſtruitur, *Pila* ſphaeram ſiſtit ore pla-
no, dentato, *Porcellanae* labium utrumque in ellepti-
cam figuram inter duos quaſi cardines intorquetur:
Caſſis ventrem amplum habet, labium utrumque fim-
briatum, canaliculo recuruo terminatum, *Semicaſſis*
labium alterum non intortum habet, *Caſſis bicornis*,
ex labiis exſerit antrorſum duos canales recuruos,
Cithara inflata eſt, ad longitudinem ſtriata, ad mu-
cronem muricata.

12) *Alatae*, quorum labia expanſa diſtant et an- p. 97.
terius emarginata ſunt, conſtituunt haec genera:
Monodactylus qui trochocono aſſimilatur, ſed in te-
nuem proceſſum ſtyliformem exit, *Harpago* amplus
eſt et in ſex proceſſus finditur, *Heptadactylus*, circa
labium ſeptem muricibus, *Millepes* vero pluribus or-
natur. *Lentigo* maculata vel lentibus obſita eſt. *Ala-
ta lata* plicatam ſuperficiem habet et labium rotun-
dum.

13) *Murices*, angulatae, undique exaſperatae p. 101.
proceſſibus, ex duplici quaſi pyramide confluunt.
Murex frondoſus, criſpis proceſſibus, *coſtoſus* vero
eminentibus per ſuperficiem lamellatisque conſeri-
tur.

Ad has cochlides tandem in appendice accedunt p. 102.
opercula; quae conſtantem figuram ſeruant, etiam
ſi corpora minus organica videri poſſent. Quare il-
la, quae conuexo plana ſunt et umbilicata, *umbilici*
dicuntur. *Calli* nomen gerit limacis ſpecies, cuius
dorſo teſtula unguis forma adnaſcitur. *Vnguis* tan-
dem *odoratus* appellatur, a forma congruente illud
operculum, quod ſquamoſum et corneae quaſi ſub-

ſtantiae, in igne fumum odoratum ſpargit. Haec autem, quod ſaepe origo dubia eſt, ad ſua referri genera non potuerunt.

Haec de cochlidibus: non minus operoſa eſt concharum diſpoſitio, quae in quatuor reliquis operis partibus explanatur. Diuiſiones earum teſtarum numerus conſtituit, hinc aliae ex his *monoconchae*, aliae *diconchae* vocantur, et in ſecunda parte traduntur: *polyconchas* pars tertia comprehendit: *nidulos teſtaceos* pars quarta attingit, *echinos* autem et *tubulos*, de quibus Cl. Auctor in ſpecialioribus egit tractationibus, quinta et ſexta tantum nominat. Prout autem ad cochlidem efficiendam circumductio teſtae neceſſaria erat, ita concham teſta explanata et concaua perficit.

Monoconchae ſeu uniualues aliis dictae, in duas claſſes naturaliter abeunt:

p. 114. 1) *Patella* eſt, ſcuti inſtar excauata ab altera parte, conuexa ab altera conſpicitur. Harum illae, quae marginem ſubrotundum et aequalem acceperunt, *integram patellam* efformant, ſuperficiem vero variam, ſtriatam, reticulatam et ſic porro obtinent, quae conditio ſubdiuiſionem generi praebet. Illae vero, quarum margo in angulos ſcinditur, *patellarum lacerarum* nomen gerunt.

p. 117. 2) *Anſata* denominationis rationem a proceſſibus, quibus inſtruitur, traxit. *Calyptra* in proceſſum conicum, *cochlearia* in umbonem cochlearis, velut in anſam abit: *mitrae hungaricae* conus, ex apice procedens, incuruatur: *cochlolepas* autem in conum irregularem, inclinatum atque ſpiralem deſinit.

p. 120. *Diconchas* ex duabus teſtis ſeu valuis conſtant, quae, ſi magnitudine ſibi reſpondent, *aequales* nominantur. Notat autem Cl. Auctor, eas ex hoc numero excludi, quarum teſtis aliqua pars, ſeu ſegmentum,

mentum, fuerit addita. Discrepantia testarum *inaequalibus* nomen dedit.

Priores, aequales scilicet, *conniuentes* sunt vel *interruptae.* Istarum sex classes adducuntur: Nempe

1) *Diconchae figuratae*, quae cum naturali aut cum artificiali corpore conueniunt. *Auicula*, si claudit valuas, refert volucrem alis expansis: sursum enim ala, retrorsum cauda, antrorsum rostrum eminet. *Tudes Polonica* dicitur ea, quae visa fuit flexuose scriptam litteram T. exprimere. *Isognomon* lineas, ad angulum rectum sibi iunctas: *Parallepipedum* duas pyramides, in dictam formam coeuntes, repraesentat.

2) *Ostreum* figurae irregularis valuas sistit et vertice diuerso instruitur: *Longum* est, quod ad circuli formam non accedit: *Mater perlarum* placentae formam habet et circa cardinem ab una parte aurita est. *Laeue ostreum* superficiem glabram habet, quam vario modo inaequalem ostendunt reliqua genera, ex impositis nominibus distinguenda, *imbricatum* scilicet, *plicatum* et *muricatum*. p. 122.

3) *Musculus* oblongae formae est, cuius testae ligamento laterali sibi iunguntur. Genera figura eorum stabilit: *Acutus* ex acuto vertice elongatur, *latus* oblique expanditur in latitudinem, *mammarius* autem ad cardines processibus exornatur, mammillam imitantibus. p. 127.

4) *Cyclas* sub se comprehendit ex plano rotundas conchas, quarum ex vertice umbo procedit. p. 129.

5) *Diconcha aurita* ad cardinum coniunctionem processum habet, qui mediante ligamento cum oppositae valuae productione coit. *Pecten* rotundus est, striatus: *Amusium* magis planum, margine acuto, laeui, intus radiis pluribus subtilibus exaratum, quorum defectus *Pseudamusio* nomen dedit: *Ctenoides* non nisi irregulari suo corpore discrepat ab his: *Radula* ad latus aurem adhaerentem monstrat, de reliquo p. 130.

quo ſinuata eſt et ſtriis ſquamoſis exaſperata. *Vola* duplicis generis valuas obtinet, unam planam, plicatam, alteram concauam, in vertice producto auriti obſeruantur proceſſus: *Triquetra*, a figura nuncupata, ad cardines auriculata eſt: *Spondylus* craſſitie a pectine recedit: *Mytulo-pectunculus* vero cum muſculis conſpirat et latioribus tantum auribus inſtruitur.

p. 137. 6) *Diconcha cordiformis*, ex valuarum applicatione ſibi facta oritur, dum illae ad verticem coniunctionis incuruantur, ut cordis formam exprimant. Plana itaque concha, vel paulum conuexa, ad perpendiculum connexa, *Hemicardia*, valuae utrinque conuexae, *Iſocardia*, irregularis figurae *Anomalocardia* dicitur.

p. 145. *Interruptae*, quarum limbus non totus cohaeret, ſed hinc inde patet, in quinque diuerſas claſſes diſtribuuntur.

1) *Diconcha ſulcata* nominatur, cuius valuae ginglymo ſibi iunguntur, ſulco inter cardines medio reſtante. Harum pauciores ſpecies extant.

p. 146. 2) *Vmbilicata* a latere cardinum foueola inſtruitur. Figura earum circinata *Circomphalon* facit, ſtriata ſeu radiata *Actinobolum*, cancellata *Omphaloclathrum*.

p. 148. 3) *Diconcha ſinu profundo* ſeu *Chama* labiatis lateribus ſinum intercipit, hinc *Chamaetrachea* audit, ſi variis eminentiis inſtruitur, quibus deſtituitur *Chamaelea*: quartam circuli partem complet in longiori latere ſinu excauata *Quadrans*.

p. 156. 4) *Diconcha ſinu prominulo* ſeu *Tellina*, in labiis leuiter replicatur. Genera ſuperficiei indoles definit, et inde *circinatae*, *virgatae*, *ſtriatae*, *granulatae laeues* et *muricatae* recenſentur.

p. 163. 5) *Pyloris* margines, hiatu diductos, portae inſtar hiantes, oſtendit. *Longas*, tubulorum more cauas, *Solenes biualues* Noſter cum RVMPHIO dicit; ſi in utraque

utraque extremitate patent, *Concha longa biforis* vocatur: margo inaequalis est in *Pholade*: in unico loco marginis tantum aperitur *Concha longa uniforis*, in verticis umbone planum latus, lineis distinctum, obtinet *Musculus polylepto ginglymus*: ad triangulum, acutis angulis praeditum, vertice acuto, basi aspera, aperta accedit *Pinna*: breuis est, utrinque patens *Concha eboracensis*: maior, crassa, subrotunda, altera parte hians *Glicimeris*: crassas strias habet, obtusumque verticem, ad basin demum aperta *Mactra*.

Inaequales porro diconchae, cum pauciores sint numero, qui classium nouam distributionem non exposcit, ad pauca etiam genera redeunt.

Terebratula in rostro perforata obseruatur: integra est, per ambitum in tres gibbos eleuata, *Concha trilobos*, alteram valuam, rostro adunco donatam, alteram, quasi operculum admittit, *Concha adunca*. Inaequales valuas, rostratas tamen et integras *Bursula*: fere globosas *Globus*: fimbriatas *Stola*: in medio loco processu acuto, longiori, ornatas *Concha ansata* accepit. p. 171.

Polyconchae, in tertia parte descriptae, plures valuas habent. Huc refertur *Concha anatifera*, ex quinque vel sex valuis constructa, quae plerumque lignis putridis adhaeret. p. 174.

Nidulorum testaceorum deinde nomine veniunt, domicilia animalculorum sessilia, simplicia vel coaceruata. Ex pluribus laminis aggregatis constat *Balanus*, qui in vertice tantum patet: si vero unica tantum lamella glandis formam exprimit, *Monolopos* Nostro vocatur; plures sibi iunctae, *Polylopon* faciunt. Circa verticem, stellae ad instar, collectae *Astrolepas*, et foliosum capitulum sistentes, *Capitulum* dicuntur. p. 175.

Exposuimus itaque totius methodi ambitum, quem longe quidem magisque perspicuum fieri per adiectas icones non negamus: putamus tamen rerum peritos

peritos etiam notas, quibus in diſtinguendis hiſce corporibus uſus eſt, ſollers indagator, breui noſtra epitome ſufficienter poſſe perſpicere. Excipit autem eam, ſupra notata:

Lucubratiuncula de formatione cremento et coloribus teſtarum. Duae ſunt, quae de exortu conchyliorum inter phyſicos ſcrutatores adoptatae ſunt opiniones, altera eorum, qui ſucceſſu demum temporis teſtas eorum formari credunt, altera illorum, qui ex ouo teſtis iam inſtructa ea prodire ſtatuunt. Priorem in ſe defendendam ſuſcepit REAVMVRIVS *, poſteriorem Cl. Auctor. Occaſionem vero conſcribendae tractationi dedit diſſenſus, qui Noſtrum aliumque amicum hac de ſententia differentes, intercedebat, et, quantum ex praemiſſa illi praefatione iudicare licet, ante octo iam et quod excurrit, annos elaborata fuit. Experientiae et obſeruationibus ea in re multum fidendum eſt: quam ob rem ſuam Cl. Auctor opinionem fide dignis LEVWENHOEKII atque LISTERI teſtimoniis, nec non WILLISII, MARSILII, RVMPHII, SWAMMERDAMII que comprobat. Dum autem hortenſium cochlearum prolem, teſtis praeditam excludi adſerit, idem et nos obſeruaſſe, noſtrum ſi licet addere calculum, reticere non poſſumus, cum adeo minutas easdem, iamiam plenioribus teſtis obuolutas inuenerimus, quae ex ſuccis inquilinis poſt natiuitatem earum vix accedere potuiſſe videantur. Non improbabile quidem propoſuit argumentum Cl. REAVMVRIVS, tranſpirationis opus eſſe teſtaceum illud inuolucrum conchyliorum, cum viſcida in plerisque inueniatur materies, cui concreſcendi vis et condenſatio, ab ae-
p. 10. re facta, denegari nequeat; at, ſi ſimul cum teſtis excludantur, quod absque aeris admiſſione tranſpirationi locus non datur, concidit hypotheſis, bene monen-

* Vid. Memoir. de l'Acad. Roy. des Scienc. 1709. p. 475. Ed. Amſtd. 8.

monente Cl. KLEINIO. Porro non desunt exempla conchyliorum, quorum exterior superficies coriaceae est naturae, qua demum remota lapidea substantia eorum in oculos incurrit, quae itaque perspirationis opus esse non potest. Nec harum rerum peritum fugit, minutissimas testas emortuorum conchyliorum copiosissime passim occurrere. Perpendit deinde Cl. Auctor aliorum etiam de hac formatione opiniones, in primis praeter iam dictas eas AB HEYDE, STENONIS atque LISTERI. Ex his p. 13. autem concludit, simul cum animali nasci testam, cum augmento eius et hanc maiorem reddi, illam ex fistulis componi et sub periostio externo a succo vitali, cui *testificans* accedit, efformari. Quodsi enim per perspirationem fieret testa, nunquam illa intermitteret augescere, quod animal, quamdiu viuit, perspirat, id, quod necessario difformem et ipsi animali, intus contento, molestissimum constitueret domicilium. Ipsa etiam animalis forma obest; successiua namque formatio et spirarum additamentum praesupponeret, aliquando animalis partem nudam esse debuisse, quod absque vitae detrimento fieri nequiret. Sunt quidem conchylia, quorum limbus extimae spirae seu thalamus corporis anterioris sensim dilatatus existit, sed illud per *saliuam, ex ore* p. 16. *eructatam*, magis perfici opus credit Cl. Auctor, quam suam sententiam ulterius autem non comprobat. Illustrandae demonstrationis causa ad finem operis icones minimarum testarum, varii generis conchyliorum proponuntur, qua summa earum a tenerrimis incunabulis perfectio ostenditur. Fontes vero transpirationis lapidescentis ponit REAVMVRIVS in collare cochleae, seu orbita, ad anteriorem partem testae conspicua, varii quae est coloris, ab hinc testarum colorem deducit; sed respondet Noster, non hoc solum in loco, sed ubiuis transpirare animal, differentias autem coloris inde minime deducen-

ducendas eſſe, quod in elegantiſſime pictis conchy-
liis ſaepe nullius fere ſingularis coloris ſit ille orbi-
p. 20. culus, aut materia inde procedens. Hinc potius te-
ſtam vocat, *os*, *natura ſua proprium animali et ex*
commotis in artificioſiſſimis et corpori cochleae adaequa-
tis vel ſubtiliſſimis vaſis, compoſitis, filtratis, rurſus
mixtis et attenuatis, demumque per fibras, tubulos,
fiſtulasue transmiſſis, diſpoſitis et determinatis ſuccis
p. 22. *colores in teſtam introduci.* RVMPHIVS quidem in
Muſeo Amboinenſi ſudare conchylia adſeruit, quod
Cl. Auctor etiam obſeruauit, ſed eo demum tempo-
re, ſi exterior ſuperficies membrana ſua, qua, ceu
perioſteo, inuoluitur, fuerit priuata. Contradice-
re deinde experientiam probat explicationi illi, qua
ex collaris puncto colorato, per motum lineas in
teſta variegatas deſcribi autumauit REAVMVRIVS,
ſimulque ante nominati RVMPHII de formatione
conchyliorum hypotheſin proponit, diiudicat, va-
riaque contra eam monet. In muricatis praecipue
conchyliis, ex collaris eminentiis, a RVMPHIO
praeſuppoſitis, proceſſus eminentes non exoriri poſ-
ſe inde docet, quod alias non niſi anterior pars eua-
p. 25. deret aſpera. Ne tamen obiectioni locus ſuperſit,
nunc ſententiae Reaumurianae et Meryanae, qui
contra illius dubia mouit, momenta ſingula contem-
platur, ſimulque demonſtratum iuit, cochleae teſtas,
varie vulneratas, reſarciri iterum et prout oſſa fra-
cta denuo conferuere, nec non officinam in iis ſin-
gularem exiſtere pro ſuccorum, teſtam efficientium,
praeparatione. MERYVS in eo a REAVMVRIO differt,
quod non omnium conchyliorum geneſin uno eo-
demque fieri modo credat. Docet autem conſpectus,
minimis conchis tot, quot adultis datas eſſe ſpiras,
magnitudine tantum diſcrepantes, colorum tamen
p. 30. varietate cum his conuenientes. Cum praeter ea
perioſteum externum certo habeant, appoſitio a
tranſpirante materia intus facta, anguſtare cauitatem,
quae

quae ſtationem non permittat animali, et ſi attritus fieret, ſuperuacaneum eſſet appoſitionis opus, omnisque tranſpiratio fruſtranea. Pinnae exemplum eam ob rationem adducit Cl. Auctor, in qua manifeſto ſibi impoſitas lamellas conſpicere licet, quarum vegetatio, ut a Cl. KLEINIO vocatur, a communi vaſorum principio, tanquam ex officina, proficiſcitur. Haec autem partim in cardine, partim in loco cohaeſionis tendinum, partim ad clauiculam quaerenda eſt. Mytuli enim laminae a cardine ſine dubio p. 33.
originem trahunt, cum quo et continuae ſunt, et corneae, ut ille, indolis. Alio deinde, a reparatione laeſarum teſtarum deſumto, argumento confirmatus REAVMVRIVS, ſuae ſtabilire veritatem anniſus eſt ſententiae: vidit nimirum laminam quandam oriri, a tranſpirante ſucco effictam, illique ab interiori latere accedere alias, quae ſenſim deperditam reſarciunt partem. At regerit Noſter, hic, ut in vulneribus animalium, rem fieri, et ſub cruſta, ex ſuccis effuſis enata, a vitalibus liquoribus defectum iterum reſtitui, nec poſſibile videri, in augmento vel noua formatione teſtarum tantum abſcedere debere primam laminam et attolli, quantum neceſſe ſit ſpatii, ad reliquas, naturalem conchyliorum craſſitiem exprimentes, adiungendas. Falli etiam ad- p. 39.
firmat REAVMVRIVM, qui muſculum cochleae ſeu ſacculum a prima iuuentute centro primae ſpirae infixum, cum aetate inter ſecundam tertiamque ferri credat, cui rei diſſectio ſtudioſior contradicit, qua compertum eſt, hunc priorem ad locum perpetuo applicatum reſtitaſſe, in poroſam autem fabricam earum ſpirarum ſuccum immitti, qui olim augmentum earum ſit producturus. Nam ſacculo laeſo certiſſimus exiſtit cochleae interitus, nec pars laeſa reſtituitur, quare praeparandis ſuccis ille optime adaptatus eſſe videtur. Ad finem tandem tractationis monetur, opercula etiam, in primis illa con-

chyliorum, quae nunquam deponuntur, ſed cum animali perdurant, ex ouo iam formata procedere, quippe cum et illa, prout de reliquis teſtis dictum eſt, cum aetate augentur. Patet itaque in adſtruenda ſua theſi nihil oblitum eſſe Cl. Auctorem, quod ad eam reddendam probabiliorem facere videbatur.

Commentarius in PLINII locum varia quoque ſpecimina continet ſcientiae.

Sciagraphia methodi ſerpentium autem ea breuiſſimis enumerat animalia, quae ſine pedibus pinnisque viuunt, corpus vero teres aut complanatum, cute vel tectum vel deſtitutum habent, et in *angues*, quorum cutis ſquamata eſt, vertebrisque per longitudinem corporis inſtruuntur, *vermes*que, qui nudi ſunt et apodes omnes, ſecedunt. Secundum eius normam, cum a Cl. Auctore elaboratum iam opus eſſe nobis conſtet, cuius editionem ſperamus, nunc totam tabulam hic inſeremus:

Ser-

- **Serpentium**
  - **Ordo I. *Anguis.***
    - Capite diſcreto, cauda attenuata
      - *Vipera*
        - Dentibus anticis caninis Κυνόδον.
          - Vulgaris variorum locorum ἐχις.
          - Caudiſona.
          - Conſpicillaris.
        - Dentibus pectinatis, (Lucii piſcis vel crocodili ſimilibus) Ἰχθυόδον.
      - *Coluber.* Dentibus acicularibus, plurimum umbroſis et velut acu pictis Λυγαιόδον.
      - Anodon. Ἀνόδους. Edentulus.
    - Capite indiſcreto, cauda truncata
      - Cauda prae capite anomala *Scytale.*
      - Capite et cauda anomalis *Amphisbaena.*
  - **Ordo II. *Vermis***
    - Lumbricus: teres
      - terreſtris: vulgaris.
      - aquaticus: vena Medeni ſeu Gordius.
      - animalium.
    - Taenia: planus.
    - Hirudo: ventre ſeſſili.

XII.

Traitè des eaux minerales de Spa par IEAN PHILIPPE DE LIMBOVRG, Docteur en Medecine. à Leide de l'Imprimerie d' Elie Luzac Fils, 1754. 12. mai. pl. 15.

h. e.

Tractatus de aquis mineralibus ſpadanis, Auctore IOANNE PHILIPPO DE LIMBOVRG.

Quo quis celebrior eſt fons medicatus, eo plures etiam habet ſcriptores, qui eius virtutes praedicare, et, quocunque fere luſtro, nouis ſcriptis in hominum renouare ſolent memoriis. Aquis igitur ſpadanis, quae multis ab annis cauſam celebritatis atque nominis habuere, non defuere eius modi ſcriptores, qui earum indolem atque naturam examinauerint, ac celebrauerint vires. Verum enim vero haec Cl. LIMBOVRG minime detinere potuerunt, quin experientias ſuas atque obſeruationes, de his aquis factas, cum orbe erudito communicaret, atque publici faceret iuris.

p. 9. In *praefationis* initio duos medicos refutare conatur celeberrimum quondam HOFFMANNVM, et Cl. MOVLLIN. Hunc, quod in tractatu, quem de aquis mineralibus *paſſiacis*, ſub titulo: IEAN MOVLLIN *de Macquery Traitè des eaux minerales nouvellement decouvertes à Paſſy, à Paris 1723*, edidit, ſpa-
p. 13. danas paſſiacis ideo poſtpoſuit, quod aquae paſſiacae inter alia maiori virtute purgandi gauderent; in qua tamen primarium uſum aquarum mineralium, praeſertim ferratarum, non ponendum eſſe contendit: illum, quod in examine aquarum mineralium ſchwalbacenſes comparauerit ſpadanis, et aequales dixerit; quamuis aquas ſpadanas non ad fontem
p. 17. ipſum, ſed in lagenis examinaſſet miſſas. Leuitatem

tem enim ſpecificam, qua ſchwalbacenſes antecedere crediđiſſet ſpadanas, certe in fontis geronſtere inueniſſet aquis.

Catalogum deinde auctorum, qui de aquis ſcripſerunt ſpadanis, quem ad modum Cl. SPRINGSFELD, quem etiam in ſequentibus nominat, in *itinere medico ad thermas aquisgranenſes et fontes ſpadanos, Lipſiae 1748*, iam fecerat, adiicit: cuius vero indicem, ſicuti ex facta cognouimus comparatione, ſcriptis quibusdam auctum inuenimus*. p. 25.

T 3 Ipſum

* Sunt autem ex his ſequentia huc referenda:

9) *Deſcription du Magnifique préſent que Sa Maj. l'Empereur de la Grande Ruſſie a fait au Magiſtrat de Spa, en reconnoiſſance de ce que, par le ſecours de leurs eaux, il a obtenu l'entier recouvrement de ſa ſanté en 1717. Liege.*

12) *Diſſertation inaugurale ſur les eaux de Spa, ſoutenuë à Leide 1736. par Mr.* P. L. DE PRESSEVX, *traduité du Latin et augmentée par* I. P. LIMBOVRG, *D. en Med. à Spa chez* DELERV *Apoticaire à l'Autruche 1749.*

15) R. ZAFFII Synopſis obſeruationum, accedunt obſeruationes medicae P. L. DE PRESSEVX de aquis ſpadanis. Lugd. Batav. 1751.

17) *Principes contenus dans les differentes ſources des eaux minerales de Spa, par* N. TH. LE DROV *D. en P. et M. à Liege 1752.*

Tandem addit aliarum celebrium acidularum catalogum ſcriptorum, quibus non ſolum uſus eſt Cl. Auctor, ſed qui etiam, dum alias aquas cum ſpadanis compararunt, harum aquarum fecere mentionem: inter quos ſequens nobis nouus viſus fuit liber.

15) *Eſſais ſur l'analiſe de l'eau minerale de la grande Flemale, ou comparaiſon de cette eau avec celles de Spa, à Liege 1750.*

Hos igitur auctores, quia nondum praeter ZAFFII obſeruationes, bibliopolarum forte incuria, in noſtris oris cogniti fuere, eam ob cauſam adduximus, ut bibliothecam hydrographicam perfectiorem reddere queamus.

p. 37. Ipſum vero tractatum Cl. Auctor in duas partes diuidit, quarum prima pars *theoriam*, ſecunda *praxin*, tam *rationalem*, quam empyricam, quae illi *experimentalis* audit, continet. Prima theoretica pars octo capitibus abſoluitur.

In *primo* capite de principiis et elementis corporum, hiſtorice et philoſophice, nimis tamen, ni fallimur, generaliter agit.

In *ſecundo* fontium in genere, et praecipue ſpadanorum, docet origines. Narratis igitur diuerſis, de fontium origine, opinionibus, illam approbat, quae, ex vaporibus ſubterraneis, in cryptis montium collectis, illorum explicat perennitates. Quare nullam aliam, quam hanc, originis fontium ſpada-
p. 58. norum agnoſcit cauſam. Quamuis concedat aquas minerales fuiſſe fortiores tempeſtate ſerena, quam pluuioſa; quod omnino mixtionem cum aqua pluuiali factam ſuſpicari liceret: tamen ex maiori aeris atmoſphaerici leuitate, qui nubilo caelo ſcaturiginem aquasque minus premit, aquarum abire credit ſpiritus volatiles, qui ſereno caelo ab aere grauiore magis retinerentur.

In *tertio* capite fontium defendit differentias, quas ex his facile probat, quod ſalis, terrae, ſulphuris, ferri, vitrioli proportio in omnibus fontibus non eadem eſſe poſſit.

p. 69. In capite *quarto*, poſtquam fontium ſpadanorum ſitum, et terras, quibus proſiliunt, deſcripſit, nomina refert Cl. Auctor, quibus diuerſi hi fontes diſtinguuntur, ſcilicet *Pouhon*, *Geronſtere*, *Sauveniere*,
p. 73. *Groisbeck*, *Watroz*, *Tonnelet*. Horum nominum, fere barbarorum, originem partim ex lingua prouinciali wallonica, quae ſpadanis etiam adhuc in uſu eſt, deriuat, partim ab horum fontium aedificatoribus et poſſeſſoribus deducit: qua occaſione non praeterit horum fontium, praeſertim *Pouhon*, et *Sauveniere* celebrare antiquitatem.

In

In *quinto* capite exponit principia, seu partes p. 83.
constitutiuas, aquarum spadanarum, quas aquam, aerem, ferrum, spiritum acidum, sulphur, terram, salem alcalinum, salem marinum, et salem GLAVBERI esse contendit. Aquam nemo negat: aerem ascensus bullularum, si libero aeri aquae minerales exponuntur, manifestat: ferrum sub forma ochrae fundum petere, et cum tinctura adstringente gallarum nigricare cognoscimus: spiritum acidum ex sapore acidulo, ructibus acidis, qui potatoribus post haustum aquarum superueniunt mineralium, et denique ex virtute, qua ferrum sustinuit solutum, quod ab acido fieri potest solo, probat. Quid? quod hanc vim soluendi ferrum, aquis spadanis adhuc inesse dicit, quando sub diu per aliquod etiam stetere tempus, et terra ferrata, martialem nostri nominant, ex interstitiis iam descendit ad fundum, si scilicet nouum ferrum vappidae huic iniiciatur aquae, quod sensim solui affirmat. Noua haec nobis visa est experientia, et a nullo, si recte quidem iudicamus, aquarum scrutatore animaduersa: quare illam adnotauimus, ut ab aliis repeti queat. Sul- p. 90.
phur demonstrare conatur Cl. LIMBOVRG non solum ex odore sulphureo, quem aquae, praesertim *Geronstere* de se spargunt, et quem prope fontem *Pouhon*, si, purgandi causa, plane exhaustus est, percipi autumat: sed etiam ex tinctura flaua, quam spiritus vini, ochrae affusus, acquirit, et ex scintillis, quas modo dicta ochra, ferro candenti iniecta, excutit, id, quod τȣ̃ φλογιςȣ̃ sit indicium. Salem alcalinum fixum, secundum Cl. Auctorem, massa post euaporationem remanens, sapore suo urinoso, igneo, et efferuescentia cum acidis declarat. Terram, quam eadem massa dedit, num terris adstringentibus, calcareis, gypseis, an seleniticis adnumeret, haesitat: interim illam describit tanquam terram albicantem, duram, intra dentes stridentem.

Salem marinum gustu quidem, quod nobis, vt nihil dissimulemus, difficile creditu fuit, in eadem massa remanente, quae salem alcalinum continet, detegi posse contendit; quam assertionem tamen subsequenti certiorem facit experimento: dum mixturam ex spiritu nitri, et sale illo, qui post euaporationem restitit, parat, et in hac se aurum soluisse affirmat. Id, quod cum a sola aqua sic dicta regis, quam sal marinus, vel communis ingreditur, solui possit, de salis marini in aquis spadanis praesentia
P. 93. non amplius dubitandum esse concludit. De sale mirabili GLAVBERI, se non adeo certum, nec sufficientibus experimentis conuictum esse ipse fatetur Cl. Auctor. Inter ea si quis admitteret salem communem in aquis spadanis, etiam salem GLAVBERI concederet: nam α) sapor acquisiti post euaporationem salis esset amarus, et postea refrigeratorius: β) crystalli, ex illo sale paratae, quod ad figuram, essent parua parallelepipeda rhomboidea, interdum quatuor, quinque, vel sex angulos habentes; ex quibus characteribus salem mirabilem GLAVBERI suspicari liceret: ad quod accederet, quod γ) sal GLAVBERI ex acido vitrioli et alcali fixo fossili compositus esset, quas duas partes acidulis inesse iam probasset in superioribus; quare de salis mirabilis GLAVBERI admistione in aquis spadanis minus sit dubitandum. Vbi nil miramur, quam quod Cl. Auctor, non euidentioribus experimentis, ex chemia cognitis, se aliosque de salis mirabilis praesentia conuicerit, quod facile potuisset ac debuisset, praesertim cum hodierni aquarum mineralium scriptores plurimis acidulis salem GLAVBERI inhaerere affirment, et de aquis spadanis iam probauerint.

P. 99. In capite *sexto* tradit quasdam experientias speciales, solutiones atque explicationes quorundam dubiorum atque phaenomenorum aquarum spadanarum. Disputat Cl. Auctor, num aquae minerales

et

et harum ochra etiam ſalem alcalinum *volatilem* contineant? Quo negato quaeſtionem dirimit, num aquae minerales ferratae, acidae, an alcalinae nominandae? Si de partibus conſtitutiuis ſit quaeſtio, reſpondet, et ſalem alcalinum et acidum contineri in aquis mineralibus: ſin vero de ſale, qui abundet, ſiue ſapore ſe magis prodat, ſermo ſit, maiori iure veteres illas acidulas nominaſſe, defendit.

Pari ratione circa vitriolum, aquis mineralibus in- p. 104.
haerens, agit. Volatile concedit, ſed fixum, quod fortiorem cohaeſionem acidi cum terra ferri requirit, negat: nimis enim volatile acidum aquarum mineralium aſſerit eſſe. His praemiſſis Cl. SPRINGSFELD * experientias, quibus ſiſti, et, ut chemici loqui amant, figi poſſe proponebat vitriolum, molitur reddere dubias. Auctum enim accepti vitrioli pondus, a ſolutis et adhaerentibus terra ferri, terra alcalina et ſalibus, acidulas componentibus, deri-
uat. Nunc quaedam monet de colorum mutationi- p. 107.
bus, quae in aquis mineralibus obſeruantur, quando cum vegetabilibus miſcentur adſtringentibus e. c. puluere gallarum, decocto herbae theeboy etc. Hunc colorem ſemper proportionalem credit quantitati vegetabilis adſtringentis, et ferri in acidulis contenti. Itaque parum adſtringentis, colorem nigrum; pluſculum, coeruleum et violaceum; multo plus, purpureum efficere colorem opinatur.
Expoſitis his narrat modos diuerſos, ſecundum quos p. 111.
calore, concuſſu, gelu, admiſtione alcalinorum, adſtringentium vegetabilium, et aere ipſo mutantur aquae ſpadanae. His alias experientias nectit, ſcilicet, aquas ſpadanas non coagulare lac; nec efferueſcere cum acidis, nec cum alcalicis; turbare et praecipitare ſalis ſaturni ſolutionem lactis inſtar; reddere vinum burgundicum et excrementa nigra, et quae ſunt reliqua.

* In itinere medico p. 71.

p. 115. Extractum, quod vires aquarum mineralium praecipuas, quasi in compendio, continet, ex aquis *Pouhon* confici posse, non nulli venditarunt medici practici spadani, simulque illo acui atque augeri aquae crediderunt virtutes. Se etiam tale parare posse, et parasse, cum et sine salis tartari additione, asserit Cl. LIMBOVRG: sed futile et frustra iactatum esse remedium sincere, uti etiam debet, profitetur. Tandem de mutatione fontis *Pouhon*, qua limpitudinem suam interdum perdit, et lacteum quasi colorem induit, et *de cantu*, seu potius sibilo fontis, quo audito pluuiam plerumque praedicere solent oppidani, non nulla addit. Illud partim a transitu aeris mineralis per aquam, partim a partibus terreis non bene solutis, aliisque causis concurrentibus oriri dicit: hoc autem explicare, eiusque conditiones determinare, quia sufficientibus destituitur experientiis, nondum audet, quamuis concedat aerem per angustum orificium pressum in causa esse.

p. 121. In capite *septimo* indicat differentias fontium mineralium spadanorum. Differunt autem supra nominati fontes non solum sapore; qui in *Pouhon* est acidus, in *Geronstere* sulphureus, in *Sauveniere* acidulus, in *Groisbeck* acris, in *Tonnelet* vitriolicus, in *Watroz* austerus; sed etiam gradu frigoris; proportione partium fixarum, spirituum acidorum et sulphureorum; virtute plus minusue subtili atque efficaci; maiori partium ingredientium inter se cohaesione; diuersa grauitate specifica; et vario inde dependente in corpus humanum effectu.

p. 131. In capite *octauo* demum agit de modo, quo acidulae in genere, et speciatim spadanae generantur. Ex multis illis excogitatis, ac plerumque fictis modis, quibus acidulae gignantur, duos tantum agnoscit possibiles. Vel terra, quam aqua alluit, fuit mollis, et aqua partes plus minusue solubiles in se recepit: vel aqua antea iam fuit acida, et praeterfluendo

fluendo ſoluit venas metallicas duras. Prior modus Cl. Auctori minime probabilis videtur. Poſterior, licet arti et naturae conſentaneus ſit, propter ea non placet Auctori, quia acidum in aquis mineralibus cum reliquis partibus et ipſa aqua, non ita arcte coniunctum ſit, ac eſſe debeat, ſi hic modus locum haberet. Nouum igitur proponit modum, qui in eo conſiſtit, ut acidum aſſumat, quod ſub vaporum et halituum forma per cryptas terrae vagetur, mineras lambat, ſalem, terram, reliquaque ſoluat, ſecumque coniungat; tandemque, his vaporibus collectis, fons mineralis proſiliat. Hac enim ratione acidi mineralis fugacitatem, quae chemicis volatilitas dicitur, eiusque leuiorem cum acidulis cohaeſionem atque ſuperficiariam alcali combinationem facilius comprehendi poſſe arbitratur. Ex leuiori illa cohaeſione etiam ſaporem acidulum praeualentem explicat, qui inter potandum linguam tam grate allicit; et ex ſuperficiaria hac combinatione rationem reddit, cur acidum alcali non ſtatim aggrediatur, ſed tempus aliquod requirat: et aqua *Pouhon* tincturae coeruleae, ex maſſa illa violacea, *Laccmus* dicta, paratae, rubrum conciliet colorem: eadem autem aqua ſyrupo violarum affuſa, quando cum illo per aliquot horas mixta ſtetit, eius colorem violaceum mutet in viridem? Vt vero ſuae maius addat pondus opinioni, ſpeciale adducit experimentum. Sumſit enim aquam communem, paulo aceto vini mixtam, immiſit hanc miſturam cucurbitae vitreae, huius alembico indidit parum ſalis alcalini, et limaturae ferri. Deſtillatione peracta, obtinuit liquorem, qui, quod ad ſaporem, leuiter acidus, ſed, quod ad odorem ſpectat, multo acidior erat, et ferri parum, ſalis autem alcalini prorſus nihil participabat. Hunc liquorem miſcet cum violarum ſyrupo, initio color violaceus non mutatur, ſed poſt modo viridis euadit, ac cum aquis accidit ſpadanis. Pari ratione fontis

fontis *Geronſtere* et *Sauveniere* exponere ſtudet indolem ſulphuream. Actioni enim illius acidi volatilis, quod ſalem alcalinum et terram ingredi credit, ſeparationem ſulphuris, quod cum alcali antea hepar ſulphuris conſtituebat, tribuit. Id quod etiam obſeruatur, dum ſulphuri ab alcali ſoluto ſuperaffundimus acidum. Qua de re aquam aceto mixtam denuo cucurbitae iniicit vitreae, alembico autem hepar ſulphuris indit, et deſtillando nanciſcitur liquorem, qui odorem habebat et ſaporem fere, ac aqua fontis *Geronſtere*.

p. 141. Sequitur nunc *pars ſecunda*, eiusque *ſectio prima*, quae praxim rationalem, ſeu fundamenta quaedam practica generalia, continet. *Primum* caput de mechanismo corporis, et functionibus animae, quae omnia lectori medico ex phyſiologicis cognita eſſe debent, agit.

Caput *ſecundum* animae, *tertium* corporis in genere pertractat morbos, et non nulla de quibusdam morbis in ſpecie, e. g. obſtructione, laxitate, morbo hypochondriaco et hyſterico, adiicit. Haec quoque ex pathologicis praeſupponi potuiſſent a Cl. Auctore.

p. 180. Caput *quartum* partium conſtitutiuarum aquarum ſpadanarum in corpus humanum explicat effectus, et quid ferrum, ſpiritus acidus mineralis, ſulphur, ſal alcalinus, communis, et mirabilis GLAUBERI in corpore humano praeſtent, ſingulatim exponit.

p. 191. Caput *quintum* hos effectus in aquis ſpadanis unitos, et coniunctim in corpus hominis agentes, conſiderat: multosque morbos, in primis chronicos, indicit, quibus conueniunt ſaepe memoratae acidulae. Vbi hoc nobis prae aliis viſum fuit notabile, quod aquarum ſpadanarum uſum laudet in internis abceſſibus corporis, e. g. pulmonum, quos his euacuari poſſe

posse credit: si modo aeger, vel medicus, certus sit, pus esse bonum, nec aegrum nimis debilem. Nos autem in suadendis aquis mineralibus, cum abscessus, praecipue pulmonum, iam adsint, fore timidiores atque cautiores, non negamus: quia in eius modi statu morbi, ubi viscus, vel saltem pars eius iam abiit in suppurationem, usus omnium acidularum, praesertim ferratarum, semper suspectus est. Mortem enim harum usu accelerari saepius vidimus. p. 195.

Caput *sextum* varios proponit effectus, quos diuersi fontes spadani in corpus edunt humanum, quare bene distinguendos esse hos fontes, et morbos ipsos, monet Cl. Auctor. Morbos igitur non solum, sed etiam naturam, temperiem, sexum indicat, quibus hic vel ille commendari debeat fons. Difficultates tamen non negat, quae hac occasione oriri possunt in quibusdam casibus, num scilicet hic vel ille fons suaderi atque eligi debeat, quas in capite *septimo* recenset, et aliquatenus remouere studet. p. 203.

Caput *octauum* innuit necessariam praeparationem corporis ante usum acidularum, quae vel venae sectione, vel purgatione, vel utraque simul fieri solet. Limites igitur et tempus determinat Cl. Auctor, quando adhiberi, vel plane omitti debet haec praeparatio, ubi utiles circa consuetum usum purgantium, quibus multi saepe abutuntur medici aquarii, addit cautelas. p. 211.

Caput *nonum* tempus, copiam et modum definit, secundum quem aquae spadanae debent capi, qua occasione Cl. Auctor non solum remedia narrat, quibus interdum inter potandum utendum sit: sed ea etiam adnectit, quae circa aerem, venerem, potum, motum et reliqua, sunt obseruanda. Inculcat in primis equitationem, vectionem, aliosque lusus, quibus corpus exercetur. Frictiones quoque corporis commendat. Somnum pomeridianum assuetis p. 224.

non

non diſſuadet: quem ad modum et his, finita potatione, hauſtum caffe, quem alii nimis ſcrupuloſi medici eo tempore indiſcriminatim damnant, ob easdem concedit rationes, quid? quod ad promouendum ſuadet effectum aquarum. Potus illius ex fructibus cacao parati, quem noſtri ſuccolatam vocant, non ita celebrat uſum, ſed hauſtum caffe, vel vini feruefacti, vel ptiſanae calidae illi ſemper praefert. Infuſum thee prorſus damnat tempore curae.

p. 235. Caput *decimum* diſquirit, qualis diaeta, qualeque regimen ad uſum aquarum ſpadanarum conueniat? In non nullorum alimentorum atque ciborum proprietates inquirit Cl. Auctor, quorum uſum ad cuiuscunque aegroti naturam atque conſtitutionem accommodandum eſſe pronuntiat. Fructus horaeos ſubacidulos, e. g. fraga, ceraſa, rubos, licet alii moroſiores medici durante cura vetent, aquarum permittit potatoribus, et ſolum his interdicit, qui flatibus et ventriculi crucientur acrimonia. Vinorum genera demum examinat, et moſellanum reliquis praeferre videtur. Cereuiſiam non probat, niſi in aſſuetis.

p. 248. Caput *undecimum* vici ſpadae recenſet commoditates et delicias, quae, licet pretio non careant, noſtram tamen minus merentur attentionem.

Caput *duodecimum* et ultimum quaeſtionem mouet: num effectus aquarum mineralium tantum percipiatur aliquo tempore poſt uſum eius modi aquarum? quod ratione et experientia confirmare ſtudet. Quin imo nec hoc aeſtimandum putat Cl. Auctor, ſi non nulli boblini, quo nomine potatores aquarum hic loci appellantur, ſub curae tempus ſe etiam interdum haberent peius. Agere et operari aquas, omnino eſſe neceſſe quilibet perſpiceret; ſed eius modi operationes ſine ſenſatione non perfici poſſe, ſimul cognoſceret.

Super-

Supereſt adhuc *ſectio ſecunda*, praxis experimentalis Auctori dicta, quae XL obſeruationes, ſeu diuerſorum hiſtorias continet morborum, qui aquis ſpadanis tentati et plerumque ſanati fuere. Hiſtoriae hae vel ex propria Cl. Auctoris experientia ſunt collectae, vel ab aliis e. g. DE PRESSEVX, GODART etc. cum Cl. Auctore communicatae; vel ex aliorum ſcriptis deſumtae. Quae cum decerpi et breuiari nequeunt, miſſas has facimus, et Lectores ad earum ablegamus lectionem. Quod reliquum eſt ex praemiſſa dedicatione cognouimus, Cl. Auctorem non ſpadae, ſed in vico quodam, *Théux* dicto, et prope ſpadam ſito, commorari: quem ad modum etiam ex obſeruatione XXIX intelleximus, vel potius coniectura aſſecuti ſumus, Cl. DE PRESSEVX, cum laude quondam medicinam ſpadae facientem, inter homines agere deſiiſſe.

p. 271.
p. 324.

XIII.

De circumſpecto uſu vaſorum ſtanneorum ad potuum ciborumque, ſpeciatim ex ouis conficiendorum, praeparationem neceſſario. Diſſ. inaug. Praeſide ANDREA ELIA BÜCHNERO, M. D. et P. P. O. etc. Reſpondente Auctore *Io. Anton. Carolo Hoeffler*, Halae Magdeburgicae. 1753. 4. pl. 4.

Sequens caſus huic diſſertationi dedit occaſionem: Halae Magdeburgicae femina quaedam parauerat iuſculum ex iure carnis bubulae in patina, ex anglico ſtanno confecta, quod per noctem ſequenti diei aſſeruauerat. Eo igitur illud denuo feruidum fecit in eadem patina, tribus ſimul immiſſis ouis, albumine ſingulis vitellis circumiecto, iisque ex artis coquinariae legibus in eodem loco immotis remanentibus (*Setz - Eyer*). Quo deinde iuſculo et ipſa haec

haec femina, ipſiuſque mariti ſoror atque filiolus, ſingulique uno ouo veſcuntur; paulo poſt vero, hora vix elapſa, omnes nauſea, vomituritione, tandemque vomitibus per octo horas fere continuis corripiuntur, vehementer inde eneruati. In iſta deinde lance, oculis perluſtrata, tres obſeruatae fuerunt maculae nigrae in eodem loco, quo iacuerant oua, his ipſis magnitudine ſua reſpondentes. Vt huius igitur caſus notatu ſatis digni rationes euolueret Cl. Auctor, iam indicatam conſcripſit diſſertationem, in eius capite primo *de vaſorum ſtanneorum contagio in eſculentis atque potulentis generatim cauendo*; in altero autem *de ouis ſpeciatim, vaſorum ſtanneorum contagium promte ſuſcipientibus*, diſſerens. Stannum purum, licet reliquis metallis mollius ac igne fluxilius, ab acidis tamen menſtruis, ſi acidum ſalis communis exceperis, quippe quod conuenientiſſimum eius eſt menſtruum, neque adeo clare neque celeriter, facilius tamen principio ſuo inflammabili orbatum, tumque ab aceto deſtillato, quin et a ſpiritu ſalis ammoniaci cum calce viua parato, ſoluitur. Per ſe itaque parum foret nociuum; maiorem vero nocendi facultatem ab aliis, quae vix non ſemper admiſceri ſolent, metallis, v. c. plumbo, cupro, variis antimonii regulis, arſenico, e. ſ. p., uti in primis in ſtanno ſic dicto anglico fieri ſolet, ſine dubio acquirit; id quod a Cl. Auctore fuſius exponitur. Vale-
p. 19. bunt itaque regulae ab eo inde praeſcriptae: Caueat nimirum quisque, ne cibos potusue etiam vel leniſſime acidos in vaſis eius modi ſtanneis praeparari aut diutius aſſeruari patiatur. Qua occaſione inter alia quoque in eam incidit Auctor coniecturam, an non plurimorum infantum affectus atrophici inde ſuam ducant originem, quod ipſis cereuiſia, ad lampadis flammulam tepida aſſeruata, noctu bibenda porrigi
p. 22. a multis ſoleat? Porro edulia ſalita, praeſertim ſi multum ſalis acceſſerit, haud diu in vaſis ſtanneis relin-

relinquantur. Inde quoque praeter alia illud fluit, quod vasculis illis salsamentariis, salinis dictis, si e stanno confecta fuerint, vitrea potius substituenda sint. Nam interna eorum superficies, qua comprehenditur sal, nigricans facile facta, de metalli admixti aliqua solutione testatur. Attentionem adhuc quoque alia meretur obseruatio: Quod si enim iuscula aut embammata, quibus salis communis vix non semper admiscendi aliqua est necessitas, in lancibus, quarum margo latus est, candentibus subiectis carbonibus, parantur, tum in ipso eorum margine, quatenus eum attingit iusculum, spissamentum acriore salsitudine saporem feriens, in eoque lancis loco maculae cineritiae, soluti metalli testes, deprehenduntur. Inde quoque veri simile fit, quod vascula p. 25.
ex stanno vel etiam puro parata ex aliqua parte solui possint. Terra quidem alcalina, quae inest sali communi, spiritum eius acidum prorsus omnino figere videtur; attamen, quum et simplici salis eius, cum aqua facta, coctione et calcinatione, spiritum acidum expelli posse constet experimento chemico: ex isto iam in lancibus, quibus latus margo est, obseruato phaenomeno apparere videtur, aliquam spiritus acidi a terra sua alcalina dissolutionem in eo marginis loco, quo iusculum pertingit, fortiore coctione per aliquod tempus continuata fieri, ideoque utramque salis partem, et spiritum et terram eius alcalicam ipsi soluendo stanno accommodari posse. Oleosa tan- p. 26.
dem atque pinguedinosa nec praeparentur, nec conseruentur in stanneis eius generis vasis, quum plumbum aeque ac cuprum admixtum ab iis haud difficulter affici ex chemicis constet, praesertim si pro more culinari salia accesserint.

Quum tanta igitur in adhibenda hac supellectili opus sit circumspectione, eam si modo generatim consideraueris: eandem quoque in ouorum praepa- p. 28.
ratione commendari, mirum esse poterit nemini,

 perpen-

perpendenti quippe, illa praeter aquosas oleosis salinis terreisque constare partibus; ex quibus tamen omnibus salinum illud principium, in albumine potissimum haerens, siue ammoniacalis, uti vero esse videtur similius, siue alius naturae sit, huc maxime conferet. Quem in finem, ut eo certiora hic loci dicta fierent, sequentia Cl. Auctor instituit experi-
p. 30. menta: *In orbem*, inquit, *stanneum infudimus ouum sorbile et per noctem ita infusum reliquimus. Mane sorbendum illud dedimus feli: cui tamen nulla alia symptomata, nisi, transacta circiter dimidia hora, frequentes ructus acciderunt. Verum tamen eodem die visa est ventriculo non recte valere, quoniam toto die vix aliquid ciborum degustauit. In ipso autem orbe, ab oui reliquiis purgato, color nitidus perparum tantummodo obscurior factus deprehendebatur. Altero die eidem feli apposuimus comedendum ouum coquendo induratum, quod iterum per noctem, in duas partes dissectum, plana superficie in lance, e stanno Anglico confecta, repositum fuerat. Felis haud ita multo post esum non quidem vomuit; vomituritionibus autem frequentibus vexata est. Nitor stanni paulo magis, ac priori experimento, in nigrum vergebat colorem eo, quo ouum iacuerat, loco. Tertio denique ouum salitum Halense* (Sool-Ey) *medio dissectum priori ratione per noctem in patina asseruauimus. Mane satis insigni nigredine notata erat lanx, et feli ab ipsius oui esu, inter plures vomendi conatus, ter ventriculus est subuersus.*

XIV.

Obseruata quaedam anatomico-chirurgico-medica rariora, a D. C. E. ESCHENBACH. Rostochii, in officina Koppiana. 1753. 4. pl. 7.

Paruae molis libellum hic indicamus, quem tamen sua utilitate non destitui certum est, quod ex obser-

obſeruationibus rarioribus et ſelectis non poſſit non ſcientiae medicae incrementum quotidie maius fieri. Rariores ſcilicet et ſelectiores hic praeferimus: vix enim attinet dicere, eum non tam inſtruendi, quam lucri cauſa ſingulare in exponendis varii generis obſeruationibus ſtudium adhibuiſſe videri, qui vulgaria et ſaepius experientia confirmata denuo proponit, et aliquando leuiter nimis adumbrat. Qualia quidem penes hodiernos obſeruatores, aut qui illud nomen adfectant, exempla deeſſe non ſolent. Id tamen Noſtro concedendum eſt, notatu utique dignos caſus eundem hic expoſuiſſe, qui, ſi non ſemper omnibus conditionibus pleniſſime deſcripti habeantur, maxime tamen neceſſariis nullibi deſtituuntur. Sunt autem decem numero hic ſequenti ratione propoſitae obſeruationes.

1) *Cordis ſitum inuerſum* in puero, ſex annos aetate qui attigit, repertum refert, cuius apex ad dextram, baſis ad ſiniſtram conuerſa erat partem, qui inordinatus ſitus aortam ad dextrum latus, ramos autem inde prouenientes, longiores demonſtrabat. Pariſiis praeeunte Cl. FERREIN an. 1741. haec obſeruata ſunt, et ab aliis etiam, qui hic nominantur, ſimilis fabrica adnotata fuit, quibus adiungimus notandam a Cl. TORRES factam obſeruationem *. p. 5.

2) *Partus monſtroſorum* tria exempla habentur. p. 8. Primum puellum maturum ſiſtit, cui nil inſoliti inerat niſi muſculorum abdominalium in medio infimi ventris loco interiora verſus facta reclinatio magnusque hiatus, ſolo peritonaeo tectus, quod in partu

 ipſum

* Vid. Mem. preſentés à l'Acad. Roy. des Sciences à Paris, Tom. I. p. 136. et Comm. noſtr. Vol. I. P. I. p. 11. Eſt tamen haec differentia ut in Torreſiano exemplo mox poſt partum cadauerinus color apparuerit, cum puer, a Cl. Auctore deſcriptus aliquamdiu integre vixerit.

ipſum ruptum hepar atque inteſtinorum partem manifeſto conſpiciendam exhibebat. Vixit tamen puerulus per viginti quatuor horas, atque mater magnum horrorem, ex viſa per venatorem inopinato facta exenteratione, enatam cauſam huius conformationis extitiſſe arbitrabatur. *Alterum* in puella obſeruatum eſt, cum vagina uteri, prorſus quae clauſa erat, nata. Vrethra ſupra labia pudendorum aperiebatur, a quo loco ad umbilicum varia rubicunda tubercula detegebantur, neſciente tamen matre cauſam inſolitae ſtructurae. *Tertium* bilinguem infantem proponit ceteroquin ſanum. Mediae ſcilicet linguae parti tumor inhaerebat, inferius cum lingua concreſcens, anterius mucronatus, liber, poſterius in linguae ſubſtantiam abiens. Palatum pro ſuſcipiendo hoc tumore peculiari ratione ſuperius excauatum erat. Sugere tamen et voces formare didicit ſine incommodo puer. Quaerit itaque his incitatus exemplis Cl. Auctor, quid de imaginationis maternae efficacia ſit habendum, et cum Ill. HALLERO negantem ſententiam tuetur, quod embryonis tenellum corpus non ſine vitae diſpendio aliquando eiusmodi ferre poſſit mutationes, quod illae ſaepiſſime in grauidis ſine effectu in embryone conſpicuo, occurrant, quod ſaepe cauſa nulla, valide matrem conuellens, detegatur.

p. 14. 3) *Embryones gemelli aſcitici* deſcribuntur, mortui tamen editi, et ſphacelo corrupti, abdomen vere aſciticum in lucem ſecum adferentes, ex quo pertuſo limpida effluxerit aqua. Sexto circiter menſe excludebantur, alter ſpithamam, alter ſesqui ſpithamam longus, quorum autem moles eo increſcere fecerat abdomen matris, ut crepaturae metus exiſteret, et miſeram ipſi conciliaret vitam, quae vero adfectiones breui poſt iterum euanuerunt, redintegrata ſanitate. Mirum certe eſt, utrumque embryonem ſimili morbo fuiſſe adfectum, cum unicum ſim-

plicem-

plicemque illo adfectum fuiſſe, neque adeo rarum ſit, et variis iam auctorum obſeruationibus confirmatum.

4) *Leucomata ſectione inutili cum ſucceſſu ablata fuiſſe* docetur. Virgo nunc viginti iam et quatuor annorum, a variolis utriusque oculi corneam leucomate tectam acceperat, cui ocularius circumforaneus medicus opem, quae in eius modi caſu vix ſperanda eſt, laturus, exteriorem laminam cultello diſcindebat, et refrigerante collyrio inungebat, venam quoque ſecabat, nihilo tamen minus vehementiſſimam inflammationem ſubſequentem auertere non poterat. Poſt aliquod tempus noua corneae, mox ab initio craſſa lamina ſuperinducta eſt, quae a coeruleo, quem prae ſe ferebat, mox in albidum conuertebatur colorem, cum omnimoda viſus ablatione. Variis itaque argumentis comprobare annititur Cl. Auctor, has corneae maculas inter inſanabiles eſſe referendas, cum ſit difficillima certe et vix poſſibilis operatio, illas a cornea liberare laminas, quae corruptae ſunt, quippe quod, tum ob naturalem earum cohaeſionem, ad modum firmam, tum etiam ob auctam eandem per morbum, quo exſiccantur fluida, et fibrae craſſiores ſtrictius ſibi iunguntur, fieri non poteſt. Circa finem alius mentionem facit empirici ocularii, qui callida ratione oculo, a quo detrahere laminam ſe poſſe gloriabatur, ſine laeſione, oui interiorem membranulam applicabat et abſtergebat. p. 16.

5) *Staphyloma ſponte ſanatum* proponit. Iuuenis viginti annorum oculum dextrum ſcintilla candentis ferri tangens, ad medium pupillae, maculam excitat albidam ſurſum ſenſim extenſam et viſum auferentem. Haec ab oculario medico in antecedenti obſeruatione indigitato, eodem modo per inciſionem tollitur, ſed pariter ſine effectus boni ſignis. Redit enim alia eiusdem coloris, remanet autem in media macula tumor ſeu ſtaphyloma, quod per continuam p. 23.

 pal-

palpebrae inhaerentis pressionem sensim iterum euanescit. In sinistro vero oculo gutta serena primo, dein etiam cataracta enata est. Contra hos morbos scarifationem parum valere cum Cl. HEISTERO sentit Noster, cum inflammationes inde enascantur, saepe vix discutiendae; in adducto enim casu post duos adhuc annos vasa sanguifera turgida apparuerunt.

p. 28. 6) *Cataractam post operationem factam sponte et sensim descendisse*, per experientiam, a Cl. Auctore ipso institutam, comprobatur. Quinquagenario scilicet rustico Noster cataractam acu rotunda cuspide instructa deponere tentabat sic, ut eam in posteriorem capsulae lentis partem dimitteret, et hanc aeque ac in humore vitreo viam patefaceret, in quam deprimi lens possit. Omni tamen data opera sine successu deponebatur cataracta, quae mox reassurgebat. Obseruatis reliquis, quibus in eius modi casu opus est, cautelis sexto die turbidus apparebat humor aqueus et triangularis lentis pars in cameram anteriorem illapsa detegebatur. Sed intercedente tempore et hic iterum clarior reddebatur, et praedicta in camera anteriori pars euanescebat sponte cum visus restitutione, successiue autem haec fiebant, accedente singulari phaenomeno, ut in ipso descensu cataractae lucida iam quaedam corpora distingueret aegrotus, sed media quasi linea diuisa. Differit hac data occasione Cl. Auctor de vera cataractae indole, quae non in membrana, sed in lentis crystallinae obscuratione consistit, simulque probat externa et interna remedia, excepta operatione, nihil ad persanandum hunc morbum conferre: hanc autem optime rotunda acu, non illa latiori BRISSAEI suscipi, cum illa et maxime usitata sit, nec operatio difficilis, et latiore instrumento necessario plus destrui debeat ac tenuiore. Tandem post operationem cum lata acu institutam vehementem inflammationem subsequutam fuisse scribit.

7) *Asci-*

7) *Ascitem breui lethalem, post aquam omnem per paracentesin una vice eductam* probat. Septuagenarius, qui spirituoso potu abusus fuerat, tandem sibi hydropem ascitem contraxit, cum maculis liuidis dextrae manus, icteri signis et copiosis insequentibus alui deiectionibus, quae a specierum laxantium paullo fortiorum assumtione relictae fuerant. Nihil profecerunt conuenientia contra hunc morbum remedia, sola spes in paracentesi relicta erat, qua etiam viginti aquae librae detractae sunt, cum aliquo aegri leuamine, superstite tamen diarrhoea. Per vulnusculum perpetuo destillauit serum et aliquot interiectis diebus dolor circa umbilicum enatus, cum virium prostratione et soporoso affectu vitae aegri terminum imponebat. Cum huius morbi varia sit origo, sequitur, nec in paracentesi semper multum spei superesse, nec una vice eductam aquam, omni per fasciarum circumductionem licet habita cura, incommoda aliquando funesta praecauere. p. 37.

8) *Punctiones intestini elapsi frustraneas* adnotat. Vulnus sinistro hypochondrio viri cuiusdam cultro cuspidato inflictum, intestinorum et omenti elapsum producit, quo facto per dimidium horae frigidiori aurae se se committit vulneratus, maior inde copia viscerum horum exprimitur, quae cum ob chirurgorum imperitiam, non dilatato vulnere, fomentis quidem adhibitis, tamen reduci nequibant, acu puncta sunt, ut extendens illa aer emitteretur, at sine successu. Eadem enim distensio remanebat et sphacelus superueniens occidebat aegrum. Clarum hinc esse dicit Cl. Auctor, assentientibus aliis, puncturam eius modi periculo non carere, neque saepe prodesse. p. 43.

9) *Lapideae concretiones in ventriculo ex abusu medicamentorum terreorum enatae* recensentur. Quadragenario nimirum viro, ob arthritidis et febris graviores impetus aegro, pulueres absorbentes, quibus p. 46.

aliqua ſalis medii portio mixta fuit, praeſcribit medicus. Poſt diu continuatum autem uſum pondus in ventriculo percepit aeger, pro diuerſo corporis ſitu mobile, durum et inter alliſum ſonum referens. Hinc mucilaginoſa et oleoſa cum diluentibus adhibentur, ſed fruſtra, ſponte ſua vero adſumens emeticum aeger, diuerſos ex ventriculo expellit lapillos, quorum quidam iuglandem minorem aequabant, compactos et denſos, quibus cum difficulter eſſet exitus, ſimul cum lapillis ſanguis ſincerus exſcreatus fuit, tandem autem aeger reconualuit. Quod ſane exemplum monſtrat, non negligendam eſſe quamcumque in remediorum uſu cautionem.

p. 48. 10) *Podagra lacte ſanata* proponitur, in viro ſexagenario, qui, cum a parentibus arthriticis natus fuerit, a prima iam iuuentute eius generis affectionibus vexabatur, uſque dum grauiſſima ipſum inſectaretur podagra. Contra quam variis etiam non inefficacibus remediis utebatur incaſſum. Incidens autem in DOLAEI *de furia podagrae lacte victa* tractatum, huius viri monitis ſe parere velle conſtituit, quatuor lactis libras quotidie adſumendo. Quae vero doſis ab initio vix ferri poterat in debili corpore; ſuccedebat enim pertinax alui obſtructio, quae aliis vinci debebat remediis. Nihilo minus is ſuo tamen firmiter perſtitit propoſito, et ſenſim imminutis ſymptomatibus melius ſe habere coepit, ita, ut poſt continuatum per nouem fere menſes ſoli cum nutrientibus alimentis commixti lactis uſum omnibus a morbi inſultibus viueret liber, ſuis defunctus alacriter negotiis: tandem alio morbo chronico confectus. Varia quidem et copioſa in taedii dolorisque pleno morbo farrago medicamentorum laudari ſolet, neque tamen omnia adaequata aut lactis continuato uſui praeferenda. Hic Cl. Auctor de venae ſectione, laxantibus et opiatis tantum diſſerit. Duo priora, rite penſitatis morbi conditionibus, negligenda non ſunt,

ſunt, ſed morbi cauſam quidem non tollunt, effectus tamen mitigant. Opiata etiam remedia culpari non debent, quod prudens eorum adplicatio ea aeque, ac alia remedia innoxia reddere poteſt. Lactis certe uſus, quod tenue alimentum continet, ſeruatis accurate omnibus neceſſariis diaetae regulis, ſpasmos lenit, acres ſuccos obtundit, ad euacuationem eos diſponit, meliores ſenſim ſubſtituit, et ſanitatis integritatem reddit. In quo momento utique Cl. Auctor et omnium eorum meretur aſſenſum, qui remediorum actiones non ex praeiudicata quadam opinione aut ſuperuenientibus malis ſymptomatibus, quippe quae ſaepe ex alio longe fonte et minus ſtudioſa obſeruandorum attentione oriuntur, diiudicandas eſſe exiſtimant.

XV.

Diſſertatio medica: de Optimo infantis recens nati alimento. Praeſide IACOBO REINBOLDO SPIELMANN, Reſpondente *Bernhard. Henric. Rang.* Argentorat. 1753. 4. pl. 4½.

Optimum illud eſt omnibus alimentum, ex quo optimum corporis nutrimentum hauriri illudque ſanum conſeruari poteſt. Infantis alimentum illud eſt optimum, quod per naturam eius ita praeparari poteſt, ut qualitates fluidis et ſolidis corporis tenelli proprias acquirat. Infans autem pro diuerſo vitae aetatisque incremento diuerſo alimento nutriendus eſt. Aliud enim requiritur, dum in utero adhuc incluſus eſt, aliud, dum iam lucem adſpexit. Quo propius autem infans eſt ſuae origini, eo teneriores et molliores corporis ſtructurae partes ſunt, eo citius tamen increſcit; quo plures menſes annosque habet, eo firmior fit eius corporis compages. Cuilibet ergo ſtatui victus debet eſſe conue-

niens et in priori tenuissimus et copiosior, in po-
p. 6. steriori paulo densior et parcior concedendus. Partes corporis animalis sunt aqua, oleum et terra solubilis, siue gelatinosae, hinc ex his partibus alimenta ingerenda constent. Sunt tamen his etiam aliae partes alibiles intertextae. Talia interim sint alimenta, quae digestionis organis subigi possunt. Omnia autem alimenta, quae masticationis ope praeparata demum digeruntur, in infante recens nato alendo absint, quippe qui masticationis officina perfecta den-
p. 9. tibus scilicet destituitur. Ille liquor, qui partes alibiles per corporis humani vires ex alimentis extractas et elaboratas continet, chylus appellatur. Chylus autem a sanguine secretus lac est. Lac ergo, quum partes alibiles per corporis organa praeparatas contineat, optimum infanti recens nato erit alimen-
p. 11. tum. Lac ipsum varium est. Hoc e chylo per actiones arteriarum attenuato et subacto factum, ab alimenti ingesti partibus plus minusue nutrititiis, a corporis viscerum dispositione varia, a massa humorum bone vel male mixta, excretis et retentis, animique pathematibus, in animalibus et hominibus diuersam naturam induit. Cum ergo a variis causis lac varium et in diuersis animalibus, alio tempore aliam et diuersam indolem habeat, in eodem pro alimento infantum adhibendo cautus selectus a medico
p. 19. instituendus erit. Optimum est humanum et quidem maternum, quia infans per nouem iam menses liquoribus maternis nutritus, ad naturam matris propius accedit et mater ideo etiam eo tempore lac copiosum in mammis gerit. Quum vero vel ob matrum mollitiem vel ob alias causas infantes saepe alieno lacte, siue nutricum siue animalium, alendi sint, disquirendum esse putat Cl. Auctor, quodnam tenellis corporibus optime conueniat, ideoque lactis boni criteria adducit. Omne lac in butyrum, serum et caseosam materiam resoluitur. Pro varia harum

harum partium mixtione idem differt. Illud igitur erit optimum, in quo hae partes proportionata mixtione adſunt. Hanc autem proportionem ut determinare poſſet Cl. Auctor, varia inſtituit cum lacte variorum animalium experimenta, iuxta quae partes butyraceas, caſeoſas, ſero arctius nexas, ſeroſas, ſolidiores et aquoſas ſeparatas euaporatione et inſpiſſatione productas ratione ponderis et quantitatis examinauit. In iis autem experimentis acidorum p. 25. affuſionem omiſit, quoniam ab his partes oleoſae cum caſeoſis coeunt indeque ratio harum duarum partium perſpici nequit. Ex Cl. Auctoris experimentis varia lactis genera ita erunt collocanda: ratione quantitatis aquae, aſininum, humanum, equinum, caprinum, vaccinum, ouillum; ratione quantitatis pinguedinis, ouillum, vaccinum, humanum, caprinum, aſininum, equinum; ratione caſeoſae materiae ouillum, caprinum, vaccinum, equinum, humanum, aſininum: ratione quantitatis ſeri, aſininum, humanum, vaccinum, equinum, caprinum, ouillum. Experimenta inſtituta porro docent, lac p. 28. aſininum proxime ad humanum accedere ideoque prae reliquis ipſi ſubſtitui poſſe, et poſt hoc equinum eſſe ponendum. Duo autem haec genera ex animali obeſiori ſumenda ſunt. Lac vero vaccinum non ita commode infantibus propinatur, ſiquidem eius partes pingues et caſeoſae a debilibus infantis digeſtionis organis ſubigi nequeunt. Hinc de corri- p. 29. gendo hoc lacte cogitarunt medici, et Noſter quoque experimenta inſtituit illudque cum ſaccharo, vitellis ouorum, et amygdalis dulcibus ſeorſim miſcuit, digeſtionis calori expoſuit, ſeparauit, inſpiſſauit, indeque diuerſa producta obtinuit, et a ſaccharo lacti addito miram caſei tenacitatem, ab amygdalis vero lactis tenacitatem corrigi obſeruauit. Lac itaque vaccinum amygdalis et affuſa aqua correctum humano ſubſtitui et in infantibus nutriendis adhiberi commo-

d us

p. 30. dius posse arbitratur. De reliquo tandem usitato infantum alimento non nulla adhuc bene monet Auctor ostenditque iura carnium animalium cum selectu esse danda. Infanti tenero illa conueniunt, quae ex carne animalium tenerius gluten vehentium parantur; iura pinguia et saturata noxia sunt. Ouorum albumen subactu difficile ipsis nunquam, vitellum vero, cum facilius soluatur, potius est porrigendum. Neque unquam iura et oua infantibus sola danda, sed vegetabilia alimenta interponenda sunt.
p. 32. Pulmenta illa ex farina cocta et parata, quae a robustissimo ventriculo vix digeruntur, tenellis infantibus ter quaterque de die dare, turpissimum est, cum ab hoc victu, per malos mores usitato, rachitis, atrophia, glandularum obstructio, asthma et catarrhi suffocatiui oriantur. Cur quaeso, loco farinae crudae panem bene fermentatum cum lacte ad pultis consistentiam coctum tenellis non exhibeamus? Sed repugnabunt matronae, obstetrices, nutrices, aniculae, maiori saepe, quam medici periti, auctoritate pollentes.

XVI.

Histoire naturelle generale et particuliere avec la description du Cabinet du Roi. Tom. IV. à Paris de l'imprimerie royale 1753. 4. mai. 2. alph. 22. pl. XXIII. Tab. aen.

hoc est.

Historia naturalis, generalis et particularis cum descriptione musei regii. Tom. IV. etc.

Dum ad quartam hanc historiae naturalis partem describendam accedimus, non ingratum fore speramus Lectoribus nostris, si succinctam aliquam totius operis delineationem praemittamus. Anno nimirum 1749 titulus huius operis et instituti ratio sche-

ſchediaſmate, Pariſiis in regia typographia impreſſo, indicabatur, quod iuſſu regio et ſub auſpiciis Illuſtriſſ. Comitis de MAVREPAS, Viri Cll. BVFFON et DAVBENTON, membra academiae regiae ſcientiarum, prior praefectus horti regii, alter demonſtrator et cuſtos theſauri rerum naturalium, in horto regio diſpoſiti, elaborandum ſibi ſumſiſſent, et in quo hiſtoriam naturalem, generalem et particularem, cum deſcriptione dicti theſauri regii, ut ſyſtema completum, hiſtoriam naturalem illuſtrans, in quindecim voluminibus in quarto tradere ſuſcepiſſent.

Primum nimirum volumen, hiſtoriam naturalem in genere, nec non theoriam telluris generalem et ſpecialem; ſecundum generalem animalium et in ſpecie hominis hiſtoriam; tertium et quartum animalia quadrupeda; quintum amphibia et piſces cetaceos; ſextum piſces; ſeptimum conchylia et inſecta marina; octauum inſecta terreſtria et nonum aues complecti; tria volumina ſequentia decimum, undecimum et duodecimum regni vegetabilis hiſtoriam; ultima vero tria volumina decimum tertium, quartum et quintum, regni mineralis contemplationem pertractare debent.

Tria priora volumina iam eodem anno 1749, et in forma quarta et in duodecima, ut dicunt, edita tantoque applauſu excepta fuerunt, ut primi voluminis editio altera iam anno 1750 prodiret. Quae ſingula in his tribus voluminibus contineantur, a nobis, qui recenſionem librorum anno 1750 ſeqq. prodeuntium ſuſcepimus, tradi non poterunt: nexus vero propoſitarum doctrinarum id a nobis exigere videtur, ut, antequam ad quartum volumen progrediamur, totius operis ſummam paucis indicemus. Primum nimirum volumen ſermonem de tractando ſtudio hiſtoriae naturalis, et alium de hiſtoria et theoria telluris, praemittit; in ſpeciali vero tractatione,

tione, formatio planetarum et ſpeciatim ſyſtemata WHISTONI, BVRNETI, WOODWARDI aliorumque auctorum proponuntur, et porro quoque de ortu ſtratorum terrae et variis conchyliis aliisque marinis corporibus, in iis deprehenſis, de inaequalitate ſuperficiei terrae, fluminibus, lacubus et maribus horumque fluxu et refluxu, de inaequalitatibus fundi maris, de ventis et terrae motibus, nec non de aliis telluris mutationibus diſſeritur. Secundum volumen hiſtoriam animalium in genere et ſpeciatim hominis tradit, ita, ut comparatio inter animalia, vegetabilia et mineralia primum inſtituatur, et generationis hiſtoria ampliſſime, in experientiis et concluſionibus inde deductis, proponatur, et in hominis conſideratione natura eiusdem in genere, nec non infantia, pubertas, aetas virilis, ſenium et mors conſiderentur. Haec omnia Cl. BVFFON propoſuit, in volumine tertio autem Cl. DAVBENTON primo deſcriptionem generalem theſauri rerum naturalium regii exhibet et ſpeciatim deſcriptionem illius partis dicti theſauri, quae ad hiſtoriam naturalem hominis pertinet, tradere ſuſcipit. Oſſa ſcilicet corporis humani integra, nec non diſſecta et morboſa, ſceleta gibboſorum, rhachiticorum, exoſtoſes, caries, anchyloſes, fracturae et calli, partium variarum corporis, in primis vaſorum cera repletorum praeparationes, partes aliae corporis, in liquoribus conſeruatae, nec non ex cera, ligno etc. naturalia exemplaria artificioſe efficta, porro mumiae, et concretiones lapideae, in corporibus humanis deprehenſae, deſcribuntur. His tandem Cl. BVFFON tractationes de ſenſu viſus et auditus, nec non de ſenſibus in genere ſubnectit, et varietates hominum ſtudioſius examinat.

Primi et ſecundi voluminis hiſtoriae huius naturae verſio germanica, uno volumine et duabus partibus

bus comprehensa, 1750 prodiit *, quarum primam Cl. BIERLINGIVS, alteram Cl. KAESTNERVS in germanicam transtulit linguam, hic tamen utrique, in primis secundae, circa generationis historiam varias animaduersiones eruditas subiunxit. Tertium volumen a viro, nobis ignoto, translatum iam anno 1752 prodiit, cui etiam notas quasdam adiecit Ill. HALLERVS. Quartum tandem hoc, ut secundi tomi alteram partem, hoc ipso anno accepimus, cuius versionem et hic, ut in reliquis, accurata et verborum et rerum expositione obseruata, Cl. KAESTNERVS dedit et paucas notas adiecit. Accesserunt etiam in germanica versione et ad tomum primum et secundum praefationes Ill. DE HALLER: illa generalem historiae naturalis considerationem, quatenus in tanta rerum obscuritate, hypothesibus variis assumtis, ad maiorem perfectionem deduci possit, exhibet; haec vero generationis historiam in genere quidem, sed speciatim in animalibus, quatenus in praecedenti volumine a Cl. BVFFON proposita fuit, sub examen reuocat, et ingeniosam magis quam veram eam esse ostendit, licet ideo veritatibus reuelatis contraria non sit.

His praemissis ad quartum volumen historiae naturalis, in fronte huius tractationis indicatum, accuratius considerandum progredimur, et mox in principio causam retardatae editionis detexisse videmur. Inuenerat enim facultas theologica Parisiensis in primis huius historiae naturalis voluminibus propositiones quasdam religioni contrarias, quas cum Cl. BVFFON communicauit, qui in responso dato sententiam

* *Allgemeine Historie der Natur, nach allen ihren besondern Theilen abgehandelt, nebst einer Beschreibung der Naturalienkammer Sr. Majestæt des Kœnigs von Franckreich, nebst einer Vorrede Herrn D.* ALBRECHT *von* HALLER. *Hamburg und Leipzig.* 1750. 4to.

tentiam suam plenius declarauit, et has epistolas quarto volumini inserere promisit. Lubenter accepit dicta facultas et explicationes et promissum: hinc tres illae epistolae in principio huius voluminis leguntur.

p. 3. Sermo de natura animalium, Auctore Cl. BVFFON, primam huius voluminis tractationem sistit, in qua tum animalia inter se, tum animalia potissimum bruta respectu hominis examinantur et ex sensuum externorum et internorum differentia diiudicantur. Affectiones animalium, quae omnibus corporibus et illae potissimum, quae vegetabilibus propriae sunt, hic non considerantur, ita, ut et animalia, ab hominibus prorsus diuersa v. c. ostreae in hac tractatione vix attendantur, sed animalia potius, ad naturam hominis propius accedentia, comparationem ingrediantur. Hoc ideo monemus, quoniam in sequentibus propositionibus filum tractationis, quod physicos a natura imperfectiorum corporum ad naturam perfectiorum non per interualla maiora, sed per series successiuas ducit, non deprehendimus. Cum vero Cl. Auctori placuerit, id potissimum ostendere, quod hominem ab animalibus brutis distinguit, eumque iis longe superiorem reddit: non
p. 6. nisi animalia homini proxime similia elegit. Animal, vel in statu motus et quietis, vel in statu vigiliarum et somni, consideratur. In priori omnia organa (*ressorts*) machinae animalis agilia sunt, in posteriori quaedam tantum, et quae in statu somni agunt, etiam in statu vigiliarum idem praestant; actio cordis et pulmonum priores, sensus et motus posteriores sistit; nutritionis enim et incrementi actiones ad vegetabilium conuenientiam referuntur. In *somno* ipso constitutum animal ad vegetabilia quodam modo accedere videtur: nutritur enim, crescit et se euoluit; si vero sensus et membra, motum perficientia, eidem tribuimus, tunc vera animalis idea oritur, et eo

eo perfectior, quo perfectiora ſunt ſenſus et motus organa. Homo reſpectu organorum circulationis et p. 10. reſpirationis cum equo, boue aliisque animalibus perfectioribus conuenit, ſed reſpectu organorum ſenſus et motus maxima obſeruatur differentia, in primis, ſi caput et extremitates ſpectes. Quo magis itaque animalia ab hominibus perfectione recedunt, eo maior eſt differentia partium, a centro remotarum, licet interiora viſcera ſaepius non adeo diſſimilia inueniantur. Cerebrum et ſenſoria organa, p. 14. inde dependentia, alteram partem eſſentialem oeconomiae animalis formant, et uti cor et partes internae, inde dependentes, continuo agunt, idque ſine cauſae externae impulſu, ſic ſenſus alternatim tantum et per obiecta externa excitati operantur, quo facto motus impreſſus cerebro communicatur et inde motus externi et progreſſiuus potiſſimum producuntur. Obiectionem, quam de effectu forti, cauſae leuiori minus proportionato, adducere quis poſſet, Cl. Auctor reſoluere annititur et aſſerta ulterius illuſtrat.

In organis igitur ſenſoriis externus, in cerebro p. 23. internus ponitur ſenſus, in quo etiam tremulus motus, cum ſenſatione coniunctus, diutius durat; hic etiam omnes impreſſiones recipit, ille tantum illos, qui fabricae organi conueniunt, ita, ut oculus lucem, auris ſonum ſentiat, in conſeruanda tamen motus impreſſione et vibratione oculus excellit, et ideo ſenſuum externorum praeſtantiſſimus eſt. Animalia vero bruta et homo perfectione ſenſuum ita differunt, ut homo tactu, viſu et auditu, ſenſibus cognitioni corporum et cogitationi magis aptis, animalia reliqua odoratu et guſtu, ſenſibus appetitui et inſtinctui magis aptis, excellant; ſenſuum tamen praeſtantia in utrisque exercitio acquiritur. Animal, p. 33. quo magis ſenſus exercuit, eo perfectius eſt, homo vero Cl. Auctori nec ratione, nec intellectu maiori

pollere videtur, licet ſenſus externos aures v. c. et oculos magis exercuerit. Nam, ſic pergit ille, imbecillitate ſenſuum laborans myops vel ſurdaſter, intellectu aliis, qui ſenſus perfectiores habent, inferior non eſt, et hinc concludit, in homine praeter ſenſus externos et internos, etiam ſenſum ſuperiorem, ſic animam appellat, eſſe, cuius eſſentia et actio a natura ſenſuum externorum prorſus diuerſa deprehenditur, anima igitur hominis efficiet omne illud, quod ſenſus materialis perficere nequit. Circa haec Auctoris aſſerta nihil monemus, ſed quaeſtiones addimus: eſtne aliquid in intellectu, quod non antea fuerit in ſenſibus? poteſtne anima ſine ſenſuum miniſterio inſtrui et perfectior reddi?

p. 35. Pergit vero Cl. Auctor in incepta ſua demonſtratione, et differentiam animalium brutorum et hominum in variis actionibus declarat. Animalis bruti neonati inſtinctum ex uberibus lac quaerendi, canis exercitati aliorumque animalium actiones ex ſolo materiali ſenſu explicat, ſolam ideas ſuſceptas comparandi facultatem, ſiue combinationem, quam homi-
p. 46. nibus tribuit, his denegat. Inde tamen non excellentiam hominum prae reliquis animalibus, ſed potius miſeram ſortem, et vitam, animi affectibus agitatam, deducit. Vix ſequi poſſumus Cl. Auctorem in ſermone ſuo, cum argumenta, controuerſis ſententiis ſaepius agitata, breuibus indicari non poſ-
p. 55. ſint verbis. Memoriam denegat animalibus et ſuam
p. 61. ſententiam contra obiectiones varias defendit; hac occaſione ſimul ad inſomniorum naturam declarandam progreditur.

p. 69. Homo duplex eſt, ex principio ſpirituali anima, et animali mere materiali compoſitos, prius vero ex ſententia Cl. Auctoris poſteriori ſemper contrarium eſt. Principium materiale citius ſe euoluit, et in motu tremulo, per ſenſus externos ad internos producto, conſiſtit, principium ſpirituale tardius euol-

uitur

nitur et educatione perficitur, qua idearum per alios homines communicatio praestatur. Quando prius dominium suum exercet, tranquilli quidem sumus, saepius tamen altero materiali principio impedimur, cuius tamen impetus per prioris vim supprimimus, quando vero materiale vehementiam suam exercet, spirituale prorsus supprimitur, in priori casu felices sumus, in posteriore tales esse videmur. Felicitas igitur hominis in unitate actionis internae unius vel alterius principii consistit, quando vero ambo in aequabili ast vehementi actione versantur, miserrimus et hominis status, id, quod in variis aetatibus porro declaratur. Progreditur inde Cl. Auctor ad animi p. 77.
affectus siue passiones, quarum alias homo proprios, alias animalibus reliquis communes habet, et quarum hae physicae sunt, illae morales, et hae, ut causae, illae, ut effectus considerari merentur. In his distinguendis fusius versatur Cl. Auctor, easque ex variorum animalium actionibus diiudicat. Post- p. 90.
quam vero indiuidualem hominis cum animalibus comparationem instituit, hominem porro, in societate constitutum et animalia, coniunctim viuentia, considerat. Apum congregationes cum societatibus hominum comparari non posse ostendit, cum illae ex causis physicis, hae vero ex moralibus dependeant; porro artificiosissimam fauorum aliorumque domiciliorum fabricam et admirandas saepius actiones, quae ab animalibus etiam vilissimis perficiuntur, cum humanis, per rationem definitis actionibus, neutiquam comparari posse asserit Noster, p. 104.
deinde collectionem alimentorum, qua animalia tempore aestiuo futurae prospiciunt indigentiae, effectum prouidentiae, hominibus saltim propriae, esse negat, et varia exempla, quae defectum cognitionis rationalis in animalibus declarant, adducit. Phaenomena igitur de natura animalium studiose collegit et ingeniose coordinauit Cl. Auctor, an vero in tan-

 ta

ta vocabulorum ambiguitate et impoſſibili ferme definitione, de qua ipſe conqueritur, vires et affectiones hominum et animalium brutorum ſemper et ubique rite diſtingui et certo definiri poſſint, aliis, qui hunc ſermonem diiudicandum ſibi ſumunt, relinquimus.

p. 113. Accedimus nunc ad tractationem, de deſcriptione animalium concinnanda, quam Cl. DAVBENTON exhibuit. In deſcribendo animali vera methodus eſt conſtituenda, quae a methodo nomenclaturae, noſtro tempore inter hiſtoriae naturalis ſcriptores aſſumta, differt. Hi enim a Cl. Auctore accuſantur, quod definitiones incompletas, ex quibusdam characteribus hauſtas, proponant, antequam corpus definiendum accurate diſquiſiuerint. Deſcriptio vero accurata, quae hiſtoriae naturali conuenit, non externa quaedam ſigna tantum colligat, ſed et interioris fabricae rationem exhibeat, minime vero taedioſa et ſubtilis ea ſit, ſed eſſentialium partium et affectionum animalis delineationes ſiſtat, qua in re perficienda et vocabulorum et rerum ſelectus inſtitua-
p. 120. tur. Haec deſcriptio porro et ſtatum quietis et motus exprimat, et phyſiognomiam animalis ſiue faciei configurationes et ductus, cum hominum facie com-
p. 126. paratas, diſcernat. Externarum partium conſideratio non niſi ad hiſtoriam naturalem pertinet, internae vero partes, quae etiam obiectum hiſtoriae naturalis ſunt, anatomen, medicinam et chemiam ſimul concernunt. Oſtenditur itaque, differentia inter anatomicam et hiſtoricam cognitionem, quarum illa ſubtilius partium examen ſuſcipit, haec vero generalia obſeruat et colligit. Qua in re, ut in aliis pluribus, apparet cognitionis hiſtoricae et phyſicae limites, a Cl. Auctore confundi, et attentam obſeruationem et coordinationem corporum et partium, quae fundamentum eſt, a concluſionibus, inde deductis, non ſatis ſeparari. Quicquid enim anatomicus

micus euoluit, quicquid chemicus in mixtionibus detegit, physicus in diiudicandis naturae viribus et effectibus applicat, et omnium susceptus labor in cognitione uniuersali, inde deducta, coincidit. Hinc et est, quod Cl. Auctor non satis definire queat, quo modo limites descriptionis, historiam naturalem illustrantis, poni debeant; ex una enim parte p. 131. essentiales tantum affectiones et structurae rationes in variis animalibus annotare docet, et ostendit, quo modo a variis hactenus proposita anatome comparatiua animalium in hos usus conuerti possit, ut tandem accurata et in omnibus partibus conueniens anatome, historiae naturali inseruiens, eruatur; ex altera vero parte monet, historiae naturalis cultorem in dissectionibus haec minima negligere et generales tantum animalium conuenientias in generibus et speciebus attendere debere. Quaenam vero sunt illa minima, quae ad cognitionem totius non pertinent? et cur quaeso Cl. Auctor viscerum et ossium potissimum descriptiones reliquis partibus praefert, et musculos, arterias, venas et neruos non attendit? Descriptiones accuratae animalium, quoad externas internasque partes, historicae et physicae cognitionis fundamentum sunt, si externas partes inter se comparamus et genera species et varietates inde constituimus, historiae naturalis methodus exsurgit, oeconomiae vero animalis generalem et specialem cognitionem ex utrisque in primis vero internis declarat physicus. Utrumque coniungere infinitus labor est, quem quidem, an nostri Auctores praestare poterunt, videbimus in sequentibus.

Porro vero exhibet Cl. DAVBENTON tractatio- p. 142. nem de dispositione animalium quadrupedum methodica, in qua primas, quas ARISTOTELES duxit, lineas dignis extollit laudibus, RAII, KLEINII, LINNAEI methodos, ut artificiales, passim perstringit, in descriptione vero animalium quadrupedum,

 ne-

neglectis his methodis, de animalibus domesticis, feris, et exoticis * successiue nunc agendum esse monet.

p. 169. Quo modo animalia dici possint domestica Cl. BVFFON nunc examinat, et, ut deum naturae auctorem et conseruatorem considerat, sic hominem in mutandis naturalibus corporibus quoad genera et species nihil mutare posse ostendit, licet in indiuidua imperium suum exercere valeat. Homines enim, in societatem quandam coeuntes, varia animalia bruta libera ita sub iugum duxerunt, ut iis ad varia vitae commoda uti possint. Ex his praecipuum est equus, cuius historiam naturalem, hoc est, vitam et mores nunc describit Cl. BVFFON. Animal enim syluestre et indomitum industria hominum ad varia officia praestanda dispositum fuit, et varias seruitutis notas, corpori impressas, ostendit. Delineantur itaque mores equorum, qui in America iugo Hispanorum se subduxerunt, et libere in iis prouinciis vagantur, qua occasione puouinciae, in quibus a variis auctoribus equi syluestres annotati
p. 179. fuerunt, adducuntur. De methodis, equos in primis per continuatas diu vigilias domandi porro disseritur, et cura hominum, in eleuandis et ad seruitium disponendis equis, describitur, in primis vero ostenditur, quo modo et capistro et calcare ad gressum et cursum artificiose praestandum adiguntur et assuescunt.

p. 197. Corpus equi, magnitudine excellens, proportione partium et inde resultante pulchritudine reliquis animalibus quadrupedibus, corporis mole conspicuis, praestat, quo modo ita haec ipsa partium proportio et aetas equorum varia diiudicari debeant, indi-

* Hanc quadrupedum methodum, ex idea vulgari, quae naturae conueniens hic dicitur, Cl. BVFFON in Tom. I. p. 33. assumsit.

indicatur. Porro de re equinaria bene instituenda, de seligendis et ad propagationem disponendis equis utriusque sexus, de locis, in quibus equorum armenta conseruanda sunt, fusius disseritur. Cum vero ad rem equinariam perficiendam varietates equorum ex diuersis Europae prouinciis congregentur, climatis et nutrimenti varietatem in mutandis equis, ut in aliis animalibus et plantis quoque aliquid conferre declaratur. Homines enim diuersae aeris temperiei per apta domicilia et vestimenta se accomodant, et vario victui magis quam animalia bruta assueti sunt, attamen et hominum generationes sub diuersis climatibus sensim mutari posse conceditur. Et equas quidem Galliae inquilinas ad propagationem optime seligi possunt; equi tamen, vel ex calidioribus vel ex frigidioribus Europae prouinciis oriundi, admittendi sunt. Quo modo vero equi in coitu adiuuandi et equae post conceptionem disponendae sint, accurate declaratur. p. 204. p. 215.

Vitae terminus equorum, ut in reliquis animalibus, ex incrementi tempore diiudicatur, ille enim hoc sexies vel septies superat, et uti homo, ex asserto Cl. Auctoris ad decimum quartum annum usque crescit, (quem tamen terminum ex obseruatione et epiphysium consideratione ad vigesimum usque extendimus), et ad octuagesimum vel centesimum annum usque vitam protrahit, sic equus, qui quarto anno incrementum absoluit, vigesimum quintum vel trigesimum annum raro superat. Hominis neonati incrementum maius in superioribus partibus est, in equis vero et aliis animalibus inferiores in principio incrementi maiores sunt. Traditur post ea historia equorum, quatenus in variis orbis habitati prouinciis inueniuntur, eorundemque differentia ex testimoniis variorum scriptorum declaratur. Arabici equi prae reliquis ut pulcherrimi et optimi laudantur, et verum clima equis conueniens Arabia vi- p. 226. p. 228. p. 249.

 detur;

detur; uti enim alii populi armenta ſua, peregrinis equis adductis, meliora reddunt, ſic Arabes indigenam progeniem ſemper cuſtodiunt, nec peregrinos equos unquam immiſcent. Annectuntur in fine pauca de mutatione pilorum, hinnitu, ſomno et quiete, modo bibendi et quibusdam morbis equorum, cum omnes in hiſtoria naturali tradi nequeant.

p. 258. Tractationem hanc de vita et moribus equorum deſcriptio equi, a Cl. DAVEENTON elaborata, excipit. Explicatio vocabulorum, quae externas equi partes deſignant, praemittuntur, et explicationes eorundem eo magis attendendae ſunt, quod plurima animalia ad eorundem normam deſcribuntur. Solidipeda enim animalia fabrica ſua ab homine multum differunt, quare ad huius normam deſcriptio anima-
p. 269. lium non apte diſponitur. Partes itaque externae capitis, trunci et extremitatum anteriorum et poſteriorum ſuccincte deſcribuntur, et amplior tractatio de coloribus equorum diuerſis, tum ſimplicibus tum compoſitis, ſubiungitur. Cuiuscunque vero coloris ſit equus, optimus tamen iudicatur, ſi extremitates iuba et cauda nigro colore tinguntur. Colores quosdam bonam, alios peruerſam equorum indolem indicare veteres aſſumſerunt, ſed crebrior obſeruatio falſam hanc opinionem diſcuſſit, et generoſos equos
p. 279. in omni ferme colorum varietate detexit. Signa, in variis partibus corporis equini obſeruata, quibus proportio laeſa et vitia conformationis declarantur, fuſius proponuntur et differentia equorum ex varietate laboris et uſus, cui impenduntur, ſimul recenſentur. Haec vero cuncta eo accuratius tradi poterant, cum in ſcriptoribus rei equinariae, quae a Cl. Auctore paſſim citantur, obſeruationes copioſae et ſaepius reiteratae inueniantur, hic in compendium
p. 300. quaſi deductae. Dimenſio equi hiſpanici generoſi, quae poſtea exhibetur, aptam omnium partium corporis

poris equini proportionem declarat, quae ex delineatione huius equi addita luculenter declaratur, et ea potiſſimum de cauſa attentius perluſtrari meretur, quod reliquorum animalium proportio impoſterum ad hanc normam definienda erit.

Anatome equi, a variis auctoribus tradita, a Cl. Auctore repetita non exhibetur, ea enim tantum, quae proprio examine in variis et aptis ſubiectis cognouit, propoſuit et paſſim iconibus additis declarauit. Sic canalis alimentorum, praecipue vero coeci et coli inteſtini, nec non ventriculi, accuratior deſcriptio non tantum, quoad ſitum, ſed etiam, quoad fabricam diuerſam exhibetur. Viſcera abdominalia reliqua, nec non pulmo, cor, lingua et cerebrum breuiter deſcribuntur, organa generationis in utroque ſexu et verbis et iconibus egregie illuſtrantur. Equos mammas non habere ARISTOTELES aſſeruit, quem omnes ſequuti ſunt reliqui ſcriptores, Auctor tamen noſter, per analogiam aſini deductus, in praeputio equi mammas utrinque poſitas detexit. In alantoidis deſcriptione extenſio huius membranae, liquor urinoſus, in ea contentus, et corpora, conſiſtentia ſatis firma praedita, quae in eo inueniuntur, vel productione alantoidis incluſa inter hanc et amnios membranam quaſi a filo dependent, deſcribuntur. Haec corpora, quae hippomanes nomine veniunt, viſcoſa ſunt et intus caua, nec fronti pulli equini inhaerent, ut veteres aſſumſerunt, ſed coagulum ſiue ſubſidens viſcidum corpus ſiſtunt, in liquore illo natum et productionibus alantoidis, ut hydatides, comprehenſum. Foetus vero equinus ratione externarum et internarum partium ſtudioſe examinatur, et relictis reliquis mollioribus partibus ſceleton equi, ad delineationem propoſitam, deſcribitur.

p. 306. p. 319. p. 328.

Rei equinariae ſcriptores oſteologiam equi in tres partes diuidunt: anteriorem ſcilicet, ex capite, p. 337.

 ver-

vertebris colli, ſcapulis et pedibus anterioribus compoſitum; mediam ex vertebris dorſi et lumborum, nec non coſtis et ſterno conſtantem; poſteriorem, cui peluis oſſa cum cauda et poſteriores pedes accenſentur. Naturae partium contrariam hanc diuiſionem relinquit Noſter, et in hominibus ſtabilitam ſceleti diſtinctionem ad equos applicat, omniaque oſſa accurate deſcribit; in qua vero deſcriptione Auctorem non ſequi nec primaria inde ſeligere poſſumus, ſed lectores ad ipſam deſcriptionem, ut in
p. 368. aliis antea expoſitis, remittimus. Subnectit Cl. DAVBENTON earum equi partium deſcriptionem, quae in muſeo regio inueniuntur et ad hiſtoriam naturalem equi illuſtrandam pertinent, v. c. hippomanes, pars corporis cauernoſi penis equini, membrana albuginea teſticuli, lapis bezoar ex equo, et oſſa varia in primis morboſa.

Hactenus recenſita normam, quam in animalibus deſcribendis obſeruant Cll. Auctores ſatis decla-
p. 377. rant. Simili itaque ratione in hac parte et hiſtoria naturalis aſini a Cl. BVFFON, et deſcriptio accuratior una cum partibus, in muſeo regio aſſeruatis, ad hiſtoriam naturalem aſini ſpectantibus, a Cl. DAV-
p. 437. BENTON additur. Simili prorſus ratione hiſtoria naturalis bouis, eius deſcriptio et partes, in muſeo regio conſeruatae, recenſentur. Nos ex his omnibus pauca tantum, ſparſim ſelecta, adducimus, cum accuratior recenſio rerum propoſitarum limites noſtri ſermonis nimium produceret.

p. 379. Tractatio de aſino Cl. BVFFON occaſionem praebet, in ideam ſpeciei et degenerationis animalium inquirendi; non enim concedit, aſinum, ut diuerſam ſpeciem, ad equi genus referri poſſe, ſed omnia animalia, quae in generatione continua ſimilia iterum animalia producunt, ſpeciem conſtituere affirmat, qua in re nullum diſſentientem habebit hiſtoriae naturalis ſcriptorem, inde vero non ſequitur, ſpecies

ſpecies ad genera, genera ad ordines, ordines ad claſſes per conuenientiam et diſconuenientiam ſignorum externorum ita reduci non poſſe, uti indiuidua ad ſpecies reducuntur. Iam adeo ſtabilitum et ex logicis principiis erutum eſt hoc hiſtoriae naturalis fundamentum, ut nemo ſubordinationem corporum naturalium neget, vel non videat, eandem in conſideratione corporum naturalium maximi uſus eſſe. Omnia itaque, quae Cl. Auctor proponit, hoc fundamentum non euertunt, ſed tantum declarant, quod etiam omnes concedunt, in ſpeciebus varietates occurrere, quae minus eſſentialium partium mutationes ſunt, per climatis et nutritionis differentias aliasque concurrentes cauſas inductae. Et eo redeunt, quae ex alibi dictis * de hominum varietatibus repetit, ulterius explicat, et ad animalium brutorum degenerationes applicat. Nemo eſt, qui aſinum ſpeciem animalium conſtituere neget, et ab equi ſpecie differre non concedat, cum vero animal ſit, praecipuis notis characteriſticis equo magis, quam boui ſimile, equus omnino appellari poteſt, et inter differentias ſpecificas illa, quae a cauda deſumitur, optime ſeligitur, et equus, cauda in extremo ſetoſa, dicitur.

Aſini in Arabia, utpote ſub calidiore climate, p. 397. orti ſunt, inde in Aegyptum, Graeciam reliquasque Europae prouincias tranſierunt; in noſtris enim frigidioribus nec copioſe inueniuntur, nec magnitudine et robore excellunt, in calidioribus vero prouinciis Barbaria, Agypto nec non Guinea magnitudine et robore perfectiores inueniuntur. Vti vero in noſtris prouinciis magnitudine diuerſos conſpicimus aſinos, ſic in Barbaria quoque praeter ſylueſtres maiores, qui tamen haud feroces erant, alios minores et noſtris forte imbecilliores vidimus.

Cum

* Hiſt. Nat. Tom. III. p. 371.

p. 441. Cum de armentis boum, in hominum uſus coactis, et conſeruatis diſſerit Cl. BVFFON ad nutritionem animalium, quodam modo conſiderandam, excurrit, et hominem non tantum carne animalium, ſed vegetabilibus quoque nutriri poſſe aſſerit. Non enim, inquit, vera nutritio, quae conſeruationi et incremento corporum fauet, eſt craſſa illa materia, quae in carne et herbis conſpicitur, ſed moleculae organicae, quae in utrisque continentur. Differentiam itaque tantum in eo conſiſtere aſſerit, quod ſub volumine aequali caro et grana cerealia copioſiores moleculas organicas contineant, quam herbae et aliae vegetabilium partes, nutritioni deſtinatae, et ita ad magnitudinem ventriculorum, in ruminantibus conſpicuam, et tanto volumini digerendorum proportionatam progreditur. Sed moleculae mixti, quae a chemicis declarantur, et copiam olei, ſalis, aquae, et terrae proportionatam ſiſtunt, et in animalibus et vegetabilibus diuerſimode diſpoſitae inueniuntur, melius omnino, quam aſſumtae et alibi quoque ad generationis negotium applicatae, moleculae organicae indolem nutrimenti optimi in variis alimentis definire videntur. Nec obiectionem de ventriculo equorum et aſinorum, reſpectu ruminantium, paruo, inde ſolutam videmus, quando illis colum et coecum magis amplum concedit, functiones enim coli

p. 455. et cocci ab illa ventriculi longe diuerſi ſunt. Cum boues intra biennium maximam incrementi partem abſoluant, vita eorundem quoque ſexies vel ſepties incrementi tempus ſuperat, ita, ut decimo quarto circiter vel decimo quinto anno pereant.

p. 469. Boues lambendo pilos euellunt atque deglutiunt, ex his conuolutis in ventriculo globi formantur, qui aegagropilae vocantur, hae ſemper in primo ventriculo ſubſiſtunt; pili enim, ad reliquos ventriculos et canalem inteſtinorum deducti, ſine mora tranſeunt.

p. 537. Inter eas partes, quae ad hiſtoriam naturalem bouis perti-

pertinent et in muſeo regio aſſeruantur, plures ſunt aegagropilae, aliae ex pilis et ſoeno conuolutae ſine cruſta, aliae incruſtatae, muco et terreſtribus partibus, uti in geneſi calculorum corporis euenire ſolet, in ſuperficie compactis. Boues vero in climate noſtro temperato primum nati videntur, vel in his prouinciis, in primis humidis et abundantia pratorum conſpicuis locis melius conſeruantur, ita, ut maiores, perfectiores et copioſiores in his, quam in ceteris et calidioribus praecipue Europae prouinciis, inueniantur. p. 471.

XVII.

IOH. BERNH. *von* FISCHER *gewesenen Leibarztes der Kayſerin Anna und Archiaters des Rußiſchen Reichs, wie auch Mitglieds* Academ. Natur. Curioſ. *Lieflændiſches Landwirthſchaftsbuch auf die Erdgegend von Lief-Eſt-und Curland eingerichtet, worinne 1) die Vortheile des Feldbaus, der Viehzucht und Haushaltung; 2) die Urſachen und Mittel der Viehſeuche; 3) die Cur verſchiedener Bauerkrankheiten, und ſonderlich der Peſt vorgetragen werden. Mit einer Vorrede von* IOH. GOTTFR. ARNDT. *Halle im Magdeburgiſchen 1753. 1 Alphabet 2½ Bogen.*

h. e.

IOH. BERNHARD. de FISCHER Liber de re ruſtica, ad regiones Liuoniae, Eſtoniae et Curoniae accommodatus, in quo 1) ea, quae ad agriculturam, rem pecuariam et oeconomicam pertinent, 2) cauſae et remedia luis bouinae, 3) cura variorum morborum, quibus ruricolae obnoxii ſunt, praecipue peſtis traduntur.

Poſtquam Auctor huius libri Cl. munere archiatri ſummi Imperatricis imperii ruſſici ANNAE per ſeptem

ſeptem annos cum laude defunctus fuerat, Rigam, unde primum euocabatur, reuerſus eſt, ibique in villa ſua vicina omne tempus atque ſtudium in rebus oeconomicis addiſcendis, diſquirendis et emendandis collocauit, omnes agriculturae mutationes ſedulo adnotauit pluresque obſeruationes inſtituit, unde hic liber natus ab Auctore nunc in lucem editus fuit. Ipſe autem liber totus in duas partes diuiditur. *Prima pars* de agricultura in genere agit, in cuius ſectione prima agricultura ſpecialis, in ſectione ſecunda horticultura et in ſectione tertia prognoſtica fertilitatis et ſterilitatis vegetabilium pertractantur. *Secunda pars* agit de re pecuaria, cuius ſectio prima tractationem de equis, ſecunda de bobus, tertia de ouibus, capris, ſuibus, canibus et felibus, quarta de auibus domeſticis, quinta de apibus exhibet. Poſt haec duae appendices annexae inueniuntur, in quarum prima variarum rerum domeſticarum diſquiſitiones, in altera vero peſtis conſideratio reperiuntur. Cum agricultura itaque dum occupatus eſt Cl. Auctor, ante omnia terram conſiderat eiusque tria genera aſſumit, humum, limoſam et arenoſam terram. Humus cum arena ſale terrae communi, nitro aereo et pinguedine mixta eſt, facile ſolubilis, mollis, leuis atque fertilis deprehenditur. Limoſa terra in ſua mixtione intima de martiali principio participat, parum humi, ſalis terrae et nitri aerei continet, hinc denſa, non adeo ſolubilis nec fertilis eſt. Arenoſa nihil humi, ſalis et pinguedinis, multos vero ſilices minimos habet, hincque ſicca et ſterilis reperitur. Ex tribus harum terrarum generibus omnes aliae ſpecies componuntur, prout ipſae diuerſimode mix-
p. 40. tae ſunt. Hiſce praeſuppoſitis Cl. Auctor oſtendit atque docet, qua ratione hic vel ille ager commode tractandus, ſtercorandus, emendandus fertilisque reddendus et ſemina frumentorum optime ſpargenda fructusque colligendi ſint. Ex ſectione ſecunda

de

de horticultura praeſertim diſcimus, qua ratione plantae culinares et ad uſum domeſticum aptae e. g. braſſica, beta, daucus, petroſelinum, armoracia, raphanus, cepa, allium, ſinapi, ruta, ſaluia, hyſſopus, cuminum, mentha, lupulus optime coli, conſeruari et cuſtodiri queant. In ſectione tertia, dum prognoſtica diiudicantur, intelligimus, illa, quae a lunae ſiderumque influxu petuntur, incerta, dubia, fallacia immo nulla eſſe, id quod quisque ſola experientia inſtituta cognoſcere poterit. Optima vero prognoſtica futurae agrorum fertilitatis ex ventorum vario acceſſu aerisque temperie mutata deſumuntur, quorum non nulla tanquam certa nec adeo fallacia Auctor adducit experientiſſimus. p. 85.

Partis ſecundae ſectio prima multa continet, quae ad equos pertinent in eaque ergo natura equorum, ſigna varia, vel bona vel mala ex corporis eiusque partium ſtructura deducta, ipſorum conſeruatio et morbi traduntur. Morbi autem equorum, quos Cl. Auctor ex ipſorum ſanguine calido, ex peruerſo modo, quo homines iis utuntur et conſeruatione neglecta deducit, plures ſunt, ex quibus nominantur morbi oculorum, auditus difficilis, haemorrhagia narium, anhelatio, cordis palpitatio, febres, colica, obſtructio alui, mictus cruentus, urinae retentio, urina aquoſa, icterus, vertigo, diarrhoea, tuſſis, glandularum maxillarium induratio, vermis internus et externus, ſcabies, macies, ganglia, ulcera aliaque. In ſectione huius partis ſecunda pecorum naturam, ipſorum aetatis ſigna, modum ea conſeruandi, curam in uictu et potu propinando adhibendam, ſaginationem inſtituendam vitulorum educationem aliaque pertractat Noſter et ipſorum quoque morbos recenſet, quorum praecipui ſunt lactis defectus, lac ſanguinolentum, ulcerum tumores, aſpritudo papillarum, alui obſtructio, ruminatio laeſa, dentium vacillatio, ulcera, p. 102. p. 160. p. 180.

mictus

mictus cruentus, diarrhoea, dyſenteria, tuſſis, ſcabies, claudicatio, verrucae, rabies canina, morbi oculorum, vermes, hydrops, inteſtini prolapſus, morbi venerei. Praeter hos autem morbos luem bouinam in primis fuſius accuratiusque examinat et deſcribit. Duae huius ſaeculi peſtes notabiles ſunt, quarum prima anno 1709 in Vngaria, Polonia, Ruſſia, Curonia, Liuonia, Suevia, Hollandia, Germania, Succia et in Italia uſque ad annum 1718 ſaeuiens ingentem pecorum numerum internecioni dedit; altera ab anno 1740 in Hollandia, Anglia, Saxonia inferiori, Dania, in Pruſſicis et Hanoueranis ditionibus ſatis diu graſſata eſt. Eadem in Liuonia ab anno 1748. uſque ad annum 1752. multa pecora interemit.

p. 196. Praecipua ſymptomata in omni peſte bouina graui, haec tria maxime ſe ſe exſerunt. Primum fauces, lingua, palatum ab abſceſſibus et ulceribus ita arroduutur, ac ſi cancro deſtructa eſſent, quae corruptio uſque ad ventriculum ſaepe ſerpit. In dorſo magna porro eſt ſugillatio, unde illud vehementer dolet, caro nigra et pinguedo tenuis et aquoſa obſeruantur. Tandem ventriculus pecorum aegrotorum deprauatus et valdopere expanſus eſt, ex quo aqua ingurgitata copioſe effluit, inteſtina inflammata et nigra immo interdum putredine exeſa ſunt et a tanta deprauatione ventriculi et inteſtinorum diarrhoea oritur. Veſicula fellea ſolito maior et bile nimis tenui repleta reperitur. Haec ultima peſtis ſpecies, quae omni tempore pro peſſima habita fuit, etiam ab anno 1748 uſque ad annum 1751 in Liuonia graſſata eſt et hiſce ſignis ſe ſe manifeſtauit. Vaccae nimirum ab initio morbi lactis defectum, tuſſim atque inediam patiebantur, nihil praeter panem potumque frigidum appetebant; horripilatione corripiebantur; os ipſarum rubebat et calebat, ex oculis lacrymae et ex naribus pituita effluebant, pedesque ſubinde

ſubinde attollebantur; in non nullis muſculi abdominales conuellebantur, paucis obſtructa aluus, plurimis vero liquida erat, quam tertio die diarrhoea vehemens mucoſa ſequebatur. Appetitus viriumque proſtratio tanta, ut pedibus amplius inſiſtere non poſſent, ſed deciderent et perirent. In illis, quibus os non adeo feruebat, tuſſis et diarrhoea remittebat, urina copioſa excernebatur, ruminatio redibat, ſpes ſanitatis affulgebat. Vaccae conualeſcentes plerumque abortum patiebantur, quae vero durante peſte foetum edebant, a morbo liberae erant, et quae ſcabie in collo vexabantur, euaſerunt, Illae, quae praeterito anno morbum ſuperauerant, futuro ab eodem liberae erant, licet inter aegrota pecora verſarentur. In pecoribus, quae aegrotari incipiebant, mactatis, p. 200
magna aquae ingurgitatae copia e faucibus emanabat et in ventriculo alimenta corrupta, dorſumque ſugillatum, veſicula vero fellea immutata reperiebantur. Horum pecorum mactatorum carnes ruſtici pauperes, canesque veſiculam felleam ſine noxa deuorarunt. Quoniam in non nullis a limatura martis praeſeruatiue data, bilis nigerrima inuenta fuit, putat Auctor acidum vehementiſſimum in bile adeſſe, quae a particulis martialibus e ſanguine adductis deinde mutata fuerit. Inter plurima remedia, quae adhibuerunt oeconomi, antimonium, ſulphur, rhabarbarum, nitrum, balſamus ſulphuris cum oleo lini coctus, pix liquida, baccae iuniperi cum aceto coctae, oleum lini cum tabaco et cereuiſia coctum, recenſentur. Ad prophylaxin alii miſcelam ex tabaco, farina, ſemine lini, ſale communi et aqua factam, alii alexipharmaca cum camphora propinabant, alii venae ſectionem inſtituebant. Quae vero omnia remedia dubia et incerta in vi ſua exſerenda cognita fuerunt, paucaque pecora medicamentis adhibitis curata fuiſſe obſeruatum eſt. Quo vero Auctor noſter Cl. in peſte bouina conſideranda veri naturae indagatoris partes impleat, eius

etiam indolem cauſasque diſquirendas ſibi ſumit, quas ex aeris temperie maximam partem deducit et plerumque, quando diram hiemem aeſtas ſicca excipit, luem bouinam irruere contendit. Hoc aſſertum ut eo firmius corroboret, aeris temperiem ab anno 1742 uſque ad annum 1752 in agro Rigenſi, in quo per hoc tempus peſtis ſaeuierat, obſeruatam annotauit.

Aer calore ſolis expanditur et frigore condenſatur. In primo ſtatu multas particulas heterogeneas variosque vapores ope ventorum recipit; in altero ſtatu, a frigore particulae in aere contentae arctius compinguntur maioremque vim acquirunt, uſque dum aut per ſe conſumantur, aut cum pluuia mixtae decidant, hincque nociuum effectum in homines reliqua-
p. 208. que animalia exſerant. Annis ſupra citatis tales tantasque mutationes aer ſuſtinuit, quibus et herbis et pecoribus praua nociuaque diſpoſitio inducta fuit. In pecoribus in primis ſanguis, ſucci digerentes et ventriculus corrupta fuerunt, in ipſorum hepate ab acri bile ſecreta veſicula fellea repleta et extenſa fuit, quae bilis acris inteſtinorum arroſionem diarrhoeam et inflammationem produxit. Quod vero pecora non in una regione ſimul omnia hoc morbo corripiantur, partim diuerſae in diuerſis locis ſanguinis mixtioni et denſitati, qua non ſtatim prauos halitus ſuſcipiunt, partim diuerſae in his illisue terris herbarum bonitati
p. 211. adſcribendum eſſe videtur. Hoc ſingulare in peſte Rigenſi obſeruauit Noſter, quod nempe ſub copioſo trifolii prouentu illa vehementius graſſari, ſub linagroſtis vero et ranunculi pratenſis incremento auctiori ceſſare inceperit. Monuit vero etiam doctiſſimus FISCHERVS in *additamento* quodam ad hunc librum nuper edito nobisque communicato, ſub linagroſtis reditu nihilominus tamen peſtem ſine contagio communicato denuo acceſſiſſe, colligitque exinde, halitus malignos acceptos in aliis pecoribus citius, in aliis tar-
p. 212. dius euolui. Nouus vero linagroſtis et reliquarum
herba

herbarum reditus oſtendit, a tempeſtate humidiore terram fertiliorem, aerem ſiccum, correctum eoque ipſo cauſam peſtis aliquo modo ſublatam fuiſſe. Cauſis p. 216.
morbi nunc cognitis ac praeſuppoſitis eo aptiora remedia opponi poterunt. Ex his prophylactica primum commendantur, quorum optimum eſt, ut pecorum ſanguinis mixtio atque diſpoſitio bona conſeruetur, ideoque iſta iuſto tempore circa ſolſtitium circiter aeſtiuum domi ſeruanda ſunt, antequam in paſcuis herbae calore aeſtatis ſicco malignos vapores attrahant atque areſcant. Vtile quoque per obſeruationes inuentum fuit, quod pecora, quae in iuniore ſecalis herba paſcuntur, aluum ſolutam nanciſcantur indeque conſeruentur. Illis pecoribus, quae in paſcuis victum quaerunt, remedium praeſeruatiuum ex foliis ribeſiorum, ex cortice ceraſi racemoſae ſiue padi et ex ſorbo in doliis cum ſale interſperſo paratum et decoctum quotidie propinandum eſt. Illa etiam lixiuio calido lauanda ſeduloque fricanda, poſteaque lupulus, baccae iuniperi, colocynthis aut allium contuſum cum pane ingerenda ſunt. Cum potu limus et ſcoriae ferri miſceantur aliaque alexipharmaca, leuiſticum, abſinthium, enula, gentiana cum ſale et aceto mixta adhibeantur. Bos non caſtratus et in partes diſſectus in vaſe aheneo cum aqua ad pultem coquendus eſt, cuius decoctum pecora bibant. Antimonialia et in primis hepar antimonii ſuam quoque virtutem praeſtant, uti in additamento annotatum legimus, ab hoc enim ſanguis diluitur, lac rubeſcit, et euacuationes aluinae leniores proueniunt. Quando ipſe morbus pecora inuaſit, eadem in ſtabulis retinenda ſunt nullusque victus propinandus, ſed remedia curatoria e. g. decoctum ex abſinthio et calamo aromatico cum ſale, tabacum conciſum cum ſpiritu vini, ſapo cum allio danda et remedia diaetetica ſupra commendata adhibenda ſunt. Hiſce autem remediis ventriculus a cruditatibus et ſuccis corruptis liberatur bi-

liſque acris eliminatur. Diarrhoea, quae ab impuri-
tatibus in inteſtina pulſis tunc temporis prouenit, ſa-
lutaris eſt, nec ab hac ipſa, ſed ab inflammatione,
gangraena et ſphacelo inteſtinorum ab acri bile indu-
p. 227. ctis, pereunt. Illa peſtis ſpecies, ubi ſugillatio in
dorſo a ſanguine in vena magna dorſali ſtagnante et
putreſcente adeſt, venae ſectione, ſapone, tabaco,
lotione et frictione curatur. Puſtulae in ore et fauci-
bus aperiendae, et ulcera aloe, myrrha, viridi aeris,
vitriolo et melle abſtergenda ſunt. His ergo abſolu-
tis, nunc Auctor in tertia ſectione, de ouium, capra-
rum, ſuum, canum et felium natura, moribus, pa-
ſcuis, pabulo, variis eorundem morbis, uti in prae-
cedentibus agere pergit, id quod etiam in quarta et
quinta ſectione peragit, quae omnia adducere longum
nimis foret. In appendice prima, dum varias res do-
meſticas pertractat, inter alia de variis farinae ſpecie-
bus eiusque conficiendi modo, de cereuiſia, aceto,
ſpiritu vini eaque parandi variis artificiis, de methodo
carnes varias condiendi et conſeruandi agit. In ap-
pendice demum altera peſtis hominum naturam eius-
que ſigna et ſymptomata explicat docetque eandem a
corruptione acidi aerei, hanc vero ab aere ſicco ter-
raeque motibus prouenire variaque remedia prophy-
lactica commendat. Praeter ea, quae nos adduxi-
mus, plura alia adhuc lectu digna et iucunda continet
hic liber, eo magis utilia, quoniam ab oeconomo,
phyſico et medico ex multis obſeruationibus inſtitu-
tis attente, accurate docteque confectus eſt, ideoque
omnibus oeconomis et qui re ruſtica delectantur com-
mendandus.

XVIII.

Prolusio ad panegyrin medicam, quam indicit ac simul obseruationes quasdam anatomicas de utero et naturalibus feminarum proponit D. IVSTVS GODOFREDVS GÜNZ, Reg. Cons. Aul. et Archiater. Anat. et Chir. P. P. O. Fac. Med. Ass. de Acad. Reg. Sc. Paris. et Regg. Acadd. Scient. et artium Rothomagens. et Suecicae Sodalis. Lipsiae 1753. 4. pl. 2.

Cum multum intersit, tum cognoscendi corporis humani causa, tum ad enucleandas diiudicandasque morborum sedes, verum et genuinum nosse viscerum situm, in partibus feminarum naturalibus studiosius peruestigandis hanc ob causam, occupatus fuit Ill. Auctor. Idque eo maiori cum necessitate, quod in eorum situs determinandis quibusdam conditionibus acutiores etiam differre solent dissectores. Positum enim uterum media in pelui esse scribunt, omnem ab hoc loco aberrationem ad morbosum statum referentes; sed accuratior contemplatio edocuit Ill. GÜNZIUM, nunquam illum medium tenere locum, saepius in latus sinistrum, quam in dextrum inclinare, et bene notante quidem HVBERO, ob suppositi intestini recti flexum. In plerisque porro collum atque fundum in eadem linea poni deprehenditur, quo fit, ut vagina etiam, obliqua reddita, dextro suo latere ad os uteri propius, quam sinistro accedat. Hinc margo uteri dexter ad os sacrum, sinister ad vesicam conuertitur, quod alibi non adnotatum fuisse rei peritis constabit; nunquam tamen perpendicularis eius situs fit, collum potius ad vesicam et pubem, fundus ad os sacrum spectat. Quam conditionem etiam grauiditas non mutat, nisi quod in iis, quae saepe pepererunt,

runt, magis horizontalis euadat, praecipue ſi ampla peluis extiterit. Reliquae Ill. Auctoris obſeruationes ad figuram uteri et partium coniunctarum connexionem ſpectant. Vteri ſuperficies aduerſa vix non ſemper plana et compreſſa eſt, auerſam autem conuexam et rotundam eſſe monet Noſter, ut *uterus ab ea parte conum inuerſum referat.* Exinde ſimul eſt, ut ligamenta lata ad uteri aduerſam partem adcreſcant, quae autem ſibi utrinque ſimilia ſunt. Ouaria in pelui plerumque conduntur eius ſub margine, dextrum tamen ad uterum plerumque propius accedit, et dorſum horum utrumque ad os ſacrum conuertit, et faciem aliam inferiorem, aliam ſuperiorem conſpiciendam offert. In tubis FALLOPII eadem eſt utrinque longitudo, ſed dextra magis flexuoſa, neque in omni decurſu inflexae ſunt, ſed ab initio rectae, neque perpetuo in progreſſu ampliantur, ſed anguſtationibus interdiſtinguuntur. In uniuerſum multis modis variantem obſeruauit Ill. Auctor amplitudinem. Orificiorum autem diuerſitas animaduerſa a membranulae, quae illud ambit, et extremam aeque ouarii partem ac fimbrias comprehendit, integritate vel laeſione prouenit. Finis porro in fimbrias abiens, quamuis plerumque retro ouaria dependere in peluim ſcribatur, in puellis et nondum nubilibus tamen ante ouaria conſtitutus haeret, ut differentia haec ſitus ab diſcrepantia aeque ac erectione ſpongioſae ſubſtantiae prouenire haud immerito videatur. Ligamenta lata plica quadam et ouaria, et rotunda, ſic dicta, ligamenta complectuntur, nullum autem, praeter duplicatum peritonaeum, ligamentum ipſa ouaria utero iungit, prout latum etiam ligamentum ad vaginam non deuenit, licet plica inter inteſtinum rectum, uterumque ligamenti vice fungi poſſit. In utero deinde, per ſe conſiderato, craſſities partis auerſae maior eſt, quam aduerſae, cauitas admodum anguſta et pro ratione muliebris virgineique uteri multum diuerſa.

ſa. Tribus quidem ea determinatur lineis, ſed in virgineo fere rectae illae ſunt, in muliebri autem, a parte cauitatis, concauae prorſus. Membrana, interiorem inueſtiens uterum, nulla eſt, villis tamen internis totus inſtruitur, nec non conſpicuis admodum poris, et maioribus aliquando lacunis pertunditur, in virgine etiam nuper ab Ill. Auctore obſeruatis. In collo cauitas tota aſpera eſt, diuerſiſſiſimis autem modis, niſi quod media eum plerumque diſtinguat eminentia, accedentibus lateralibus. Os, quod internum dicunt, in puellis linea tantum transuerſa patet, ſic, ut labia quaſi compreſſa ſint. In iis autem, quae pepererunt, inaequale oſtium redditur, ut nulla grauiditatis nota inde deſumi queat. Ob vaginae adhaeſionem cum illo labium anterius poſteriore breuius fit, et poſterius a vagina diſtat, anterius eam fere contingit. Figura tandem vaginae non rotunda eſt, duos potius in parietes poteſt diſtingui, alter planus, poſt veſicae baſin, alter arcuatus ſuper inteſtino recto, antrorſum dirigitur; dum ſub oſſibus pubis progreditur, a latere comprimitur, et crumenae inſtar conſtringitur. Hinc intus eminentiae enaſcuntur, ſaepe quatuor, duae ſuperius atque inferius, maiores, et duae minores a latere, omnes ramoſae. Hymen, oſtio appoſitus et pyloro non abſimilis, a vaginae tunica et exteriori cute introrſum flexa, enaſcitur, verſus exteriora conuertitur, ſuperius anguſtior, inferius multo latior.

Patet itaque in iis, quorum notas accurate et ſtudioſe ab aliis traditas, accepimus, plura tamen relinqui, quorum adnotatio multum et neceſſitatis et utilitatis habet. Confidimus etiam Ill. Auctorem ea, quae de obſeruatis in grauidis et puerperis exponenda promiſit, ob inſigne, quae doctrinis medicis inde accedet, emolumentum proxime eſſe expoſiturum.

XIX.

Quaeſtionum medicarum, quae circa medicinae theoriam et praxin ante duo ſaecula in ſcholis facultatis medicinae pariſienſis agitatae ſunt et diſcuſſae ſeries chronologica cum doctorum praeſidum et baccalaureorum propugnantium nominibus. Opus ad medicinae medicorumque pariſienſium hiſtoriam maxime conferens. Pariſiis apud Ioannem Thomam Heriſſant. 1752. 4. mai. pl. 14.

Quaeſtionum medicarum, quae circa medicinae théoriam et praxin a duobus fere ſaeculis in actibus veſperiarum doctoratus et regentiae apud medicos pariſienſes agitatae ſunt et diſcuſſae, chronologica ſeries altera. Opus ad medicinae medicorumque pariſienſium hiſtoriam maxime conferens. 1752. 4. pl. 14.

Compendiaria medicorum pariſienſium notitia, ſiue clarorum virorum, qui a ſaeculo circiter decimo quarto, ad hunc uſque diem, in facultate medicinae pariſienſi vel decanatum geſſerunt, vel baccalaureatus, licentiatus aut doctoratus gradum obtinuerunt, chronologica ſeries, additis dignitatibus et muneribus, quibus pro tempore functi ſunt. 1752. 4to mai. pl. 3.

Qui hic proponuntur, tres diſtincti librorum tituli, unum quaſi opus ſiſtunt, quod nomina virorum, qui in ſchola medicorum pariſienſium inclaruerunt,

ruerunt, eorumque labores, ſcilicet ſpecimina, in obtinendis variis gradibus academicis exhibita, ſiſtit. Debemus hanc notitiam Cl. HYACINTHO THEODORO BARON, qui circa finem anni 1752. decanatum geſſit, et in praefatione monet, exercitationes has academicas, quarum tituli hic exhibentur, quicquid ſalutaris artis theoria amoenitatis, quicquid praxis medica utilitatis habeat, complecti. Licet vero ſchola medicorum pariſienſium iam initio ſaeculi duodecimi inclaruerit, tamen et ante artem typographicam inuentam, et ſub eius initium haec ſpecimina ſiue quaeſtiones medicae, cum in ſchedulis tantum elaboratae fuerint, conſeruari non potuerunt, ideoque nullae hic inueniuntur, quae ſaeculum decimum ſextum antecedunt. Et olim quidem agitatae et diſcuſſae theſes ſub poſitionum forma tantum, poſt ea vero fuſiori ſermone propoſitae fuerunt, ſeruata tamen concinna in rebus proponendis breuitate, ita, ut quaelibet theſis quinque articulis ſeu corollariis componatur: primum nimirum corollarium quaeſtionem exponit, et maiorem ſyllogiſmi propoſitionem exprimit, quae in ſecundo comprobatur; minor propoſitio tertio continetur corollario, cuius probationes et argumenta complectitur quartum, tandemque in quinto corollario diluuntur obiectiones, et ex his praemiſſis elicitur concluſio. Hae quaeſtiones medicae, cardinalitiis vel quodlibetariis diſputationibus, uti in earum fronte, quas nos hoc potiſſimum ſaeculo impreſſas accepimus, legitur, deſtinatae, quoad titulos tantum ordine chronologico hic recenſentur, ita, ut in medio quaeſtio exponatur, a dextra doctoris praeſidis, a ſiniſtra baccalaurei proponentis nomine addito. Enumerantur autem primo aliquae tantum, quae ab anno 1539 ad annum 1574. recuperari potuerunt, poſt ea ab anno hoc 1574. omnes ita, ut in commentariis facultatis deſcriptae fuerunt, recenſentur.

In ſecunda huius operis parte ſeries altera quaeſtionum exſtat, earum ſcilicet, quae pro veſperiis, pro doctoratu, et pro paſtillaria, ſic dicitur actus regentiae, *Docteur regent*, propoſitae, et viua voce inter doctores colloquentes diſcuſſae et reſolutae fuerunt. Praemiſſo igitur nomine candidati vel doctoris, a quo quaeſtiones ventilatae fuerunt, ipſae, quotquot ab anno 1576 ad 1752. recuperari potuerunt, recenſentur.

Tertia pars huius operis, ut in titulo expreſſum legitur, nomina clariſſimorum medicorum exhibet, eo ordine, ut primo nomen decani et annus, poſt ea nomina eorum, qui ſub hoc decanatu ſummos in medicina honores ſuſceperunt, adiectis inſuper honorum titulis, quibus non nulli ex his condecorati fuerunt, recenſeantur.

Addit tandem Cl. Editor in praefatione et viros, Cll. BERTRAND et GEOFFROY, aliosque plura, quae hiſtoriam medicinae, et in primis ſcholam medicorum pariſienſium, concernunt, ex patria auitaque haereditate obtinuiſſe, quae cum orbe erudito demum communicanda eſſent. Nos vero ſelectum quaeſtionum medicarum, in primis quodlibetariarum, quarum tituli hic tantum exprimuntur, typis expreſſum exoptamus; rarius enim ad nos transferuntur, et licet non omnes auctorum eruditionem et praeſtantiam declarent, non nullas tamen lectu omnino dignas fuiſſe ipſi hi noſtri commentarii abunde declarant.

XX.

Noua phyſico-medica.

Regiae Berolinenſis ſcientiarum et elegantiorum literarum Academiae membra ordinaria in Claſſe phyſica:

10. THEODOR ELLER, Med. D. Ser. Boruſſor. Reg. Conſiliar. Aul. et Archiater primus, copiarum Boruſſica-

russicarum Medicus primarius, Classis physicae Reg. scient. Academiae et Collegii Medico-Chirurgici et omnium rerum medicarum et chirurgicarum totius regni Director, Supremi Collegii Medici, Berolini constituti, Decanus, Caesar. Acad. Naturae Curiosorum et Berolinensis Collegii Sanitatis Sodalis.

PETRVS CARITA, Med. D. Supremi Collegii Medici Berolinensis Prodecanus, Nosocomii Gallici et pauperum inter extorres Gallos Medicus ordinarius, Gymnasii Gallici Inspector.

IOSEPH. DE FRANCHEVILLE, Ser. Boruss. Reg. Consil. Aul.

IO. GOTTLIEB GLEDITSCH, M. D. in Collegio Medico-Chirurgico Professor Botanices ipsiusque Collegii Secretarius, Horti Regii Director, Acadd. Caes. Nat. Cur. et Suecicae Holmiensis Sodalis.

IO. NATHANAEL LIEBERKÜHN, M. D. Caes. Acad. Nat. Cur. et Reg. Scient. Societatis Londinensis sodalis.

MICHAEL MATTHIAS LVDOLF, M. D. Ser. Bor. Reg. Medicus Aulicus, in Coll. Med. Chir. Prof. Botan.

CHRISTIAN. FRIDER. LVDOLF, M. D. Supremi Coll. Med. Berolin. Assessor, copiarum Boruss. orphanotrophii Berolin. et militum inualidorum Medicus.

ANDREAS SIGISMVND. MARGGRAF, Berol. Scient. Academiae a rebus chymicis.

IO. FRIDER. MECKEL, M. D. in Coll. Med. Chir. Anatomiae, Physices et artis obstetriciae Prof.

IO. HENRIC. POTT, M. D. in Coll. Med. Chir. Chemiae Prof.

AVGVST. FRID. WILHELM SACK, Supremi Senatus Ecclesiastici Berol. Consiliar. et Assessor, et Regiae Aulae ab orationibus sacris.

THEO-

THEODOR SPROEGEL, M. D. Ser. Bor. Reg. Medicus Aulicus, in Coll. Med. Chir. Therapiae Prof.

Supremi Collegii Medici Berolini constituti Membra ordinaria:

Illustriss. et Excellentiss. ADAM. OTTO DE VIERECK, Ser. Bor. Reg. Summi Senatus, Directorii Generalis dicti, Minister primus, etc. Praeses et Director Primarius Supremi Collegii Medici.

Perillustris PHILIPP. IACOB. DE BEGGEROW, Ser. Bor. Reg. redituum et rerum bellicarum Consiliar. intimus, Supr. Colleg. Med. Director.

CHRISTOPH. HORCH, M. D. Ser. Bor. Reg. Consiliar. intimus et Archiatrorum Senior, Caes. Acad. Nat. Cur. et Berol. Colleg. Sanitatis Sodalis.

IO. THEODOR. ELLER, iam nominatus. Omnium rerum medicarum et in primis medico-forensium curam habet in Supremo Collegio Medico.

CHRISTIAN. ANDREAS COTHENIVS, M. D. Ser. Bor. Reg. Consiliar. Aul. et Archiater, copiarum Boruss. Medicus secundus, Collegii Medico-Chirurgici Director et Supremi Coll. Med. Decanus utriusque illius secundus, Pastampii Poliater.

PETRVS CARITA, iam nominatus. De rebus medicis inter Gallos, in prouinciis S. Bor Reg. habitantes, occurrentibus, ad Supr. Coll. Med. refert.

CHRISTIAN. BERGEMANN, M. D. Ser. Bor. Reg. Consiliar. et Medicus Aulicus, militumque Berolini in praesidiis collocatorum Medicus ordinarius. De rebus medicis ex prouinciis Marchiae Electoralis alteriusque Nouae dictae, ad Supr. Coll. Med. refert.

EHRENREICH. WILHELM. KAATZKY, M. D. S. Bor. Reg. Consil. Aul. De rebus medicis ex prouinciis regni Borussiae ad Supr. Colleg. Med. refert.

CHRI-

CHRISTIAN SIGISM. ZEIDLER, M. D. Ser. Bor. Reg. Conſil. et Medicus Aulicus. De rebus medicis ex Ducatu Magdeburgico et Principatu Halberſtadienſi ad Supr. Coll. Med. refert.

IO. GEORG. LESSER, M. D. Ser. Bor. Reg. Conſiliar. et Archiater caſtra ſequens, urbium, quae Berolinum conſtituunt, Phyſicus ordinarius et Collegii Sanitatis Sodalis. De rebus medicis ex urbibus Berolinenſibus, Principatu Mindano, Comitatibus Rauensbergico, Lingenſi, Tecklenburgico, et Friſia Orientali, ad Supr. Coll. Med. refert.

IO. CAROL. WILHELM. MOEHSEN, M. D. Caeſ. Acad. Nat. Cur. Sodalis, Gymnaſii Ioachimici Medicus ordinarius.

GOTTLOB NATHANAEL IAESCHKE, M. D. Ser. Bor. Reg. Conſiliar. et Medicus Aulicus. De rebus medicis ex Ducatu Cliuenſi, Comitatu Marchiae, Principatu Meurſiano et Ducatu Geldriae ad Supr. Coll. Med. refert.

CHRISTIAN. WILHELM KORNMANN, Ser. Bor. Reg. Conſil. bellicus. De rebus exercendae iuſtitiae ad Supr. Colleg. Med. pertinentibus, ex omnibus illis prouinciis ad Collegium illud refert.

CHRISTIAN. FRID. LVDOLF, iam ſupra nominatus.

GEORG. FRID. ASCHENBORN, Collegii Aſſeſſor, qui rationes eius tenet, pharmacopoeus regio priuilegio donatus. In rebus tantum pharmaceuticis, quae ex omnibus regni Boruſſici prouinciis ad Supr. Colleg. Med. deferuntur, ſententiam atque ſuffragium ferendi habet poteſtatem.

His iam enarratis membris ordinariis ſequentes viri, ut Aſſeſſores, accedunt tum temporis, quando pharmaceutica aut chirurgica examina coram illo Collegio ſubeunt candidati:

IO. CHRISTIAN. FABRICIV, spharmacopoeus regio priuilegio donatus.

GOTT-

GOTTLIEB CATTER et

IO. CHRISTIAN. SELGE, uterque chirurgus Berolini publice conſtitutus.

Collegii Medico-Chirurgici, Berolini conſtituti*,

Directores:

IO. THEODOR ELLER, et

CHRIST. ANDR. COTHENIVS, uterque iam ſupra nominatus.

Doctores et Demonſtratores:

MICHAEL MATTHIAS LVDOLF, Med. et Botan. Profeſſor.

IO. HENR. POTT, Med. et Chymiae Prof.

THEODOR SPROEGEL, Therapiae Prof.

Hi tres iam ſupra nominati:

SIMON PALLAS, Chirurgiae Prof.

FRID. HERMANN. LVDOV. MVZELL, Med. D. Phyſiol. et Patholog. Prof. Regii Noſocom. Charitatis dicti Medicus ordinarius.

IO. FRID. MECKEL, Anatomiae, Phyſices et Artis obſtetriciae Prof. et

IO. GOTTLIEB GLEDITSH, Botan. Prof. et Collegii Secretarius; uterque iam ſupra nominatus.

IO. THEODOR SPROEGEL, M. D. Anatomiae Prof. et Profector.

CAROL.

* Iam alio quidem tempore Collegii huius membra enarrauimus, in Comment. noſtr. Vol. II. P. I. p. 172: ea tamen hic loci repetere libuit, tum propter nouos, qui ab illo tempore acceſſerunt, Profeſſores, tum propter eam cauſam, quod omnia Collegia Medica, Berolini conſtituta, coniunctim recenſere placitum erat. Notetur ſimul, ex errore quodam Cl. IO. HENR. BONNESS huic collegio ut Aſſeſſorem a nobis olim annumeratum fuiſſe; quippe qui numquam ipſi fuit adſcriptus.

CAROL. PHILIPP. BRANDES M. D. Chymiae Prof.

Collegium artis obſtetriciae Berolini conſtitutum *:

Director primarius, Illluſtriſſimus DE VIERECK.
Director alter, IO. THEODOR. ELLER.
Profeſſor, IO. FRID. MECKEL; viri omnes iam ſupra nominati.

Collegii Sanitatis dicti, quod, Berolini conſtitutum, publicae ſanitatis conſeruandae curam habet, membra:

Perilluſtris FRID. WILHELM. QVIRIN. DE FORCADE, Ser. Bor. Reg. Supremus excubiarum militarium peditumque legionis, nomen ab ipſo ducentis, Praefectus; Collegii Sanitatis Praeſes.
IO. THEODOR ELLER, idem.
FRID. AVG. REICHELM, Ser. Bor. Reg. Conſil. intimus et ſenatus urbium Berolinenſium Conſul.
IACOB. LVDOV. THIELE, Ser. Bor. Reg. Conſil. bellicus et ſenatus urbium Berolinenſium Conſul.
FRID. WILHELM. DE GERLACH, Ser. Bor. Reg. Conſil. bellicus.
CHRISTIAN. ANDR. COTHENIVS et
IO. GEORG. LESSER, uterque iam ſupra nominatus.

IO.

* Cl. MECKEL non iuniores ſolum medicos atque chirurgos, ſed omnes etiam in totius regni prouinciis conſtituendas obſtetrices, artem docet obſtetriciam. Illae igitur eum in finem Berolinum adire ibique per aliquod tempus collegiis ſuae artis intereſſe, ipſiusque regulas ſimul in noſocomio regio, Charitatis dicto, exercere ideoque rectius addiſcere debent. Vt iuniores autem medici habeant, ubi in hac arte manibus dextre uti diſcant, feminae grauidae non maritatae in ſeparatam domum recipiuntur, quibus, partum ſuo tempore edentibus, adſiſtere illi queant.

IO. HERMANN BÜRGER, Collegii huius Secretarius et Regiſtrator.

IACOB. HENR. AHE, Ser. Bor. Reg. Cancellariae ſcriba.

Regiam *Pariſienſem* chirurgorum academiam optimae diſquiſitioni thematis, ab ipſa propoſiti, de vero cauterii actualis uſu, nummum aureum, quingenta pondo gallica aequantem, ex inſtituto viri, de Pariſienſium chirurgorum honoribus atque emolumentis inſigniter promeriti, DE LA PEYRONIE, ad annum 1753 conſtituiſſe, olim iam a nobis relatum fuit *. Illud autem praemium praegreſſo anno nemini eam ob cauſam dare ſe potuiſſe, illa nunc indicauit, quod omnes ſuper hoc argumentum ſcripti et ad ipſam miſſi commentarii, vel hanc artis tantum theoriam, obſeruationibus ad eam confirmandam neceſſariis omiſſis, vel has quoque ſolas, ſine requiſitis et ad hanc artis partem attinentibus principiis additis, contineant. Eandem igitur quaeſtionem, iſto nunc praemio duplicato, iterum ea proponit, anno 1755 dirimendam: Numne ignis nimirum ſiue cauterium actuale a veteribus frequenter nimis adhibitum, a recentioribus autem neglectum nimis fuerit? In quibusnam inſuper caſibus, et quas ob rationes, hoc ad curandos morbos chirurgicos adhibendum remedium aliis praeferri debeat? Vt ii, qui in exponendo iſto themate iam elaborarunt, ſuasque ad Academiam miſerunt diſſertationes, his ipſis eas adiiciant mutationes, quas iis conuenire exiſtiment, easque denuo Academiae Secretario, Cl. MORAND, tradendas curent, ab illa permiſſum eſt. Terminus, intra quem Vir ille Cl. recipiet commentationes, in gallica aut latina lingua exarandas et ita deſcribendas, ut legi facile poſſint, ad finem usque huius anni 1754 excurrit; ipſum vero praemium in publico, paulo poſt dies

* Comment. noſtr. Vol. I. P. III. p. 527.

dies festos paschatis habendo, conuentu, tribuetur, omnium optime merenti, academiae tantum sociis ab illa spe exclusis. Quilibet auctor signum aliquod characteristicum siue sententiam, commentario suo inscribat, ac aliqua chartae particula obtegat eamque obsignet, quae, nisi libello isti praemium fuerit adiudicatum, haud soluetur; quo signo deinde, et alio probe et accurate iterum descripto commentarii sui exemplo simul exhibito, is sua iura poterit approbare.

Historiae naturalis studium permultos quidem delectat: sed, qui impensas ad culturam eius necessarias e re sua facere possint, inter eruditos quoque perpauci reperiuntur, nisi principum, aliorumue, quibus amplae sunt fortunae, ciuium auxiliatrice manu adiuuentur. Insignes itaque laudes meretur Illustrissimus Comes A BENTINK, Heros amplissimis honoribus conspicuus, et Academiae *Lugduno - Batauae* Curator Primarius, quod suarum, quas de re publica et in primis de iam iam dictae academiae emolumento semper habet, curarum partem in id impendere voluerit, ut Vir Cl. IO. ALLAMAND, in eadem Academia philosophiae et matheseos Professor, non publica solum auctoritate, sed et sumtibus publicis instructus, rerum quarumlibet naturalium thesaurum, communi usui destinatum, colligere iussus sit. Cuius colligendae supellectilis initium anno praeterito is quoque fecit, et id tanto quidem cum successu, ut iam pro breui hoc temporis spatio laetum thesaurus ille ceperit incrementum quoad aues, insecta, pisces, maximam porro, id, quod in primis Illustrissimi illius Comitis beneficio factum fuit, mineralium copiam, quippe quae alias in illis terris non facile acquiruntur, aliarumque tandem historiae naturalis partium curiosa, quibus quidem omnibus colligendis et Indiae et commercia foederati Belgii quam maxime fauent.

Genevae eruditorum quaedam ſocietas diſſertationes in omnibus academiis huc uſque editas colligere, pro argumenti ſimilitudine ſibi iungere, in certas ideo claſſes redigere, iterumque in forma, quam dicunt quartam, edere ſe velle pronunciauit, prout nimirum ad agri culturam, anatomiam, architecturam, artes in genere conſideratas, aſtronomiam cum phyſica geometrica coelique hiſtoria, botanicam, chemiam et pharmaceuticam, chirurgiam, geographiam et chronologiam, hiſtoriam naturalem, hydrographiam rerumque nauticarum ſcientiam, matheſin puram, mechanicam, ſcientiam medicam, mineralogiam, muſicam, opticam et gnomonicam, et phyſicam, pertinere videantur, miſcellaneis tandem, quippe quae ſcire omnes eruditos iuuat, ad ultimam claſſem relegatis. Hae variae collectiones, ſeorſim inſtitutae, ſeparatim quoque vendentur. Quae commentationes in latino gallicoque idiomate exaratae ſunt, tales quoque permanebunt, in aliis vero linguis confectae in gallicam vertentur; latine tamen ſcriptae, ab illis gallice compoſitis, ſeiungendae, ſeparatim excudentur. Ab iis, quae ad generalem phyſicam referri debent, omniumque nimirum, per hoc uniuerſum mundi ſpatium reperiundorum, corporum indolem et naturam exponunt, fiet exordium. Is, qui ante finem menſis iunii huius anni in anteceſſum dare vult pecuniam, pro quolibet tomo unum circiter ſoluet thalerum imperialem et quatuordecim groſſos, unaque declarabit, num exemplum gallice, aut latine ſcriptum cupiat? Academiarum porro membra, aliique viri docti, rogantur, ut commentarios, ſi quos vel iam excuſos, vel manu tantum ſcriptos in promtu habeant, ſuis nominibus, et, quibus fruuntur honoribus, ſimul notatis, ad bibliopolas, CRAMEROS, mittant *Geneuam* ſub hoc titulo: *A Meſſieurs, les freres* CRAMER, *libraires à Geneve, pour être envoyés aux Editeurs D. C. du Recueil des Mémoires des Academies.*

demies. Pro quauis ſuorum laborum plagula nummum aureum accipient eorum auctores; quod promiſſum tamen, niſi coniectura noſtra fallimur, de iis forte tantum valebit opuſculis, quae loco aliquo in ea ipſa collectione iudicantur eſſe haud indigna. Quodſi igitur, uti interim ſperare volumus, viri docti hanc in ſe curam ſuſceperint, ut a ſuperfluis utilia, a tricis atque nugis ſolida, a fictis vera, et ab iis, quae iam centies dicta ſunt, noua ſeligant: publicum inde uſum omnino redundare poſſe exiſtimamus.

Quae poſt obitum IO. HENR. CRORSERI * in Academia *Groeningenſi* huc uſque vacauit cathedra medica, ex decreto Sereniſſimae prouinciarum Belgii foederati Gubernatricis et Illuſtriſſimorum Academiae illius Curatorum, duobus nunc profeſſoribus ſupplebitur. Qua de cauſa Vir Cl. FIBER. LAMBERGEN, qui Franequerae profeſſoris medici munere hactenus functus eſt, ut *Groeningae* in poſterum artem medicam, et in primis Botanicam atque Chemiam doceat; pro anatomica vero atque chirurgica arte docenda, Vir Cl. IO. GEORG. ROEDERER, qui per hos ultimos annos Goettingae, ut Profeſſor Medicinae Extraordinarius, artem ſalutarem, eamque in primis obſtetriciam, cum laude profeſſus eſt, vocati ſunt. Num is autem poſterior hoc ſibi oblatum munus acceperit, nondum quidem conſtat; quum eodem fere tempore a Ser. Magnae Britanniae Rege munus Profeſſoris Medicinae ordinarii in academia *Goettingenſi* nactus ſit.

Hafniam Petropoli aduenit nuper menſe ſeptembri 1753 Vir Cl. CHRISTIAN. GOTTLIEB. KRATZENSTEIN, Med. D. Academiarum Imperialium Nat. Curioſ. et Petropolitanae ſcientiarum ſocius, et hactenus ſcientiae mechanicae in academia Petropolitana Profeſſor, variis, quae huc uſque edidit, ſcriptis inter

 erudi

* l. c. Vol. II. P. II. p. 368.

eruditos clarus factus, a Ser. Danorum Rege Medicinae et Physices Experimentalis Professor in academia Hafniensi nominatus atque iam constitutus. Quam ob causam proxime insecuto mense octobri praelectionum suarum fecit initium, indicatis iis programmate edito, *quo historiam restitutae loquelae per electrificationem recenset.* In numerum quoque suorum sodalium receptus fuit ab academia scientiarum Hafniensi.

Halae Magdeburgicae a Ser. Borussorum Rege Professorem Medicinae Extraordinarium nuper nominatum fuisse legimus virum Cl. FRIDER. CHRISTIAN. IVNCKER, Phil. et Med. D. IOANNIS filium.

Seculo decimo sexto ad initium usque septimi in Polonia admodum floruisse literas, deinde vero earum exercitium ibi fere euanuisse, ex historia constat. Nunc vero Polonis aliqua ad maiorem scientiarum cognitionem iterum perueniendi affulget spes, quum Illustrissimi Comites DE ZALVSKI, frater uterque in scientiarum incrementum natus, aliique patriae suae amantes multum impendant studii, ciuibus suis literarum amorem inspirandi; eamque etiam ob causam scientiarum academiam, ad earum instar, quarum multae in Italia florent, *Varsauiae* ante breue tempus aperierint. Et medici quoque habent, cur in posterum aliquod artis suae augmentum eiusque felicius magisque honorificum expectare queant exercitium. Illustrissimi enim Comitis MALACHOWSKI opera factum est, ut collegium medicum *Varsauiae* constituendi captum sit consilium, statutis, quibus illud debet superstrui, a LAVRENTIO MIZLERO, Phil. et Med. D. Regioque Consiliario Aulico et Medico propositis, per mandatum Indulgentissimi Regis sancitis atque confirmatis.

Obitus

Obitus virorum, qui de re publica et literarum incremento prae aliis bene meruerunt, ſemper praematurus haberi debet. Dolebunt itaque omnes boni mortem venerabilis ſenis, RICHARD MEAD, Med. D. Collegii Medicorum Londinenſis et Edinburgenſis et Regiae Scientiarum Societatis Londinenſis Sodalis, Medici Regis primarii, qui nuper die decimo ſexto menſis februarii *Londini* e vita diſceſſit, aetatem octoginta quinque annorum conſecutus, et, uti de ſuo rege ſuaque patria, ita etiam de arte in primis ſalutari, egregie promeritus, id, quod ſcripta eius teſtantur, quae in plurimorum lectorum noſtrorum manibus fore confidimus. Reliquit etiam muſeum ob nummos praeſertim, gemmas, aliasque res quoad artem vel certe antiquitatem commendandas, a peritis magni aeſtimatum.

Nominauit in ipſius locum Ser. Magnae Britanniae Rex, qui ſanitatis ſuae curam habeat, Cl. PETRVM SHAW, Med. D. virum et fama ſui nominis, quam vel inter eruditos etiam adeptus eſt, et meritorum laude non minus celebrem.

Dresdae nuper die quinto menſis martii inter viuos eſſe deſiit IO. CHISTOPH. NEIDE, Med. D. Seren. Regis noſtri Conſiliarius Aulicus et Archiater, Collegii Medico-Chirurgici Dresdenſis Commiſſarius et Director*, vir propter ſingularem ingenuitatem ſuam, probitatem atque per longam experientiam ſtabilitam dexteritatem, omnibus carus et inſigni apud eos, qui ſuam ipſius curae ſanitatem commiſerant, pollens auctoritate. Non amplo quidem genere, honeſtis tamen parentibus, natus anno praeteriti ſeculi octogeſimo Wittenbergae. Per primos aetatis annos patrem, qui viuebat ibi piſcatu, in hoc ipſius quaeſtu quaerendo adiuuans, in omnium primis modo literarum artisque muſicae rudimentis inſtituebatur.

 Magde-

* l. c. Vol. I. P. V. p. 711.

Magdeburgum deinde se conferebat anno 1696, scholas ibi frequentans, nec magna sibi tum temporis de futuro vitae suae statu proponens, tractabat in primis musicam; quam postea tamen, post tres nimirum annos Wittenbergam redux, CHRISTIANI VATERI, Medicinae Professoris ibi haud incelebris, liberos eo cum emolumento docebat, ut collegiis eius physicis et medicis interesse ipsi liceret. Praeter illum quoque IO. GOTHOFREDVM BERGERVM, Medicinae Professorem suo tempore celeberrimum, et praeceptorem et rerum suarum nanciscebatur amplificatorem, cuius consiliis atque auxiliis eo quoque perueniebat, ut anno 1708 in eadem academia, suum *de tussi* conscriptum inaugurale specimen sub praesidio PAVL. GOTTFREDI SPERLINGII, Med. D. et Prof. defendens, Medici Doctoris iura atque honores consequeretur. Vitae generi, quod dici solet practicum, statim ab initio se se dicans, Dresdam cum in finem abiens, tanto cum àpplausu atque successu faciebat ibi medicinam, ut anno 1712. a Ser. Principe DE FÜRSTENBERG, qui pro Pot. Poloniarum Rege, tum temporis in Poloniam profecto, in Saxonia administrabat imperium, ipsius medicus, et anno 1726 ab ipsomet Pot. Polon. Rege, et post huius obitum a Potentissimo eius filio, Rege nostro adhuc viuente, Consiliarius Aulicus et Archiater constitueretur; quod munus etiam ad annum usque 1736 cum gratia suorum Principum aliorumque aulae procerum retinebat. Tum vero, propter valetudinem suam infirmiorem factam, Pot. Regem in ipsius itineribus sequi non amplius valens, ut munere se abdicare sibi liceret, efflagitabat; cuius voti quidem compos factus, ea tamen semper adhuc honoris parte fruebatur, ut ad summam usque senectutem in morbis difficilioris indaginis atque curationis consuleretur; donec tandem, senio confectus, repentina morte opprimeretur.

Eodem

Eodem etiam die, quinto nimirum mensis martii, *Halae* Magdeburgicae per insultum apoplecticum extinctus fuit HENR. BASS, Med. D. in Academia Halensi Anatomiae et Chirurg. Prof. Publ. Extraordinarius *. Bremae anno praeteriti seculi nonagesimo natus, GERHARDO BASS, chirurgo in ea urbe dexterrimo, et patre, et artis chirurgicae doctore, usus, anno 1713 Halam Magdeburgicam petens, medicorum tum temporis ibi celeberrimorum, in primis FRID. HOFFMANNI, praelectiones academicas frequentans; deinde autem anno 1715 Argentoratum, et post biennium Basileam discedens, anatomicae atque chirurgicae addiscendis et exercendis artibus omnem ibi dabat operam atque curam, ita, ut, anno 1718 Halam se recipiens, post inauguralem suam dissertationem *de fistula ani feliciter curanda*, praeside iam dicto HOFFMANNO, publice defensam, scientiae artisque salutaris doctor, eiusdemque eodem anno et in eadem academia Professor Extraordinarius nominaretur. Cui etiam muneri per 36 annos cum laude viri in praxi medica atque chirurgica exercitati praefuit. Praeter modo allegatam dissertationem sequentes libros edidit: *Gründlicher Bericht von Bandagen, etc. nebst nöthigen Kupferstichen. Leipzig*, 1720. 8. Altera vice libellus ille prodiit auctus et emendatus Lipsiae 1732. 8. Porro *Erlæuterter Nuck oder gründliche Anmerkungen über des berühmten Anat. et Chirurg. Prof. zu Leyden* ANTON NVCKS *Chirurgische Handgriffe und Experimente, nebst nöthigen Kupfertafeln und einer Vorrede D.* FRIED. HOFFMANNS. *Halle*. 1728. 8. Tandem prodierunt: *Obseruationes anatomico-chirurgico-medicae, in quatuor decades digestae, variis obseruatis rarioribus exornatae et solidis medicae scientiae principiis superstructae.* Halae, 1731. 8. cum tabulis aeneis.

* l. c. Vol. II. P. II. p. 362.

Noſtra quoque *Lipſienſis* academia luget praematuram nimis mortem viri permultis meritis conſpicui, IO. BENIAMIN. BOEHMER, Phil. et Med. D. et Prof. qui, graui et diuturno morbo conquaſſatus, nouiſſime diem ſuum obiit ſupremum, die nimirum undecimo menſis martii, de cuius vita, cum honore in academiam peracta, uberius dicendi proxime habebimus occaſionem.

Ad lectores.

Semel iterumque iam de iis, quae in conficiendo noſtro librorum recenter editorum indice deſiderari adhuc poſſint, ad lectores noſtros ſermonem fecimus. Praeter ea tamen ſupereſſe quoque alia intelligimus, quorum meminiſſe hic loci haud diſplicebit. Quum prorſus non omnes, qui prodeunt, libros nobismet ipſi comparare poſſimus, nec ii cuncti ad manus noſtras perueniant: ephemerides eruditorum de rebus literariis nouis in auxilium vocare cogimur: duplicem tamen tum ſaepe inuenimus difficultatem; unam, quod earum auctores non numquam titulos librorum recens editorum plenos typis exſcribere non ſolent; alteram, quod eum, quo editus eſt liber, annum, in ipſius titulo obuium, inſimul haud annotant. Inde fit, ut nullum inde pro noſtro hoc inſtituto capere queamus uſum, quippe neſcii, tum ad quemnam annum referre debeamus indicatos libros; id, quod tamen in hiſtorica librorum cognitione quam maxime neceſſarium et utile omnes ii eſſe iudicant, qui hiſtoriam amant atque colunt literariam; tum quibus verbis auctores eorum uſi fuerint in conſignandis titulis. Quod annum quidem attinet, probe omnino ſcimus, ex quodam bibliopolarum praeiudicio ſaepe accidere, ut alius, iſque nimirum proxime ſecuturus, in librorum titulis ponatur, ac in quo illi

illi vere prodierunt: neceſſitate tamen quaſi nunc coacti eum ipſum, quem in fronte gerit liber, pro norma aſſumere debemus, ad quam indices noſtros ordinamus. Omnes igitur ac ſingulos literariarum ephemeridum auctores rogatos cupimus, ut in his quoque rebus noſtro ſtudio ſuccurrere velint, et plenis nimirum titulis, et anno, qui iis inſcriptus eſt, accurate indicatis.

Aliam inſuper nobis ſupereſſe rem cognoſcimus, ſilentio penitus haud praetermittendam. A non nullis nimirum plus ſimplici vice moniti fuimus, ne diſſertationum praeſides earum quoque ſemper eſſe auctores, exiſtimemus, nec ideo in noſtris librorum indicibus viris doctis tribuamus ſcripta, quorum tamen auctores haberi nolint. Attamen, licet hoc monitum ſaepe quidem verum eſſe poſſe, hincque iſtam animaduerſionem in nos cadere videri concedamus, quilibet aequus cenſor, rem ipſam penſitans, a nobis alio modo agi non poſſe, ipſe largietur. Neceſſarius enim, quo recenſeri debent diſſertationes, a nobis ordo poſtulat, ut unum, is ſiue praeſes, ſiue reſpondens ſit, pro earum auctore, ceu vero, ponamus. Quis vero umquam hac in re certos nos reddere poterit, quum, experientia teſte, ipſis ne titulis quidem ſaepe fidem habere poſſimus? Nos enim haud fugit, non nullas diſſertationes nec a praeſide, neque a reſpondente, ſed ab aliis viris, eum in finem mercede conductis, conſcribi. Interim quum de plerisque valeat, praeſidem, is niſi ipſe theſin expoſuerit, conſiliis tamen ſuis atque auxilio iuuiſſe diſſertationis auctorem: facere non poſſumus, quin eum a nobis huc uſque receptum et obſeruatum ordinem retineamus, donec alium, eumque meliorem, inuenire licuerit.

XXI.

Index scriptorum physico - medicorum, quae anno 1753 prodierunt.

Philosophical Transactions giving some account of the present undertakings, studies and labours of the Ingenious in many considerable parts of the world. Vol. XLVII. For the Years 1751 and 1752. London, 4. c. figg.

Medical observations from the philosophical Transactions. Abridg'd by Doctor MIHLES. Voll. 2. London.

Histoire de l'Academie Royale des Sciences. Année MDCCXLVIIII. avec les memoires de mathématique et de physique pour la même année. à Paris, 4. mai. c. figg.

Der Königl. Academie der Wissenschaften in Paris anatomische, chymische und botanische Abhandlungen 4ter Theil, welcher die Jahre von 1712 bis und mit 1717 in sich hält, aus dem Französischen übersetzt von WOLFGANG BALTHASAR ADOLPH VON STEINWEHR. *Breslau,* 8. mai. *mit Kupfern.*

Eben derselben 5ter Theil, welcher die Jahre 1718 bis und mit 1721 in sich enthält. ibid. 8. mai. *mit Kupfern.*

Physische Abhandlungen der Königl. Academie der Wissenschaften in Paris 9ter Theil, welcher die Jahre 1731 bis 1732 in sich hält, aus dem Französischen übersetzt von WOLFGANG BALTHASAR ADOLPH VON STEINWEHR. *Breslau,* 8. mai. *m. K.*

Auserlesene Abhandlungen, welche an die Königl. Academie der Wissenschaften zu Paris von einigen Gelehrten eingesendet, in ihren Versammlungen abgelesen und von ihr herausgegeben worden, 2ter Theil, darinnen 18 zur Zergliederungskunst, Kräuterwissenschaft und Mathematik gehörige Stücke sich befinden.

den. Aus dem Französischen ins Deutsche übersetzt von FERDINAND WILHELM BEER. *Leipzig*, 8. mai. *m. K.*

Memoires de l'Académie Royale de Chirurgie, Tom. II. à Paris, 4. c. f.

Recueil des Piéces qui ont concouru pour le prix de l'Academie Royale de Chirurgie. Tom. I. à Paris, 4.

Kongl. Svenska Vetenskaps Academiens Handlingar, för Aor 1753. Vol. XIV. Stockholm, 8. mai. c. f.

Der Königl. Schwedischen Academie der Wissenschaften Abhandlungen, aus der Naturlehre, Haushaltungskunst und Mechanik auf das Jahr 1747, aus dem Schwedischen übersetzt von ABRAHAM GOTTHELF KAESTNER. *9ter Band. Hamburg*, 8. mai. *mit Kupfern.*

Ebenderselben 10ter Band auf das Jahr 1748. ibid. 8. mai. *m. K.*

Commentarii societatis regiae scientiarum Göttingensis, Tomus II. ad annum MDCCLII. Gotting. 4. c. f.

Histoire de l'Academie Royale des sciences et belles lettres; l'année MDCCLI. à Berlin, 4. c. f.

Dissertation qui a remporté le prix proposé par l'Academie Royale des sciences et des belles lettres de Prusse sur le principe de l'action des Muscles, avec les piéces qui ont concouru. à Berlin, 4.

Prodromus praeuertens continuata acta medica Havniensia, quae per clementissima regia auspicia, ad veneranda maiorum exempla, in sincera incrementa quarumcunque scientiarum, quae ullo modo forum medicum spectant, quotannis a collegii medici regii membris, ex suis et sociis aliorum operis publici iuris fiunt. Hafniae, 4. c. fig.

Primitiae physico medicae, ab iis, qui in Polonia et extra eam medicinam faciunt, collectae. Vol. III. Züllichoviae, 8.

Neue

Neue Anmerkungen über alle Theile der Naturlehre, aus den Englischen Transactionen, den Gedenkschriften der Academie der Wissenschaften in Paris, und andern mehr zusammen gezogen und gesammlet. Erster Theil, aus dem Französischen übersetzt. Coppenhagen und Leipzig, 8. (*Est translatio libri a Patre* BOUGEANT *editi sub titulo*: Observations curieuses sur toutes les parties de la physique, extraites et recueillies des meilleurs memoires. Voll. III. 8.)

Histoire naturelle generale et particuliere avec la Description du Cabinet du Roi. Volume quatriéme. à Paris, 4. mai. c. fig.

Idem liber in 12.

Museum Tessinianum, opera Illustrissimi Comitis D. CAR. GVST. TESSIN, collectum. Hans Excellence Riks-Rådets etc. Herr Gr. CARL. GVSTAV. TESSINS Naturalie Samling. Holmiae, fol. reg. c. fig. (*Auctore Cl.* CAR. LINNAEO).

Spectacle de la Nature, ou Entretiens sur les particularités de l'histoire naturelle. 8 Voll. Nouv. edit. à Paris, 12. c. fig.

Idem liber. à Liége, 12.

Schauplatz der Natur, oder Unterredung von der Beschaffenheit und den Absichten natürlicher Dinge, wodurch die Jugend zu weitern Nachforschen aufgemuntert, und auf richtige Begriffe von der Allmacht und Weisheit Gottes geführet wird. 8ter Theil, worinnen der Mensch in Gesellschaft mit Gott betrachtet wird. Aus dem Französischen übersetzt. Wien, 8.

Histoire generale des voyages. Tome XI. à Paris, 4. c. f.

Allgemeine Historie der Reisen zu Wasser und zu Lande, oder Sammlung aller Reisebeschreibungen, XIter Band. Leipzig, 4. mai. *mit Kupfern.*

Merk-

Merkwürdigkeiten der Landschaft Basel, 8tes Stück. Erster Band. Basel, 8.

Neue Versuche nützlicher Sammlungen zu der Natur- und Kunstgeschichte, sonderlich von Obersachsen; gesammlet von einem Liebhaber der Wunder und Werke Gottes. (CHRISTIAN GOTTLIEB GRVNDIG) *bis 29tes Stück. Schneeberg,* 8.

Allgemeines Magazin der Natur, Kunst und Wissenschaften. Erster und anderer Theil. Leipzig, 8. mai. *mit Kupfern.*

Hamburgisches Magazin oder gesammlete Schriften aus der Naturforschung und den angenehmen Wissenschaften überhaupt; des 10ten Bandes 3. 4. 5. und 6tes Stück. Hamburg und Leipzig, 8. mit Kupfern.

Ebendesselben 11ter *Band.* ib. *m. K.*

Ebendesselben 12ten Bandes erstes Stück. ib. 8.

Oeconomisch-Physicalische Abhandlungen 5ter und 6ter Theil. Leipzig, 8.

Oeconomischer Nachrichten 5ter Band, welcher das 40te bis 60te Stück enthält. Leipzig, 8.

Ebenderselben 61 bis 64ste Stück. ib. 8.

Leipziger Sammlungen von allerhand zum Land- und Stadt-Wirthschaftlichen-Policey-Finanz- und Cammer-Wesen dienlichen Nachrichten; bis 114tes Stück. Leipzig, 8.

Selecta physico oeconomica, *oder nützliche Sammlungen von allerhand zur Naturforschung und Haushaltungskunst gehörigen Begebenheiten, Erfindungen, Versuchen, Vorschlägen und darüber gemachten Anmerkungen, samt einer Nachricht von alten und neuen hierzu dienlichen Büchern und Schriften, bis 12tes Stück. Stuttgart,* 8.

Journal oeconomique ou Mémoires, notes et avis sur les arts, l'agriculture, le commerce et tout ce qui peut y avoir rapport. à Paris, 12.

Die

Die wahren Mittel Länder und Staaten glücklich zu machen, oder großes oeconomisches und physicalisches Lexicon, so wie ins besondere aus des P. NOEL CHOMELS Dictionnaire oeconomique, *also auch überhaupt aus berühmter und erfahrner Männer gedruckten und geschriebenen Nachrichten zusammengetragen, 5ter Theil. Leipzig*, Fol.

Gesellschaftliche Erzählungen für die Liebhaber der Naturlehre, der Haushaltungs-Wissenschaft, der Arzneykunst und der Sitten. Erster, 2ter und 3ter Theil. Hamburg, 8.

Physicalische Belustigungen. 21tes Stück. Berlin, 8.

Neues Englisches Gartenbuch, zum Gebrauch der Deutschen Landwirthe und Garten-Liebhaber eingerichtet, welchen zugleich eine Nachricht, wie lange die Garten-Saamereyen zum Wachsen gut bleiben, ingleichen ein Anhang der deutschen und lateinischen Nahmen aller Kräuter, Blumen, Stauden und Bäume &c. beygefügt ist. Leipzig, 8.

A treatise on the hyacinth; Containing the manner of cultivating that flower, on the experience lately made by the most eminent florists in Holland, and approved by Mr. BART. ROEQVE, and several other florists in England. Translated into English. London, 12.

Der curieuse und offenherzige Weinarzt, oder Unterricht, wie man den Wein von der Kelter an warten, auch einheimische in fremde verwandeln soll, nebst einem Anhange vieler Kunststücke. Stutgard, 8.

Gründliche Anleitung zu dem großen Naturgeheimniße des lapidis philosophici. *Hamburg*, 8.

Chymische Experimente einer Gesellschaft in dem Erz-Gebürge; 1tes und 2tes Stück. Berlin, 8.

Memoires sur les ouvrages en fer et en acier, qui se fabriquent dans la manufacture Royale d'Essonne, par le moien du laminage. à Paris, 12.

Ephé-

Ephémérides cosmographiques, où le Cours vrai du Soleil et des Planétes est représenté et expliqué en détail, dans l'apparence de tous ses arcs consécutifs par sa réalité, d'après les tables, les regles, les calculs et équations Astronomiques pour l'année 1753; avec d'importantes observations sur la Cosmographie, l'Astronomie, l'Histoire Naturelle, la Physique systematique et expérimentale, qui forment une suite aux articles des trois années précédentes. à Paris, 12. petit format, avec quelques planches.

Memoires sur le Port, la Navigation et le Commerce du Havre de Grace, et sur quelques singularités de l'Histoire Naturelle des Environs. Havre de Grace, 12. (*Auctor esse dicitur* Cl. DV BOCAGE DE BLEVILLE).

Description des Courants Magnetiques, dessinés et gravés d'aprés nature en 15. planches, suivie de quelques observations sur l'aimant. à Strasbourg, 4 mai. (*Auctor est Cl.* BAZIN).

Narrazione Istorica di quel ch' è occorso al l'esuvio dal di 25 Octbr. 1751, in cui incominciò l'eruzione, fino a quanto posteriormente è avvenuto. Napoli, 4.

Ecloghe filosofiche ed alteri poetici componimenti, ne' quali si spiegano varie delle piu celebri opinioni della moderna fisica. Fiorenza, 8. mai.

Raccolta d'opuscoli scientifici e filologici. Tom. 49 et 50. Venezia, 12. mai.

Gründliche Auszüge aus denen neuesten medicinisch- und chirurgischen Disputationen, welche auf denen hohen Schulen in Deutschland sind gehalten worden, bis 6tes Stück. Stutgard. 8.

Anatomisch - Chirurgisches Lexicon oder Wörterbuch, darinnen alle zur Zergliederungskunst und Wund-Arzney gehörige Sachen und Kunstwörter gehörig angezeiget, kürzlich doch deutlich erkläret, auch die-

jenigen

jenigen Schriftsteller, so von den mehresten darinnen vorkommenden Sachen am besten und verständlichsten gehandelt haben, angeführet werden, zum Besten angehender Aerzte und Wundärzte mit Fleiß zusammen getragen, nebst einem doppelten Register, mit einer Vorrede des Herrn D. LAVRENTIVS HEISTER. *Berlin*, 4.

Abrégé de l' Anatomié du Corps humain, où l'on donne une description courte et exacte des parties qui le composent, avec leurs figures. Par M. Membre du Collége de Chirurgie de Paris. à Paris, 12. c. f.

Konst om lang gezond, vroolyk en vergenoegt te leven: het eerste genees - en natuurkundig daargestelt uit de Schriften en volgens de Grondbeginselen van de twe Esculapen onzer Zeuw FRID. HOFFMANN en HERM. BOERHAAVE: doch het twede en derde op ene zedekundige wyze uit de Betrachtinge der Goddelyke Voorzienigheid en het wonderbaar bestier der ondermaansche zaken klaar betoogt en opgehelderd. Leyde, 8.

An Essay on the Power of Nature and Art in curing diseases, to which are annexed impartial reflections on IAMES's Powder. London, 8.

An Essay on the general Method of treating cancerous tumours. London.

A probable scheme for putting a final stop to the distemper among the horned cattle, and preventing the ruin of farmers, while it continues; in a letter to a member of parliament. London, 8.

Le Medecin et Chirurgien des pauvres qui contient des remedes choisies et faciles à preparer et sans depense. 12.

De nieuwe Nederduitsche Apothek etc. volgens de gronden van BOERHAAVE, GEOFFROY en andere. Leyden, 8. (*Auctor esse dicitur* D. VAN EEMS, *M. D.*)

The

The new dispensatory. Containing: 1) The theory and practice of pharmacy; 2) A distribution of medicinal simples, according to their virtues and medicinal qualities; the description, use and dose of each article; 3) A full translation of the London and Edinburgh pharmacopoeias with the use, dose etc. of the several medicines; 4) Directions for extemporaneous prescription; with a select number of elegant forms; 5) A collection of cheap remedies for the use of the poor. The whole interspersed with practical cautions and observations. Intended as a correction and improvement of QVINCY. London, 8. (*Auctor esse dicitur Cl.* LEWIS, M.D.)

An Appendix to the Medulla Medicinae Universae, containing a Variety of extemporaneous Latin Forms, corresponding with most intentions of Cure. Together with an English Version and Comment, pointing out the Use and Efficacy of each Prescription, and proper Indexes, both in regard of the Medicine and the Diseases, to which they are appropriated. By the Editor of the Medulla. London, 8. (*Ea quoque appendix annexa est quartae editioni ipsius sic dictae Medullae Medicinae Vniuersae*).

Abrégé de la Medecine pratique: ou nouvelle Pharmacopée, contenant en racourci tout ce qui est essentiel et nécessaire pour remplir toutes les vues d'un Medecin, pour la guérison des maladies; avec un Commentaire sur chaque formule, pour montrer la maniére de l'appliquer aux cas particuliers et une table des maladies et des remedes qui leur sont propres. Ouvrage composé par l'ordre de S. A. R. le Duc de Cumberland, par les médecins et chirurgiens, le chirurgien général et l'apothicaire général de l'Armée du Roy d'Angleterre.

 Traduit

Traduit de l'Anglois, et enrichi des notes par Mr. D. M. à Paris, 12.

Addition à la ſuite du Recueil de toutes les piéces, qui ont été publiées au ſujet du lithotome caché pour ſervir de réfutation à un Ecrit qui a pour titre: *Recueil des piéces concernant l'operation de la taille, qui contient la deſcription de pluſieurs lithotomes etc. où ſe trouve la reponſe aux derniers Ecrits de l'Anonyme etc. par* CLAVDE NICOLAS LE CAT. à Paris, 12. (Auctor huius additamenti eſt *le Frére* IEAN *de S. Côme*).

Lettre à Mr. le Marquis de * * ſur les operations de la Cataracte faite par M. PALLVCCI. Rouen, 12.

La Verité ſortant du Puits Hermetique; ou la vraye Quinteſſence ſolaire et lunaire, baume radical de tout eſtre et origine de toute vie. Confection de la medecine univerſelle. à Londres. (Paris), 12. mai.

Projet général d'une ſouſcription annuelle pour les Obſervations ſur l'Hiſtoire Naturelle, ſur la Phyſique et ſur la peinture, avec des planches imprimées en couleur. à Paris, 4. (*Auctore* GAVTIER).

Arreſt du Conſeil d'Etat du Roy, portant Aſſociation de la Faculté de Médecine de Pont-à-Mouſſon et du Collége Royal des Médecins de Nancy. A. Nancy, 4. mai.

A letter from a phyſician in town to his friend in the country, concerning the diſputes at preſent ſubſiſting between the fellows and licentiates of the college of phyſicians in London. London, 8.

Remarks on a pamphlet, entitled: A letter from a phyſician in London to his friend in the country. Containing a vindication of our univerſities, particularly Oxford, from the injurious aſſertions in the ſaid pamphlet. In a letter from a phyſician in the country to his friend in London. London, 8.

An

An attempt to reconcile all differences between the present fellows and licenciates of the royal college of physicians in London: in which are laid down the grievances complained of by the licenciates; a proposal to redress those grievances; with some reflections on the said proposal. London, 8.

An impartial enquiry into the legal constitution of the college of physicians in London. Schewing from their charter, acts of parliament, and their own statutes, how much they have deviated from their original institution. London, 8.

Eloge de trois philosophes, Mr. IORDAN, Mr. DE LA METTRIE et Mr. DE MAVPERTVIS. London, 8.

Specimen hydrodynamicum de resistentia corporum in fluidis motorum. Auctore IACOB ADAMI. Berolini, 4. c. f.

An essay on the Sea Scurvy; wherein is proposed an easy method of curing that distemper at sea; and of preserving water sweet for any cruize or voyage. By ANTHONY ADDINGTON. London, 8.

Abhandlung vom Ursprunge der Kranckheiten, und dem Gebrauche des abführenden Pulvers, durch IOHANN AILHAVD. *Aus dem Französischen übersezt. Dritte Auflage. Breßlau*, 8.

MICHAEL ALBERTI Diss. inaug. Medicinam vere et fere miraculosam sistens. Resp. *Matthias Hafner*. Halae, 4.

Eiusd. Diss. inaug. Medicinam pseudo - miraculosam aperiens. Resp. *Georgius Heck*. Halae, 4.

B. S. ALBINI Tabulae 72 ossium corporis humani. Lugd. Bat. form. atl.

IO. LVD. ALEFELD Diss. de reflexione luminis a fundo corporis pellucidi. Resp. *Io. Lud. Muhl*. Giessae, 4.

A diſſertation on quick lime and lime - water. By CHARLES ALSTON. Edinburgh, 12.

IACOB. D'ANCONA Diſſ. inaug. continens breuiſſimam primarum viarum hiſtoriam. Lugd. Bat. 4. mai.

VON ARVIEUX *hinterlaſſene merkwürdige Nachrichten, worinnen er ſowohl ſeine Reiſe nach Conſtantinopel in Aſien, Syrien, dem gelobten Lande, Egypten und der Barbarey, als auch die Beſchaffenheit dieſer Länder, die Religion, Sitten, Gebräuche und Handlung dieſer Völcker, nebſt der Regierungsart, der natürlichen Hiſtorie, und den beſondern in dieſen Gegenden vorgefallenen Begebenheiten, genau und richtig beſchreibet. Im Franzöſiſchen herausgegeben von dem Herrn* LABAT, *und jetzt ins Deutſche überſetzt. Erſter Theil. Koppenhagen und Leipzig* 8.

Cl. FR. ATTHALIN inſtitutiones anatomicae per placita et reſponſa digeſtae. à Beſançon, 8. mai.

Diſſertation dans laquelle on examine, ſi les jours critiques ſont les mêmes en nos climats, qu'ils étoient en ceux, où Hippocrate les a obſervés et quels égards on doit y avoir dans la pratique. Piéce qui a remporté le prix propoſé par l'Academie de Dijon pour l'année 1751. Par M. D. B. AYMER. à Paris.

Employment for the Microſcope in two parts, by HENRY BAKER. London, 8. mai.

HEINRICH BAKER, *das zum Gebrauch leicht gemachte Microſcopium. Aus dem Engliſchen überſetzt. Dem beygefügt eine neue Nachricht vom Polypo, und* C. STEINERS *Beſchreibung ſeines neuerfundenen Univerſal-Microſcopii. Zürich*, 8. *m. K.*

Diſſertations philoſophiques, dont la premiére roule ſur la nature du Feu; et la ſeconde ſur les differentes parties de la Philoſophie et des Mathématiques; par Mr. DE BEAVSOBRE. à Paris, 12.

Die

Die schwache Wissenschaft der heutigen Aerzte. Eine Satyre, poetisch entworfen von GEORGE HEINRICH BEHR. *Strasburg, 8.*

I. I. W. BEINTEMA *vernünftige Untersuchung der Frage: Ob galantem und anderem Frauenzimmer nicht eben so wohl, als denen Mannspersonen, Taback zu rauchen erlaubt, und ihrer Gesundheit nützlich sey. Mit einer Vorrede von der Vortreflichkeit des Thees und Caffees. Wittenberg, 8.*

IO. IAC. BELLETESTE quaestio med: An caro assata alimentum litteratis accommodatius. Resp. *Io. Baptist. Hatte.* Paris, 4. mai.

CAROL. AVG. DE BERGEN Diss. de Aloide. Francofurti ad Viadr. 4.

Eiusd. Diss. de lethalitate vulnerum hepatis. Resp. *Rudolph. Frider. Riedel.* ibid. 4.

Bergmännisch juristische Abhandlung von dem Hauptstreichen, abgefaßt von FRIEDRICH IVLIVS BIEL. *Schneeberg, 4.*

ELISABETHAE BLACKWELL collectio stirpium, quae in pharmacopoliis ad medicum usum asseruantur etc. ELISABETH BLACKWELL *vermehrtes und verbessertes Kräuterbuch; bis und mit 235ten Blatte; illuminirt. Nürnberg,* fol. mai. (*Titulus et index centuriae secundae nondum editi sunt*).

ALEXANDER BLOND *neueröfnete Gärtner - Akademie, oder die Kunst - Pracht - und Lust - Gärten, samt derselben Auszierungen und Wasserwerken, wohl anzulegen, mit 33 Kupfertafeln versehn, und aus dem Französischen ins Deutsche übersetzt von* FRANZ ANTON DANREITTER. *Augsburg, 8. m. K.*

PHILIPP HENRIC. BOECLER Diss. de thyreoideae, thymi atque suprarenalium glandularum in homine nascendo et nato functionibus. Resp. *Frider. Reebmann.* Argentorat. 4.

GEORG. RVDOLPH BOEHMER Diss. inaug. de vegetabilium cellulofo contextu. Resp. *Io. Christian. Rüfferus.* Vitembergae, 4.

IOH. BENIAMIN BOEHMER Diss. inaug. de virtutibus fructuum horaeorum medicis. Resp. *Sigismund. Frider. Hausſleutner.* Lipſ. 4.

Aphorifmes de Chirurgie d'HERMANN BOERHAAVE, commentés par M. VAN SWIETEN, traduits du Latin en Francois. 2 Voll. à Paris, 12.

HERMANN BOERHAAVE *kurtzgefaſte Lehrſätze von Erkänntniß und Heilung der ſogenannten chirurgiſchen Kranckheiten, mit dem* Commentario GERARD VAN SWIETEN. *Aus dem Lateiniſchen überſetzt. 3 Theile. Danzig, 8.*

Eiusd. traité des maladies veneriennes traduit du latin. à Paris, 12. mai.

Eiusd. *academiſche Vorleſungen, oder mediciniſch-practiſche Abhandlungen von der Venusſeuche, aus dem Lateiniſchen überſetzt, und mit Anmerkungen erläutert von* GOTTFR. HEINRICH BVRGHART. *Breslau und Leipzig*, 8.

Eiusd. Elementa Chemiae, *oder Anfangsgründe der Chymie, worinnen der Autor durch 227 Proceſſe gründliche Anweiſung gegeben, auf was für Art die natürlichen Körper können kunſtmäßig analyſiret oder chymiſch aufgeſchloſſen und daraus heilſame Arzeneyen bereitet werden, wie ſelbige ihres großen und allgemeinen Nutzens halber aus dem Lateiniſchen ins Deutſche überſetzet, und itzo mit möglichſtem Fleiß ſorgfæltig aufs neue wieder vor die Hand genommen, und durchgängig um ſehr vieles verbeſſert, auch mit einem mehr vollſtändigen Regiſter verſehen, ingleichen dasjenige hinzugefügt worden, was von chymiſchen Geräthſchaften, dem Thermometer, ſowohl dem Florentiniſchen, als Fahrenheitiſchen, und deſſen Anwendung, wie nicht weniger von den Graden des*

Feuers

Feuers bey Bearbeitung chymischer Processe, zu gedenken nöthig gewesen. Leipzig, 8. m. K.

FRIEDRICH BÖRNERS *Nachrichten von den Lebensumständen und Schriften ietztlebender Aerzte und Naturforscher in und um Deutschland, des dritten Bandes erstes und zweytes Stück. Wolfenbüttel,* 8.

E. F. VON DEM BORNE *Beschreibung einer ganz neuen Erfindung allerley Arten von Getrayde, mit geringen Kosten, und auf eine leichte und bequeme Art, und mit Ersparung der halben Aussaat, auszusæen, umzupflügen und zu egen, alles zugleich. Nebst beygefügter Zeichnung der Maschine. Berlin,* 4.

Eiusd. *Beantwortung gegen* KREZSCHMARS *Bedencken über die neuerfundene Bornische Acker - und Säe-Maschine.* ibid. 4.

TVSSAN. GILBERT. BOVLAND quaest. med: An fasciae infantibus, loricae puellis? Resp. *Henr. Iac. Macquart.* Paris, 4. mai.

Elémens d'Hippiatrique ou Nouveaux Principes sur la connoissance et sur la Médecine des cheveaux. Par M. BOVRGELAT. La seconde partie du second tome, ou troisiéme volume. à Lyon, 8.

MICHAEL. PHILIPP. BOVVART Quaest. med: An vestes pelliceae sint salubres? Resp. *Io. Ludov. Maria Solier.* Paris, 4. mai.

Indice delle Esperience Chimiche che saranno mostrate da NICOLA BRANCHI. in Firenze, 4.

IO. GOTTFR. BRENDEL Diss. inaug. sistens experimenta circa submersos inanimalibus restituta. Resp. *Emanuel Ioan. Albrecht. Evers.* Gotting. 4.

The general dispensatory; containing a translation of the pharmacopoeias of the royal colleges of physicians of London and Edinburgh, together with that of the royal hospital at Edinburgh, from the last edition: to which are added the doses, virtues, and uses of the simples as well as compounds, and in

in what cases they are attended with danger. With a design to render the practice of physic more safe, easy and successful. By ROBERT BROOKES. London, 12.

FRANCISCI ERNESTI BRÜCKMANNI Epistolarum itinerariarum Centuriae tertiae 51 - 75. Helmstad. 4. c. fig.

10. HENR. DE BRVNN Diss. inaug. sistens Experimenta quaedam circa ligaturas neruorum in viuis animalibus instituta. Gotting. 4.

ANDR. ELIAE BÜCHNER Diss. inaug. de singularibus quibusdam ad peripneumoniam et pleuritidem spectantibus. Resp. *Christian Gottlieb Ucke.* Halae, 4.

Eiusd. Diss. inaug. de venae sectionis saepius in peripneumonia repetitae usu eximio, singulari casu comprobato. Resp. *Adam Frid. Krause.* ib. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de optima methodo causas morborum proximas inuestigandi. Resp. *Nicol. Frid. Frese.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de cataracta omni tempore deponenda. Resp. *Georg. Henr. Troschel.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de uteri connexione cum mammis. Resp. *Gotthard. Wilhelm Reichart.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de circumspecto usu vasorum stanneorum ad potuum ciborumque, speciatim ex ouis conficiendorum, praeparationem necessario. Resp. *Io. Anton. Carolus Hoeffler.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. sistens cautelas quasdam circa chemicam remediorum explorationem obseruandas. Resp. *Ioh. Gottl. Dan. Kürsner.* ibid. 4.

Eiusd. de necessaria medici ad aegrotantium cubitus attentione. Resp. *Henr. Anton. Rumpf.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de contusione uteri eiusque effectibus in grauida. Resp. *Frider. Guilielm. Drechsler.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de mutua uteri cum ventriculo consensione. Resp. *Io. Ioachim. Moder.* ib. 4.

ANDR.

ANDR. ELIAE BÜCHNER Diſſ. de venae ſectionis uſu in puerperis. Reſp. *Abraham Hermann Wilhelm Solling.* ib. 4.

Curationes quaedam medicae ad recentiorum mentem exaratae a CAESARE BVRGHESIO. Paviae, 8.

IO. BAPTISTAE BVRSERII de anthelmintica argenti viui facultate ad PETRVM BALANTERIVM Epiſtola. Faventiae, 4.

A letter to Wm. SMELLIE, containing critical and practical remarks on his Theory and Practice of Midwifry. by IOHN BVRTON. London.

IACOB. CAIRNOAN Diſſ. inaug. de morbo venereo. Lugd. Bat. 4. mai.

Medecine de l'Eſprit où l'on traite des diſpoſitions et des cauſes phyſiques, qui en conſequence de l'union de l'Ame avec le Corps influent ſur les opérations de l'Eſprit; et des moyens de maintenir ces opérations dans un bon état, ou de les corriger, lorsqu'elles ſont viciées. par ANTOINE LE CAMVS. 2 Voll. à Paris, 12.

IO. FRID. CARTHEVSER Elementa Chymiae dogmatico experimentalis. Edit. ſecunda. Francofurti ad Viadrum, 8.

Eiusd. Diſſ. inaug. de variis ſpaſmorum cauſis et remediis. Reſp, *Georg. Wilhelm. Müller.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de marrubio albo et alchimilla. Reſp. *Io. Ioſeph. Haümann.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de paſſione nephritica. Reſp. *Io. Godofr. Eller.* ib. 4.

Eiusd Diſſ. inaug. de carminantibus. Reſp. *Chriſtian. Gottlieb. Ziegler.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de diuerſiſſima dyſpnoeae origine et curatione. Reſp. *Franciſc. ab Heyn.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de cortice caryophylloide Amboinenſi vulgo Culilawan dicto. Reſp. *Fridr. Auguſt Cartheuſer.* ibid. 4.

IO. FRID. CARTHEVSER Diff. inaug. de laesa chylificatione. Resp. *Io. Michael. Kolbe.* ibid. 4.

Eiusd. Diff. inaug. de laesa chymificatione. Resp. *Ignatius Elias Wunderlich.* ibid. 4.

PETR. CASTELL Diff. inaug. sistens experimenta, quibus varias corporis humani partes sentiendi facultate carere constitit. Gottingae, 4.

Reponse de M. LE CAT au second Tome du Recueil du Frére Côme intitulé: Addition, etc. Lettres 1 et 2. imprimées à Rouen.

Piscium, serpentum, insectorum, aliorumque non nullorum animalium, nec non plantarum quarundam imagines, quas MARCVS CATESBY in posteriore parte operis, quo Carolinae, Floridae et Bahamensium insularum tradidit historiam naturalem, eiusque appendice descripsit. MARC. CATESBY *Abbildung verschiedener Fische, Schlangen, Insecten etc. bis und mit 32tem Blatte; illuminirt. Nürnberg*, fol. reg.

Traduction des Ouvrages d' AVR. CORN. CELSE, sur la Médecine; par Mr. NINNIN. 2 Voll. à Paris, 12.

Recueil des Drogues simples, ou matiére Médicinale, contenant les remédes & les préparations Chymiques les plus usitées; leurs maniéres d'opérer, fondées sur l' oeconomie animale, et sur les principes d'où procédent leurs vertus, conformément aux sentimens des meilleurs Auteurs. Par M. CLAVDE-FRANÇOIS PASSERAT DE LA CHAPELLE. à Paris, 12.

L'Impotenza del demonio di trasportare a talento per l'aria da un luogo all'altro i corpi umani, dimostrata da CLEMENTE BARONI delli Marchesi CAVALCABO. Roveredo, 8.

IOH. HEINR. COHAVSEN *der wiederlebende* Hermippus, *oder physicalisch-medicinische Abhandlung von*

von der ſeltenen Art ſein Leben durch das Anbauchen junger Mädgen bis auf 115 Jahr zu verlängern. Franckf. 8.

The plain English diſpenſatory; containing the natural hiſtory and medicinal virtues of the principal ſimples now in uſe; alſo all the compoſitions in the three diſpenſatories of - London, Edinburgh and Dr. FVLLER; the hiſtory of the incorporation of the college of phyſicians of London; of the principal chemiſts; of the venereal diſeaſe; of the circulation of the blood; and other important ſubjects. By ROBERT COLBORNE. London, 8.

Introduction à la Matiére Médicale en forme de Thérapeutique, dans laquelle on explique la maniére d' agir des medicamens internes et ce qui concerne leur uſage ſuivant la plus ſaine pratique. Par M. D. - - à Paris, 12.

PETR. DEHTLEEF Diſſ. inaug. exhibens oſſium calli generationem et naturam per fracta in animalibus, rubiae radice paſtis, oſſa demonſtratam. Gotting. 4.

Traité raiſonné de la Diſtillation, ou la Diſtillation réduite en principes, avec un Traité des Odeurs. Par M. DEIEAN. à Paris, 12.

HEINRICH FRIEDRICH DELIVS *Entwurf einer Erläuterung der deutſchen Geſetze, beſonders der Reichsabſchiede aus der Arzneygelahrheit und Naturlehre. Erlangen*, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de Peucedano Germanico. Reſp. *Paul. Chriſt. Ludov. Wagner.* Erlang. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. Purpurae e coccinella in medendo dignitas. Reſp. *Amel. Gottlieb. Chriſtian Schauer.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de aeſtu volatico. Reſp. *Io. Caſpar Veielmann.* ib. 4.

Recueil

Recueil de differens Traités de Physique et d'Histoire Naturelle, propres à perfectionner ces deux Sciences. Par Mr. DESLANDES. Tome III. à Paris, 12. c. figg.

GVALTHER. VAN DOEVEREN Diss. inaug. de vermibus intestinalibus hominum. Lugd. Bat. 4. mai.

VITALIANI DONATI *Auszug seiner Naturgeschichte des Adriatischen Meers, den Boden des Meers zu untersuchen, nebst Instrumenten, in solcher Tiefe zu fischen, von Classen der Meer-Pflanzen, der Polyparen, der Thier-Pflanzen und Pflanzen-Thiere, oder Ubergang der Natur vom Pflanzen-Reiche zum Thier-Reiche, nebst* LEONHARD SESSLERS *Anhange einer besondern Berg-Pflanze* Vitaliana, *aus dem Italiänischen übersetzt. Halle*, 4. mai. *m. K.*

Traité des Fiévres malignes, de la Rougeole et de la Petite-vérole; avec un Traité des Eaux et Fontaines minerales des Forges; par M. DONET. 2 Voll. à Paris, 12.

IVSTIN GERHARD DVISING Commentatio physica de salubritate aeris Marburgensis variis obseruationibus tum historicis tum oeconomicis, tum quae ad politiam faciunt, illustrata. Marburgi. 4.

Eiusd. Diss. de methodo medendi febribus intermittentibus tertianis. Resp. *G. W. Knapp.* Marburg. 4.

A dissertation on the sugar of milk, in which is shewn its great efficacy in consumtions, hectic fevers, the scurvy, vapours or hysterics and hypocondriacal complaints, the asthma and gout: that it is likewise proper for every one, who hath an infirm state of health and a tender constitution, and excellent for persons advanced in years. Translated from the French of I. L. DYVERNOIS. London, 8.

IOH. PETER EBERHARTS *erste Gründe der Naturlehre. Halle*, 8. *m. K.*

IOH. PETER EBERHARTS Conſpectus Phyſiologiae et Diaeteticae tabulis expreſſus. Halae, 8.

Tentamina medica de menſium fluxu et de curatione morborum cephalicorum. Auctore ROBERT EMETT. Monspelii, 12.

CHRISTIAN ERNST ENDTER *kurzer Begrif von der uralten und allerneueſten innerlichen und äuſſerlichen wahren Heilkunſt, vermöge welcher alle dem menſchlichen Leibe zuſtehende Krankheiten mit leichter Mühe curiret werden können. Deme ſind ächte und rechte Mittel nebſt glaubwürdigen Zeugniſſen, wie auch eine Zugabe von falſchen Getränken, welche vor der Zeit zu Grabe führen, beygefügt. Hamburg*, 8.

Eiusd. *Bericht von den ſchmerzhaften Glieder-Krankheiten, und was dem anhängig, nebſt einer Zugabe von den Urſachen eines kurzen oder langen Lebens, der Menſchen.* ibid. 8.

Eiusd. *Von dem ofnen Krebs*, Noli me tangere, *Wolf und anderen um ſich freſſenden Schäden, wie ſelbige bishero erkannt und tractiret worden. Nebſt einer neuen Methode, wie man dergleichen Gebrechen ohne Gewalt heilen könne.* ib. 8.

BALTHASAR ERHARTS *wohlgerathene Pflanzen-Hiſtorie, ſo als ein Beytrag zum Schauplatz der Natur anzuſehen. Ulm*, 8.

Eiusd. *Oeconomiſche Pflanzen Hiſtorie, nebſt dem Kern der Landwirthſchafts - Garten - und Arzneykunſt. Erſter und zweyter Theil. Ulm und Memmingen, 8.*

C. E. ESCHENBACHII Obſeruata quaedam anatomico-chirurgico-medica. Roſtoch. 4.

LAVR. CAIETANI FABBRI Diſſ. de ſomno, de medicamentis ſomniferis et de natura hominis in ſomno. Luccae, 4.

ANTON.

ANTON. FERREIN Quaest. med: An ex tabaci usu frequenti vitae summa breuior? Resp. *Henric. Michael. Missa.* Paris, 4. mai.

LVDWIG FEVILLEE *Beschreibung zur Arzney dienlicher Pflanzen, welche in den Reichen des mittägigen America in Peru und Chily vorzüglich im Gebrauch sind, in dem Lande selbst auf Königl. Befehl in den Jahren von 1709, 10 und 11. aufgesetzt, nebst verschiedenen andern aus eben desselben Tageregister physischer Beobachtungen gesammlet, und zur natürlichen Historie gehörigen Anmerkungen. Aus dem Französischen ins Deutsche übersetzt, von* D. GEORGE LEONHARD HVTH. *Nürnberg*, 4. mai. *m. K.*

IOH. BERNHARD VON FISCHER *Lieflændisches Landwirthschafts-Buch, auf die Erdgegend von Lief-Est- und Curland eingerichtet, worinnen die Vortheile des Feldbaues, Viehzucht und Haushaltung, die Ursachen und Mittel der Viehseuche, und die Cur verschiedener Bauer-Kranckheiten, und sonderlich der Pest, vorgetragen werden; zum Druck befördert von* IOH. GOTTFRIED ARNDT. *Halle*, 8.

De FRANCISCI SOLANI inuentis circa arteriarum pulsum, et praesagia inde haurienda, Programma; in quo ea secundum receptas in Oeconomia Animali leges soluuntur et explicantur. Auctore MILCOLVMBO FLEMYNG. Londini, 4.

Theorie des tourbillons Cartesiens avec des Reflexions sur l'attraction, par Mr. DE FONTENELLE. à Paris.

Syphilis ou le Mal Venerien, Poeme Latin de IERÔME FRACASTOR, avec la traduction en Francois, et des notes. à Paris, 8.

GEORGE FRANCK VON FRANCKENAV Flora Francica aucta, *oder vollstændiges Kræuter-Lexicon, worinnen aller bekannten aus- und inlændische*

Kræu-

Kræuter, Bæume, Stauden, Blumen, Wurzeln etc. unterſchiedene Lateiniſch und Deutſche Namen, Kræfte, Würkungen und Praeparata, *gründlich beſchrieben werden, 5te Auflage, um die Helfte mit mehr als* 10000 *Worten vermehret, auch ſonſt vielfæltig verbeſſert. Leipzig*, 8.

Supplemental Experiments and Obſervations on Electricity, part II. made at Philadelphia in America, by BENIAMIN FRANKLIN and communicated in ſeveral letters to P. COLLINSON. London, 4.

IO. HERM. FÜRSTENAV Diſſ. de doloribus. Reſp. *Car. Godofr. Fürſtenau.* Rintelii, 4.

Diſſertazione del vero et ſicuro metodo dell uſo del Latte e ſuo abuſo nella Medicina, arrichito con moltiſſime Oſſervazioni e Rifleſſioni pratiche. Opera del Cavaliere e Conte GIOV. MICHELE GALLO. Tom. I. et II. Firenze, 8. mai.

CLAVD. IOSEPH. GENTIL Quaeſt med: An a ſemine partium robur? Reſp. *Henr. Iac. Marquart.* Paris, 4. mai.

IOACH. HENRIC. GERNET Diſſ. inaug. de ſiccitatis ſenilis effectibus. Lipſ. 4.

CONR. GESNERI Opera botanica, per duo ſecula deſiderata, quorum pars prima prodromi loco continet figuras ultra 400 minoris formae, partim ligno exciſas, partim aeri inſculptas, omnia ex bibliotheca D. CHRISTOPH. IAC. TREW: Nunc primum in lucem edidit et praefatus eſt D. CASIMIR. CHRISTOPH. SCHMIEDEL. Norimb. fol. mai. c. figg.

IO. GESNER Diſſ. de ranunculo bellidifloro et plantis degeneribus. Reſp. *Conr. Stumpffius, Io. Waſerus, Caſpar Hardmeierus, Conr. Heſſius, Iacobus Wirzius, Henr. Zellerus, Dan. Freyhoferus.* Tiguri, 4. c. fig.

Reliqua proxime.

Conten-

Contenta in hac parte:

